

Folk-
bildnings-
rådet

Årsredovisning med
verksamhetsberättelse

2015

Inledning	5
Folkbildning för en ökad mångfald	5
Folkbildningens uppdrag	7
Folkbildningsrådets uppdrag	7
Folkbildningsrådets verksamhet	9
Bidragsfördelning	9
Anslagsutveckling	12
Uppföljning	13
Utvärdering	16
Resultatet av Folkbildningsrådets uppföljning och utvärdering	18
Folkbildningspolitik, omvärldsbevakning och kommunikation	19
Organisation	22
Beslutande och beredande organ	22
Kansli och medarbetare	23
Arbetsmiljö	23
Kansliorganisation	23
Verksamhetsredovisning	25
Studieförbunden	25
Folkhögskolorna	32
Folkbildningens betydelse för samhället 2015 – Folkbildningsrådets samlade bedömning	41
Demokratisyftet	41
Påverkanssyftet	54
Utbildnings- och bildningssyftet	62
Kultursyftet	78
Referenser	92
Folkbildningsrådets årsredovisning för 2015	95
Förvaltningsberättelse	95
Revisionsberättelse	112
Rapport om årsredovisningen	112
Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar	113
Bilagor	114

Inledning

Folkbildning för en ökad mångfald

2015 HAR KÄNNETECKNATS av stort förtroende för folkbildningens kapacitet och verksamhet men också av stora utmaningar och förväntningar på att studieförbund och folkhögskolor ska möta fler deltagares folkbildningsbehov på fler platser i landet.

Den största samhällsutmaningen under året har varit att möta människor som kommit till Sverige på flykt från krig och förföljelse. Civilsamhället har visat stor handlingskraft och medkänsla med nyanlända och asylsökande. Nya verksamheter har etablerats inom folkbildningen för att möta behoven. Studieförbund och folkhögskolor har tillsammans med lokala föreningar bjudit in till föreningsaktiviteter och folkbildningsverksamhet för att skapa mötesplatser och öka kunskapen om det nya samhället. En central del i verksamheten har varit att ge förutsättningar till språkträning under vistelsetiden i Sverige.

Det blev en ovanlig inledning på året eftersom regeringens budgetförslag inte fick majoritet av riksdagen. Det innebar bland annat att extra platser till folkhögskolan fick vänta på att fördelas tills vårens kompletteringsproposition var behandlad. Riksdagen tog före sommaren beslut om statsbidrag till 750 nya utbildningsplatser på folkhögskola och 30 miljoner kronor till studieförbundens folkbildningsinsatser för asylsökande.

Arbetsförmedlingen beslöt redan i april att fördubbla medlen till etableringskurser på folkhögskola för nyanlända så att 2 400 personer fick möjlighet att delta i verksamheten. Folkbildningsrådet har genomfört en kvalitativ uppföljning av etableringskurser på fem folkhögskolor hösten 2015. 28 deltagare har ingått i studien. Resultatet visar att deltagarna är nöjda med kursernas genomförande. Lärarnas engagemang och skolmiljön bidrar på flera sätt till att deltagarna utvecklar sina kunskaper i svenska språket, om det svenska samhället och arbetsmarknaden.

Arbetet med översyn och framtagning av ett nytt system för statsbidrag till folkbildningsverksamhet i studieförbunden har pågått under hela året. Styrelsen önskade en tydligare koppling mellan syftena med statens stöd till folkbildning och villkoren för användning av statsbidraget. Det nya systemet har, förutom tydligare koppling till syftena med statsbidraget, särskilda villkor för bidragsmottagande organisationer och för verksamhetsformerna. Statsbidragsvillkoren ska följas upp av studieförbunden själva men också av Folkbildningsrådet för att säkerställa att en hög kvalitet i folkbildningsverksamheten bibehålls och att risken för felaktig användning av statsbidraget minimeras. En översyn av system för statsbidrag till folkhögskolor har påbörjats under året och ska remissbehandlas och beslutas under 2016. I denna översyn ingår att tydliggöra statsbidragsvillkoren för utbildningsformen folkhögskola.

Tre ansökningar om statsbidrag till ny folkhögskola och en ansökan om försöksverksamhet har beviljats. De nya bidragsmottagarna 2016 är S:t Ignatios folkhögskola i Södertälje, S:ta Elisabet folkhögskola i Göteborg och Holma folkhögskola i Lund och Höör. Den judiska utbildningsstiftelsen Paideia startar under 2016 försöksverksamhet i samarbete med Kista folkhögskola. Två folkhögskolor har fått nya huvudmän, Interkulturella folkhögskolan i Göteborg och Örebro folkhögskola.

2015 var sista året som Folkbildningsrådet fick i uppdrag av regeringen att göra särskilda insatser för att öka den digitala delaktigheten vid folkhögskolor och studieförbund. Det ligger väl i linje med utvecklingen av arbetet inom folkbildningen som tidigare år varit knutet till olika projekt eller stödinsatser och som under 2015 övergått till sektorsövergripande utvecklingsarbete koordinerat av intresseorganisationerna för studieförbund och folkhögskolor.

I de nya villkoren för statsbidrag ställer Folkbildningsrådet krav på att mottagarna ska ha en strategisk plan för arbetet med digital delaktighet. Eftersom den digitala utvecklingen påverkar folkbildningen i de flesta avseenden och har en nära koppling till syftena med statsbidraget till folkbildning så är det ett viktigt arbete för alla inom folkbildningen.

2015 ökade samhällsintresset för folkbildning och fler beslutsfattare såg folkhögskolor och studieförbund som resurser för att möta förändringar i samhället och för att stärka och utveckla demokratin. Detta är en bekräftelse och positiv utmaning som involverar fler i det viktiga folkbildningsarbetet.

Folkbildningsrådet kommer att medverka inom sitt uppdrag för att statsbidraget till folkbildningen ska vara anpassat till uppdragen och till folkbildningens behov av att stärka och utveckla sitt grunduppdrag som infrastruktur för bildning och kultur.

Catharina Håkansson Boman
Ordförande

Britten Månsson-Wallin
Generalsekreterare

Folkbildningens uppdrag

I 2014 ÅRS folkbildningsproposition *Allas kunskap Allas bildning* (2013/14:172) markerade regeringen att folkbildningen är viktig för demokratin: "Folkbildningen utgör en viktig del av det svenska samhället och dess koppling till landets folkrörelser är stark. Relationen mellan staten och civilsamhället i Sverige har präglats av en ömsesidig respekt, vilket även gäller relationen mellan staten och folkbildningen. Folkbildningen har sedan sin framväxt alltid, parallellt med folkrörelserna, spelat en viktig roll för demokratin i Sverige."

Mål för folkbildningspolitiken

Riksdagen har fastställt ett särskilt mål för folkbildningspolitiken: Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. En ny egen målformulering klargör statens intentioner med folkbildningspolitiken vilken innefattar:

- folkbildningen ska vara tillgänglig för alla
- folkbildning sker tillsammans med andra
- kunskap och bildning stärker människan
- folkbildningen bidrar till individens personliga utveckling
- folkbildningen har ett demokratiskt värde

Statens syfte med statsbidrag till folkbildning

Riksdagen beslutar om statens syfte med statsbidrag till folkbildning och har gett folkbildningen i uppdrag att:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för- och öka delaktigheten i kulturlivet

Folkbildningsrådets uppdrag

FOLKBILDNINGSRÅDET ÄR EN ideell förening med Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO), Studieförbunden i samverkan (Studieförbunden)¹ samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som medlemmar. Folkbildningsrådet har enligt stadgarna uppgiften

¹ Namnbyte 1 januari 2016, tidigare namn *Folkbildningsförbundet*.

att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av studieförbund och folkhögskolor.

Folkbildningsrådet har av riksdag och regering anförtrotts myndighetsuppdrag och ska företräda staten i förhållande till folkbildningen. Folkbildningsrådet ansvarar för att besluta om vilka studieförbund, folkhögskolor och studerandeorganisationer inom folkhögskolan som ska få statsbidrag, samt att sedan fördela statsbidrag mellan dessa, i enlighet med Förordningen om statsbidrag (2015:218).

Folkbildningsrådet ska också följa upp och utvärdera om folkbildningsverksamheten uppfyller villkor för statsbidrag, samt att redovisa detta i enlighet med regeringens riktlinjer. Folkbildningsrådet ska redovisa hur statsbidraget bidragit till att folkbildningens syften uppnåtts, men också återkalla statsbidrag i de fall verksamhet inte är förenlig med statens syften för statsbidrag.

Folkbildningsrådet har utöver sina ordinarie myndighets- och medlemsuppdrag ytterligare fem myndighetsuppdrag 2015:

- Fördela medel avseende mänskliga rättigheter inom folkbildningen.
- Främja folkbildningens arbete med digital delaktighet och flexibelt lärande.
- Fördela medel till folkhögskolor för studiemotiverande insatser för arbetslösa som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskola.
- Fördela medel till etableringskurs på folkhögskola till nyanlända inom ramen för etableringsreformen.
- Fördela medel till studieförbunden för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande.

Folkbildningsrådets verksamhet regleras av styrdokument och riktlinjer från riksdag, regering och medlemsorganisationerna. Dessa redovisas i bilaga.

Folkbildningsrådets verksamhet

Bidragsfördelning

FOLKBILDNINGSRÅDET SKA FÖRDELA folkbildningsanslaget till studieförbund och folkhögskolor på sådant sätt att statens syften med stödet till folkbildningen uppnås. Folkbildningsrådet ska vidare bereda ansökningar om statsbidrag från organisationer som avser starta nya folkhögskolor och studieförbund samt från organisationer som önskar statsbidrag för att överta huvudmannaskap eller gå samman.

Folkbildningsrådet har uppdaterat och fastställt statsbidragsvillkor för 2016. Statsbidragsvillkoren beskriver villkor för bidragsmottagare och statsbidragsberättigad verksamhet. Fördelningsmodellerna för fördelning av statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor gäller från och med 2012.

Folkbildningsrådet arbetar för att kvalitetssäkra bidragsfördelningen och förebygga felaktig användning av statsbidragen. Riktlinjer för utredning och granskning samt återkrav och avveckling av statsbidrag ligger till grund för arbetet och en prövningsgrupp är tillsatt av representantskapet för att pröva kvaliteten och resultatet av Folkbildningsrådets utredningar och bidragsbeslut.

Etik- och gränsdragningsarbetet har en viktig roll i att förebygga felaktig användning av statsbidrag. För att utveckla arbetssätt och kommunikation av aktuella gränsdragningsfrågor har ett kvalitetsarbete påbörjats. Därutöver har ett seminarium kring gränsdragningsproblem i studieförbund och folkhögskola genomförts tillsammans med de två rådgivande grupperna för folkhögskola respektive studieförbund.

Folkbildningsanslaget

Under 2015 fördelades 1 662 miljoner kronor i statsbidrag till 151 folkhögskolor, varav 1 490 miljoner kronor som ett verksamhetsrelaterat volymbidrag. Varje folkhögskola erhöll 670 000 kronor i basbidrag samt 300 000 kronor i utvecklings- och profileringsbidrag. Cirka 171 miljoner kronor fördelades som kostnadsrelaterat bidrag riktat till deltagare med funktionsnedsättning och till deltagare som är utrikes födda och har brister i det svenska språket. Därutöver fördelades 45 miljoner kronor för 750 extra platser på folkhögskolornas allmänna kurser. I bidraget inkluderas även bidrag för deltagare med funktionsnedsättning och utrikes födda med brister i svenska.

250 000 kronor har fördelats till Sveriges Förenade Studentkårer för det studenterättsliga arbetet inom folkhögskolan. 940 000 kronor har fördelats till folkhögskolans gemensamma personalfortbildning.

MKFC Stockholms folkhögskola godkänns inte längre som statsbidragsmottagare. Fyra folkhögskolor har tillförts medel för att ge deltagare från denna folkhögskola möjlighet att slutföra sina kurser. Kursplatserna finansieras av de medel som frigörs vid avvecklingen av bidraget till MKFC.

Fyra organisationer har under året ansökt om statsbidrag till ny folkhögskola. Tre av ansökningarna uppfyllde grundvillkoren. Utöver detta har en ansökan om övertagande av folkhögskola samt en anmälan om förändrat huvudmannskap inlämnats. Folkbildningsrådets styrelse har beslutat att Stiftelsen Sveriges Katolska Folkhögskola (S:ta Elisabets folkhögskola) och Föreningen Holma folkhögskola i Skåne (Holma folkhögskola) ska få statsbidrag till folkhögskola med start den 1 januari 2016. Stiftelsen S:t Ignatios (S:t Ignatios folkhögskola) får fortsatt medel till försöksverksamhet under första halvåret 2016, och får statsbidrag till folkhögskola med start den 1 juli 2016. Styrelsen beviljade Föreningen Interkulturella Folkhögskolans ansökan om att överta nuvarande Agnesbergs folkhögskola från Västra Götalandsregionen (skolan byter därmed namn till Interkulturella folkhögskolan). Även Föreningen Örebro folkhögskolas ansökan om övertagande av statsbidraget för Örebro folkhögskola från samfundet Evangeliska frikyrkan, har beviljats.

Tre organisationer har sökt statsbidrag för försöksverksamhet vid folkhögskola. Styrelsen har beslutat att en av dem, den judiska utbildningsstiftelsen Paideia under 2016 får starta försöksverksamhet i samarbete med Kista Folkhögskola. Ingen ansökan om statsbidrag till ny studieförbundsverksamhet har kommit in.

Under 2015 fördelades 1 716 miljoner kronor i statsbidrag till tio studieförbund. Enligt modellen för statsbidrag till studieförbunden fördelades 75 procent i grundbidrag och 25 procent i rörligt bidrag. Det rörliga bidraget innehåller två delar: verksamhetsrelaterat bidrag (19 procent) och förstärkningsbidrag (6 procent). Folkbildningsrådet har under 2015 fördelat 55 miljoner kronor till de 10 studieförbunden för genomförandet av insatser för asylsökande. Fördelningen redovisas i bilaga. Det handlar om att stärka kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Syftet med statsbidraget är att ge en meningsfull sysselsättning under asyltiden och påskynda en framtida etablering i arbets- och samhällslivet för dem som beviljats uppehållstillstånd. Anslaget avser asylsökande och personer som har fått uppehållstillstånd och bor i Migrationsverkets anläggningsboende.

En översyn av system för statsbidrag till studieförbund har genomförts och förslag till nytt system gick ut på remiss under våren. Samtliga studieförbund lämnade in remissvar. Vid sitt sammanträde i december fastställde styrelsen *Statsbidrag till studieförbunden 2017 – villkor och fördelningskriterier*. Systemet kommer att träda i kraft den 1 januari 2017. Översyn av system för statsbidrag till folkhögskolor påbörjades 2015 och kommer att remissbehandlas och beslutas under 2016 för att träda i kraft 2017. Inom ramen för översynen kommer folkhögskolan som utbildningsform att förtydligas.

Folkhögskolan som utbildningsform

Folkbildningsrådet har ett tydligt nationellt uppdrag att bevaka, stärka och slå vakt om

folkhögskolornas roll i utbildnings- och studiestödssystemet. Under året har kontakterna med Universitets- och högskolerådet, Myndigheten för yrkeshögskolan samt Centrala studiestödsnämnden förstärkts.

Folkhögskolorna har under året helt övergått till den nya behörighetsgivning som bygger på anpassningen till den nya gymnasieskolan som infördes 2011.

Som en del av Folkbildningsrådets myndighetsuppdrag har Folkhögskolornas studeranderättsliga råd uppgiften att stärka de folkhögskolestuderandes rättsliga ställning. Uppdraget och arbetssättet har setts över och anpassats så att det harmoniserar med Folkbildningsrådets myndighetsutövning i förhållande till folkhögskolorna. En ny informationsfolder om studerandes rättigheter på folkhögskola har producerats.

Riksdagens beslut om en svensk referensram för kvalifikationer (SeQF) gör det möjligt att från 2016 ansluta utbildningar som inte ingår i det formella utbildningsväsendet till referensramen efter ansökan till Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH). RIO och SKL har beslutat ge Folkbildningsrådet i uppdrag att samordna folkhögskolornas ansökningar om anslutning av särskilda kurser till SeQF samt att hantera myndighetskontakterna med MYH. Allmän kurs vid folkhögskola kommer efter regeringsbeslut att anslutas kollektivt till referensramen på de två nivåer som är aktuella.

Särskilda uppdrag

I enlighet med regeringens riktlinjer har Folkbildningsrådet avsatt 8,5 miljoner kronor för särskilda insatser för att främja folkbildningens arbete med digital delaktighet och flexibelt lärande vid folkhögskolor och studieförbund. Medlen har fördelats mellan studieförbund och folkhögskolor till verksamhet för att långsiktigt planera den digitala utvecklingen i studieförbunden och folkhögskolorna. Hälften av medlen har fördelats till studieförbunden, samordnat av Studieförbunden i samverkan. En mindre del av pengarna avsattes till gemensamt arbete i en resursgrupp och till en gemensam konferens för studieförbundens ledningar; *Den digitala människan och studieförbunden*. Hälften av medlen har avsatts för insatser gemensamt för folkhögskolorna, samordnat av Folkhögskolornas Serviceorganisation. Medlen har använts till fortbildning, nätverk och kunskapsbildning samt till utveckling av att långsiktigt planera den digitala utvecklingen.

Regeringen har beslutat att under 2014–2016 ge Folkbildningsrådet 1 miljon kronor årligen att fördela till folkhögskolor och studieförbund, i syfte att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i samhället. Satsningen är uppdelad i tre faser och den första var riktad mot att stärka ledningsgruppers kompetens i dessa frågor. Nio projekt tilldelades medel under 2014 och fasen avslutades i januari 2015. Folkbildningsrådets bedömning är att projekten har haft en hög måluppfyllelse och har lett till viktiga insikter och reflektioner. Projekten har både haft som syfte att vara kunskapshöjande och att ta fram långsiktiga strategier för organisationernas arbete med mänskliga rättigheter. Fas två har pågått under 2015 och syftade till att stärka lärares och cirkelledares kompetens kring mänskliga rättigheter. Åtta projekt tilldelades medel i början av året, och slutrapportering skedde i januari 2016.

Uppdrag från Arbetsförmedlingen

På uppdrag av Arbetsförmedlingen har Folkbildningsrådet fördelat statsbidrag till studiemotiverande folkhögskolekurser och etableringskurser på folkhögskola. Deltagarna har rekryterats av Arbetsförmedlingen lokalt.

De studiemotiverande kurserna riktar sig till arbetssökande som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskola. Målgruppen är dels ungdomar mellan 16 och 24 år, dels deltagare i jobb och utvecklingsgarantin som fyllt 25 år. Under 2015 har 3 577 personer deltagit. Av deltagare som gått en studiemotiverande folkhögskolekurs har enligt Arbetsförmedlingen 34 procent studerat vidare inom ett år efter avslutad kurs. 16 procent har fått arbete sex månader efter avslutad kurs. Av de ungdomar som avslutade en studiemotiverande kurs någon gång under 2014 har 41 procent studerat vidare på allmän kurs och 2 procent på särskild kurs på folkhögskola fram till och med december 2015. Motsvarande siffror för de som fyllt 25 år är 25 procent och 3 procent.

Etableringskurs på folkhögskola riktar sig till personer som omfattas av etableringsuppdraget enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända som har en pågående etableringsplan. Utbildningen riktar sig främst till personer med kort utbildningsbakgrund. Under 2014 har 2 061 personer deltagit i en etableringskurs. Av deltagarna var 19 procent under 25 år, 17 procent var 25–29 år, 42 procent var 30–45 år, 19 procent var 46–60 år och 3 procent över 60 år.

60 procent av deltagarna har inte slutfört grundskola, 18 procent har motsvarande grundskolekompetens, 12 procent har inte slutfört gymnasium, 1 procent har 2-årig gymnasieutbildning och 9 procent har 3-årig gymnasieutbildning eller högre. 47 procent av deltagarna är kvinnor.

Efter avslutad kurs erhåller deltagaren ett kompetensintyg som kan ligga till grund för validering för fortsatta studier på folkhögskola, sfi, eller inom den kommunala vuxenutbildningen. Deltagare erhåller också en plan för sina fortsatta kontakter med arbetsmarknaden. Fördelningen av bidrag avseende uppdraget redovisas per bidragsmottagare i bilaga.

Anslagsutveckling

Folkbildningsanslagets utveckling 2013–2015.

ÅR	ANSLAG (MNKR)	PRIS- O LÖNEOMRÄKNING (%)	ANSLAGSFÖRÄNDRING (%)	KPI-FÖRÄNDRING (%)
2015	3 567	0,57%	1,89%	0,05%
2014	3 460	2,35%	-0,30%	-0,31%
2013	3 386	0,61%	1,82%	0,14%

Fördelning av anslagen 14:1 Bidrag till folkbildningen och 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen (tkr).

	2015	2014	2013
Studieförbund	1 821 182	1 708 062	1 670 294
Allmänt statsbidrag	1 613 211	1 606 511	1 570 978
Förstärkningsbidrag (1)	102 971	101 551	99 316
Bidrag insatser för asylsökande och nyanlända invandrare	105 000		
Folkhögskolor	1 707 168	1 713 024	1 674 803
Allmänt statsbidrag	1 490 479	1 472 315	1 436 630
Extra platser Allmän kurs (2)	45 000	60 000	60 000
Förstärkningsbidrag (1)	170 749	175 638	168 988
Folkhögskolornas informationstjänst (3)		3 650	7 300
Folkbildningsnätets specifika fhsk-drift (3)		481	945
Fortbildning för folkhögskolornas personal	940	940	940
Studerandeorganisationer inom folkhögskolan (4)	250	250	200
Folkbildningsrådets myndighetsuppdrag (5)	29 600	28 600	27 400
Digital delaktighet	8 500	7 800	8 500
Folkbildningsnätet (3)		2 319	4 555
Summa bidrag fördelat av Folkbildningsrådet	3 566 700	3 460 055	3 385 752
Föreningen nordisk folkhögskola i Genève (anslag 14:1 p.3)	410	407	398
Särskilt verksamhetsstöd till SISU Idrottutbildarna (anslag 14:1 ap.4)	164 322	164 078	160 555
Utvärdering av folkbildningen (anslag 14:1 ap.2)		300	
Summa bidrag till folkbildningen (14:1 och 14:3)	3 731 432	3 624 840	3 546 705
Medel insatser för asylsökande och nyanlända invandrare som överförs från 2015 till 2016	-50 000		
Medel extra platser allmän kurs som överfördes från 2013 till 2014		13 684	-13 684

(1) Avser insatser för deltagare med funktionsnedsättning och utrikes födda med brister i svenska språket.

(2) Inkluderar 2 250 tkr avseende insatser för deltagare med funktionsnedsättning och utrikes födda med brister i svenska språket.

(3) Genomfördes fram till 1 juli 2014 av Folkbildningsrådet på uppdrag av RIO och SKL samt Folkbildningsförbundet för Folkbildningsnätet. Därefter ansvarar RIO för verksamheten.

(4) Fördelade till Sveriges förenade studentkårer.

(5) 2013 och 2014 inkluderar 2 400 tkr respektive 1 000 tkr för medlemsuppdragen studeranderätts- och skolformsfrågor liksom frågor kring etik- och gränsdragning. Dessa ingår helt i myndighetsuppdraget från 2015.

Fördelningen till varje studieförbund och folkhögskola framgår av bilagor på sidorna 114–122.

Uppföljning

FOLKBILDNINGSRÅDETS SAMLADE uppföljningsverksamhet består av flera delar med olika syften och inriktning: Uppföljning av statsbidragsvillkor/underlag för bidragsfördelning, förebyggande av felaktig bidragsanvändning, återrapportering till regeringen, underlag till Folkbildningsrådets budgetunderlag samt belysning av grundläggande villkor för

folkbildningen. Uppföljningen sker genom insamling och analys av verksamhets-, deltagar-, och ekonomisk statistik, insamling och analys av bidragsvillkorade handlingar och uppgifter, uppföljningsbesök vid studieförbund och folkhögskolor samt genom särskilda uppföljningsstudier.

Uppföljning av statsbidragsvillkor/underlag för bidragsfördelning

Tydligt uppföljningsbara statsbidragsvillkor

I publikationerna *Statsbidragsvillkor 2015*, *Statsbidrag till folkhögskolor 2015 – kriterier och fördelningsprinciper*, och i *Statsbidrag till studieförbund 2015 – villkor, kriterier och fördelning* anger Folkbildningsrådet vilka villkor som gäller för fördelning av statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor. De nya bidragssystemen för studieförbund och folkhögskolor som ska träda i kraft 2017 innehåller tydligt uppföljningsbara bidragsvillkor. Under 2015 och 2016 utvecklas modeller för uppföljning av dessa.

Systematiska rimlighetskontroller

Systematiska rimlighetskontroller genomförs av studieförbundens och folkhögskolornas verksamhets- och deltagarstatistik. Under 2015 har följande rimlighetskontroller genomförts, respektive påbörjats:

Folkhögskolan:

- Rapportering av utfärdande av behörigheter
- Rapportering av verksamhet med förstärkningsbidrag

Studieförbunden:

- Rapportering av verksamhet med förstärkningsbidrag
- Rapportering av studietimmar i relation till unika deltagare
- Volymförändringar/studieförbund/kommun

Resultaten av rimlighetskontrollerna kan leda till omfördelning av statsbidraget.

Studieförbundens internkontroll

Folkbildningsrådet följer upp studieförbundens internkontroll. Sammantaget ledde uppföljningen av interkontrollen under 2015 till marginella justeringar av fördelningen av statsbidraget. För enskilda förbund gjordes mer omfattande reduceringar av underlag för förstärkningsbidrag.

Uppföljningsbesök

Folkbildningsrådet sammanställer de uppgifter om statsbidragsanvändningen som studieförbunden och folkhögskolorna lämnar i sina årsredovisningar. Verksamhetsstatistiken och årsredovisningarna används som underlag vid de årligen genomförda tio uppföljningsbesöken vid landets folkhögskolor, respektive vid de sammanlagt 20 besöken vid studieförbundens centrala kanslier och lokala enheter.

Utredningar

Utredningar genomförs av enskilda folkhögskolors och studieförbunds användning av statsbidraget. Under 2015 har utredningar om verksamhet i folkhögskolor handlat om statsbidragets användning i samband med höga deltagaravgifter, om volymtakets tillämpning, kravet på 15 procent allmän kurs, rapportering av öppen folkbildning samt om anordnarskap i vissa folkhögskolekurser. Utredningarna har lett till att folkhögskolorna redovisat vilka åtgärder som vidtas.

Utredningar inom studieförbunden har under 2015 bland annat handlat om anordnarskap i samband med verksamhet i samarbete med föreningar och medlemsorganisationer, om registrering av deltagare och om verksamhet med förstärkningsbidrag (utrikes födda och deltagare med funktionsnedsättning). Ett studieförbund har gjort en omfattande utredning av en hel region. Utredningarna har lett till stora justeringar av rapportering samt återtag av statsbidrag.

Förebyggande av felaktig bidragsanvändning

Till Folkbildningsrådets förebyggande uppföljningsarbete hör den årliga uppföljningen av studieförbundens och folkhögskolornas systematiska kvalitetsarbete, inklusive risk- och väsentlighetsanalys samt studieförbundens internkontroll. Det här arbetet rapporterar studieförbund och folkhögskolor i sina årsredovisningar och rapporteringen följs upp vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök.

Belysning av grundläggande villkor för folkbildning

Som sektorsansvarig myndighet för folkbildningen ska Folkbildningsrådet bevaka och sprida kunskap om folkbildningen till regering, riksdag, myndigheter, kommuner/landsting/regioner och i internationella organ.

Följande årligen återkommande uppföljningar har genomförts:

- Kommunernas och landstingens/regionernas bidrag till studieförbund 2014
- Landstingens/regionernas bidrag till folkhögskolor 2014
- Studieförbundens ekonomi 2014
- Folkhögskolornas ekonomi 2014
- Studieomdömen i folkhögskola 2014–2015
- Söktryck till folkhögskolan hösten 2015
- Folkhögskolans pedagogiska personal 2014
- Lärartjänster i folkhögskolan 2014

Under 2015 påbörjades arbetet med uppföljningsstudien *Människor utanför och inom folkbildningen*. Denna innebär en samkörning av registerdata rörande studieförbundens deltagare och data från SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC). Rapporten publiceras våren 2016.

Återrapportering till regeringen

I sina riktlinjer anger regeringen vilka uppgifter om folkbildningen som Folkbildningsrådet ska återrapportera. Till dessa hör verksamhetsstatistik, deltagarstatistik samt en samlad bedömning av folkbildningens samhällsbetydelse.

Här ingår även återrapportering av särskilda uppdrag; Digital delaktighet, mänskliga rättigheter inom folkbildningen, studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs vid folkhögskola.

Jämställdhetsstudie

Regeringen beviljade Folkbildningsrådet 300 000 kronor för att genomföra en studie om jämställdheten inom folkbildningen under 2014. Syftet var att undersöka hur jämställdhetsperspektivet var integrerat inom folkbildningen samt hur folkbildningen förhåller sig till de jämställdhetspolitiska målen.

Rapporten *Jämställdhet inom folkbildningen* lämnades till Utbildningsdepartementet i mars 2015. I rapporten föreslog Folkbildningsrådet att folkbildningen skulle ingå i regeringens satsning på Jämställdhetsintegrering inom myndigheter (JiM) 2016–2018. Regeringen beslutade i december 2015 i enlighet med Folkbildningsrådets förslag.

Utvärdering

FOLKBILDNINGSRÅDETS UTVÄRDERINGAR UNDERSÖKER i vilken utsträckning och på vilka sätt som folkbildningsverksamhet inriktas mot statens syften med stödet till folkbildningen. Även folkbildningens förutsättningar att arbeta mot dessa syften belyses. Som stöd för utvärderingsarbetet har Folkbildningsrådet tillsatt en rådgivande expertgrupp som består av personer med forsknings- och utvärderingskompetens samt av representanter från medlemsorganisationerna och den nationella politiken.

Folkbildningsrådets nationella utvärderingar har genomförts med utgångspunkt i en femårig strategi för perioden 2010–2014. Folkbildningsrådets styrelse beslutade i december 2015 om en strategi för utvärderingsverksamheten 2016–2018. I utarbetandet av denna strategi har samtal förts med Folkbildningsrådets medlemmar, samt med Statskontoret, som har regeringens uppdrag att svara för statens utvärderingar av folkbildningen 2015–2018. Kontakterna med Statskontoret har handlat om informationsutbyte, men även om att Folkbildningsrådet har svarat för rådgivning om folkbildning och om utvärdering inom folkbildningsfältet.

Utvärderingsinsatser

Metodseminarium Låga svarsfrekvenser – nya lösningar

Folkbildningsrådets utvärderingar bland folkbildningens deltagare och anställda genomförs i första hand med hjälp av enkäter som kompletteras med intervjuer och registerda

ta. En problematik som accentuerats under åren är att svarsfrekvenserna har sjunkit till en nivå som innebär att de äventyrar undersökningarnas kvalitet. Denna utveckling är inte specifik för folkbildningen och Folkbildningsrådets arbete, utan uppmärksammas även av SCB, andra myndigheter och inom forskningsvärlden.

Mot denna bakgrund arrangerade Folkbildningsrådet i oktober 2015 ett metodseminarium i syfte att utveckla metodiken vid deltagarundersökningar och andra breda surveyundersökningar inom folkbildningen och andra samhällsområden. Seminariet samlade företrädare från myndigheter, universitet, föreningar och konsulter.

Cirkeldeltagare 2015

Metodseminariet tjänade som förberedelse inför Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkeldeltagare 2015*. Planeringen av utvärderingen påbörjades hösten 2015 och den slutfördes 2016.

Folkhögskolans deltagare 2013

Under 2013 påbörjade Folkbildningsrådet en utvärdering bland folkhögskolans deltagare. I denna uppmärksammas särskilt två grupper av ”gränsöverskridare”, det vill säga deltagare från studiemotiverande folkhögskolekurs som läser vidare vid folkhögskolan, samt folkhögskoledeltagare som läser vidare vid högskolan. Rapporten *Steget vidare – undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013* publicerades 2015.

Folkbildningen i Ersta Sköndal högskolas befolkningsundersökning

Ersta Sköndal högskola har under 1990- och 2000-talen genomfört fyra studier av befolkningens frivilliga arbete, informella hjälpinsatser och aktivitet i nätverk. En femte befolkningsstudie genomfördes 2014 och avrapporterades 2015. I denna ingick en specialstudie av folkbildningen som Folkbildningsrådet beställt och finansierat: *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*.

Utvärdering av Kulturens bildningsverksamhet

Kulturens bildningsverksamhet startade 2010. En utvärdering har genomförts under 2015 för att belysa hur verksamheten utvecklats, samt hur det nya studieförbundet påverkat förutsättningarna för bildningsverksamhet inom kulturområdet och för kulturverksamhet inom folkbildningen. Rapporten *Kulturens bildningsverksamhet – Ett nytt studieförbunds väg in i folkbildningen* under våren 2016.

Metautvärdering 2014

I enlighet med den tidigare strategin för nationella utvärderingar sammanfattas resultaten av 2010–2014 års utvärderingar i en metautvärdering. Denna fungerar samtidigt som ett underlag inför Folkbildningsrådets kommande utvärderingar 2016–2018. *Metautvärderingen* publiceras under våren 2016.

Resultatet av Folkbildningsrådets uppföljning och utvärdering

Risk- och väsentlighetsanalys – Samlad bedömning

Samtidigt som Folkbildningsrådets uppföljning och utvärderingar har delvis olika inriktning kompletterar verksamheterna varandra: Utvärderingarna inriktas direkt mot statens syften med stödet till folkbildningen, medan uppföljningen koncentreras till de villkor för bidragsanvändningen som Folkbildningsrådet beslutat om – med utgångspunkt i statens syften. Verksamheternas fokus mot statens syften har stärkts under året.

Sammantagna utgör uppföljnings- och utvärderingsinsatserna Folkbildningsrådets risk- och väsentlighetsanalys. Folkbildningsrådets uppföljning och utvärdering koncentreras till de delar av den bidragsberättigade folkbildningen som är väsentliga att följa för att säkra korrekt bidragsanvändning i enlighet med statens syften. Det är samtidigt delar av verksamheten där de risker som identifieras bedöms kunna få särskilt allvarliga konsekvenser för folkbildningen.

Folkbildningsrådet lämnar sedan 2005 en årlig samlad bedömning av folkbildningens samhällsbetydelse till regeringen. I denna beskriver, analyserar och bedömer Folkbildningsrådet hur studieförbundens och folkhögskolornas statsbidragsberättigade verksamhet har bidragit till att folkbildningens fyra syften uppfyllts. Som underlag används i första hand Folkbildningsrådets utvärderingar och olika uppföljningsresultat. Den samlade bedömningen utgör en central del i Folkbildningsrådets årliga återrapportering till regeringen och används i sin tur som underlag för regeringens rapportering till riksdagen om verksamheten inom folkbildningen.

Resultat av uppföljningsarbetet

Folkbildningsrådets uppföljningsinsatser innebär att studieförbundens och folkhögskolornas bidragsanvändning följs kontinuerligt under året. Resultaten av de olika uppföljningsinsatserna publiceras i rapporter som finns tillgängliga på Folkbildningsrådets webbplats. Information om Folkbildningsrådets uppföljning sprids till studieförbund och folkhögskolor genom nyhetsbrev, vid konferenser, seminarier och genom deltagande i medlemsorganisationernas samlingar.

Uppföljningsdata används av studieförbund och folkhögskolor för kontroll av, planering och utveckling av de lokala verksamheterna.

Folkbildningsrådet förser forskare och olika myndigheter, som till exempel Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, SCB och Riksdagens utredningstjänst, med statistikunderlag och annan uppföljningsdata. Via uppdrag till SCB tillhandahåller Folkbildningsrådet också underlag för bidragsgivning och regional/lokal uppföljning av studieförbundens verksamhet till regioner, landsting och kommuner.

Resultat av utvärderingsverksamheten

Inom den vida ram som statens syften utgör, inriktas enskilda utvärderingar mot aktuella

frågor för folkbildningen. Sedan 2010 har uppmärksamhet bland annat ägnats åt folkbildningens pedagoger samt åt folkbildningen i ett mångkulturellt perspektiv. Även studieförbundens och folkhögskolornas betydelse för kulturlivet och som resurs för det civila samhällets organisationer har uppmärksammats. Folkbildningens generella förutsättningar har belysts i en tredelad utvärdering av bidragssystemen till studieförbund och folkhögskolor. Återkommande studier genomförs av studieförbundens och folkhögskolornas deltagare.

Utvärderingarna bidrar därmed till att det inom studieförbund och folkhögskolor skapas uppmärksamhet och diskussion kring dessa frågor. Information om Folkbildningsrådets utvärderingar sprids till studieförbund och folkhögskolor genom nyhetsbrev, vid konferenser, seminarier och genom deltagande i medlemsorganisationernas samlingar.

Utvärderingarna används även för att sprida kunskap om folkbildningen till regering och riksdag, myndigheter och organisationer, kommuner och landsting, samt till en bredare allmänhet. Detta är ett sätt att stärka folkbildningens legitimitet i samhället. Under 2014 och 2015 har frukostseminarier genomförts med deltagare från myndigheter, riksdag och regering, forskare och folkbildningens organisationer. Utvärderingarna presenteras vid Folkbildningsrådets årliga seminarier i Almedalen.

Folkbildningsrådet har inget forskningsuppdrag, men arbetar aktivt för att resultaten från utvärderingarna ska bidra till forskning och annan kunskapsuppbyggnad inom folkbildningsområdet. De forskare som medverkar i utvärderingarna kommer från olika universitet och ämnesdiscipliner. Folkbildningsrådet finansierar vissa forskningsartiklar och forskningsansökningar som bygger på resultaten från utvärderingarna. Ett par av utvärderingarna har används som kurslitteratur vid universitet. Folkbildningsrådet ingår i flera forskningsnätverk.

Folkbildningspolitik, omvärldsbevakning och kommunikation

FOLKBILDNINGSRÅDET HAR SOM sektorsansvarig för folkbildningen i uppgift att bevaka och sprida kunskap om folkbildningen gentemot regering, riksdag, myndigheter, kommuner, landsting och regioner samt i internationella organ. Folkbildningsrådet har att särskilt bevaka folkhögskolan som utbildningsform i utbildningssystemet.

Folkbildningspolitik och omvärldsbevakning

Den folkbildningspolitiska bevakningen har främst varit inriktad på kontakter med riksdagen, regeringen, kommittéer och olika myndigheter. Vidare har remisser, delningar och särskilda uppdrag, som lämnats till Folkbildningsrådet, behandlats.

Folkbildningsrådet har lämnat 3-årigt budgetunderlag till regeringen med motivering för framtida anslag till folkbildningen.

Folkbildningsrådet har följt upp prioriteringarna i *Folkbildningens Vägval & Vilja* genom att bevaka och informera om folkbildningens roll för den regionala utvecklingen.

Frågeområden i fokus har varit kompetensförsörjning och kompetensplattformar i regionerna, regional kultursamverkan och kulturplaner, regional digital agenda, validering av generella kompetenser, nyanländas etablering samt folkbildningens roll och medverkan i Europeiska Socialfonden, ESF. Dessa områden behandlades på den nationella konferensen *Folkbildningens roll för regional utveckling* som Folkbildningsrådet arrangerade på uppdrag av medlemsorganisationerna. Konferensen vände sig till politiker och tjänstemän på regional nivå.

Den strategi för att stärka folkbildningens inflytande och medverkan i ESF 2014–2020, som Folkbildningsrådet och dess medlemmar gemensamt beslutat om, har legat till grund för rapporten *Folkbildningen och Europeiska socialfonden*. Rapporten är en kartläggning av folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att genomföra ESF-projekt. Tidigare har Folkbildningsrådet tagit fram rapporter om folkbildningen och regionala kompetensplattformar samt om folkbildningen och regionala kulturplaner.

Folkbildningsrådet har deltagit i aktiviteter inom Reglab, ett nätverk för regional utveckling där Folkbildningsrådet är partner, och i ett nationellt nätverk för kompetensförsörjning där bland annat Tillväxtverket, Näringsdepartementet och SKL ingår. Folkbildningsrådet har fått tillfälle att presentera rapporten *Folkbildningen och Europeiska socialfonden* vid Reglabs årskonferens.

Förberedelser har gjorts för ett kommande ESF-projekt, Kompetensmatchning, där folkbildningens arbete med synliggörande och validering av generella kompetenser är ett av fokusområdena. Folkbildningsrådet samarbetar med Arbetsförmedlingen som är projektägare.

Folkbildningsrådet har deltagit i dialogmöten kring ny politik för svenskt utvecklings-samarbete som regeringen inbjudit till. Folkbildningsrådet har vidare deltagit i ett möte, som Folkbildningsrådets medlemmar arrangerat, med företrädare för UD kring folkbildningens roll i utvecklingssamarbetet.

Folkbildningsrådet har följt upp rådslaget om digital utveckling i folkbildningen utifrån redovisade behov och prioriteringar från folkhögskolor och studieförbund. De krav digitaliseringen ställer på folkbildningsverksamheten har vidare uppmärksammats inför beslut om statsbidragsvillkor för studieförbund och folkhögskolor.

Myndighetsnätverket för vuxenutbildning och livslångt lärande, där Folkbildningsrådet ingår, har genomfört två sammankomster med gemensamma frågor och erfarenhetsutbyte.

Kommunikation

Folkbildningsrådets kommunikationsarbete ska stärka folkbildningen som sektor och samhällsaktör och sprida kunskap om Folkbildningsrådets uppdrag och verksamhet.

Folkbildningsrådet informerar om myndighetsbeslut och sprider resultat av de utvärderingar och uppföljningar som görs. Kommunikationen är en integrerad del av Folkbildningsrådets verksamhet och präglas av öppenhet, snabbhet och saklighet.

Webb och sociala medier

Folkbildningsrådets viktigaste kanal för extern kommunikation är webbplatsen www.folkbildningsradet.se. Antal mobila besökare har ökat med 42 procent under 2015. Antalet unika användare av webbplatsen var drygt 4 procent fler jämfört med 2014.

Nyhetsbrevet *Folkhögskoleaktuellt* har 735 aktiva prenumeranter och *Studieförbundsaktuellt* har 466 prenumeranter. Totalt i år har cirka 8 566 besök till hemsidan kommit från nyhetsbreven. Det gör nyhetsbreven till den tredje viktigaste källan till besök, viktigare än de sociala kanalerna som gett 7 255 besök.

Folkbildningsrådet har fortsatt arbetet i sociala medier för att föra en dialog med befintliga och nya målgrupper och för att generera trafik till webbplatsen. Antal följare på Twitter har ökat med cirka 20 procent och på Facebook med 21 procent.

Folkbildningsrådet har arbetat med att utveckla presentationen av uppföljningsdata och statistik (infografik), på webbplatsen.

Publikationer och seminarier

Folkbildningsrådet har under 2015 publicerat flera rapporter och tagit fram informationsmaterial om specifika uppdrag. Folkbildningsrådet gjorde i samarbete med Arbetsförmedlingen en film om etableringskurs på folkhögskola som fick stor spridning via Arbetsförmedlingens kanaler.

Folkbildningsrådet har medverkat vid olika konferenser och lyft fram resultat från olika utvärderingar.

Folkbildningsrådet har arrangerat flera frukostseminarier om aktuella frågor eller nya rapporter. Seminarierna har även filmats och publicerats på webbplatsen.

Almedalen

Folkbildningsrådet arrangerade två seminarier i Almedalen 2015, båda på temat ideellt engagemang. Forskare vid Ersta Sköndal högskola presenterade den femte stora nationella befolkningsundersökningen om ideellt arbete och informella insatser i Sverige.

Forskarna presenterade också en specialstudie om det ideella engagemanget bland folkbildningens deltagare, som gjorts på uppdrag av Folkbildningsrådet. Båda seminarier var välbesökta och publicerades på Folkbildningsrådets webbplats.

Folkbildningsrådet medverkade också vid ett seminarium om mottagandet och integrationen av nyanlända i Sverige som Migrationsverket arrangerade i Almedalen.

Visuell identitet

Folkbildningsrådet har under 2015 fått en ny visuell identitet som ska tydliggöra myndighetsrollen. Det innebär bland annat en ny logotyp och ett förändrat formspråk.

Organisation

Beslutande och beredande organ

FOLKBILDNINGSRÅDETS BESLUTANDE OCH beredande organ utgörs av representantskapet och styrelsen. Kansliets ledning och enheter organiserar och genomför arbetet baserat på de beslut som fattas.

Medlemsorganisationer och representantskapet

Folkbildningsrådets medlemsorganisationer är Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO), Studieförbunden i samverkan (Studieförbunden) samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Representantskapet som är Folkbildningsrådets högsta beslutande organ består av tio ombud för Studieförbunden, fem ombud för SKL och fem ombud för RIO. Representantskapet behandlar styrelsens och revisorernas berättelser samt beslutar om ansvarsfrihet och fastställer ekonomisk ram för Folkbildningsrådet. Vartannat år väljs styrelse och prövningsgrupp vid återtag av statsbidrag. Revisorer och personuppgiftsombud väljs årligen. Vidare beslutar representantskapet om särskilda uppdrag för Folkbildningsrådet och att ta ställning till frågor av mer övergripande och principiell karaktär.

Samråd med medlemsorganisationerna

Enligt stadgarna ska överläggningar med ordföranden i Folkbildningsrådets medlemsorganisationer genomföras kring frågor som är av mer övergripande och principiell karaktär. Till denna typ av frågor hänförs främst verksamhetsplan och ekonomisk budgetram för Folkbildningsrådet samt förslag om budgetunderlag till regeringen.

Styrelse

Valda av representantskapet:

Catharina Håkansson Boman (ordförande)

Lena Hallengren (vice ordförande)

Nisha Besara, från och med 2015-04-16

Kristina Båth Sågänger

Carola Gunnarsson

Hanna Hallin, till och med 2015-04-16

Ulf Melin

Lars Nordström

Andreas Norlén
Johan Söderman
Tomas Östlund personalrepresentant
Britten Månsson Wallin, generalsekreterare/föredragande
Anna-Carin Bylund sekreterare

Revisorer

Kristina Mårtensson och Anders Larsson, förtroendevalda revisorer samt Mats Blomgren, auktoriserad revisor, PwC.

Kansli och medarbetare

KANSLIETS ORGANISATION, KOMPETENSOMRÅDEN och bemanningsbehov baseras på fastställd verksamhetsplan, regeringens riktlinjer och andra beslut med konsekvenser för kansliet.

Kompetensförsörjning

Folkbildningsrådet har i samband med rekryteringar som gjorts under 2015 beaktat kompetensbehov som identifierades vid kompetensinventeringen 2014 och som bygger på de nya riktlinjerna från medlemsorganisationerna. Teman för kansliets kompetensutveckling har varit likabehandling och icke-diskriminering, digitalisering av möten och kommunikation, förändrade uppdrag och aktuella frågor inom svensk folkbildning. Formerna för kompetensutveckling har varit seminarier, studiebesök och studieresor.

Hållbarhet

Under 2015 har arbetet med att minska kansliets pappersförbrukning genomförts. Allt arbetsmaterial och dokument för internt bruk sänds enbart digitalt. Styrelsehandlingarna skickas enbart digitalt.

Arbetsmiljö

Folkbildningsrådets arbetsmiljöpolicy diskuteras årligen i en arbetsgrupp med arbetsgivar- och fackliga representanter. Gruppens arbetsområde är arbetsmiljö- och hälsofrågor. För förebyggande hälsovård och rehabilitering har Folkbildningsrådet tecknat avtal med Globenhälsan. Personalens sjukfrånvaro är 3,3 procent, (2,0 procent 2014).

Kansliorganisation

Ledning

Britten Månsson Wallin, generalsekreterare

Enheten för omvärld och kommunikation

Anna-Carin Bylund, bitr. generalsekreterare, enhetsansvarig

Björn Garefelt, omvärldsbevakning

Ingrid Sundberg, kommunikatör webb till och med 2015-10-31

Rebecka Svensén, kommunikationsansvarig

Enheten för statsbidrag

Elisabet Andersson, enhetsansvarig

Signild Håkansson, statsbidrag, till och med 2015-12-31

Ingela Johansson, studeranderätt, vikarie, från och med 2015-06-02

Ulrika Knutsson, projektledare FlexLär, till och med 2015-12-31

Heléne Lindgren, etik- och gränsdragning studieförbund

Paul Norén, ekonom, till och med 2015-12-31

Linda Rosén, studeranderätt, föräldraledig, från och med 2015-06-01

Mikaela Smedberg, administratör särskilda uppdrag

Lars Tengberg, statsbidrag, från och med 2015-10-19

Benton Wolgers, etik- och gränsdragning folkhögskola

Lena Östlund, projektledare särskilda uppdrag

Enheten för uppföljning och utvärdering

Eva Åström, enhetsansvarig

Elvir Gigovic, uppföljning ekonomi

Ambika Hansell-Ek, uppföljning/utvärdering, från och med 2015-03-19

Per-Erik Jalava, utredare till och med 2015-09-30

Marie Lundahl, uppföljning, vikarie från och med 2015-09-01

Tomas Östlund, uppföljning statistik

Enheten för administration

Lotta Ragelius, enhetsansvarig

Annika Blom, intern service

Robin Forsberg, kontorsservice/IT, föräldraledig, från och med 2015-05-01

Daniel Karbelius, administratör särskilda uppdrag, IT/kontorsservice

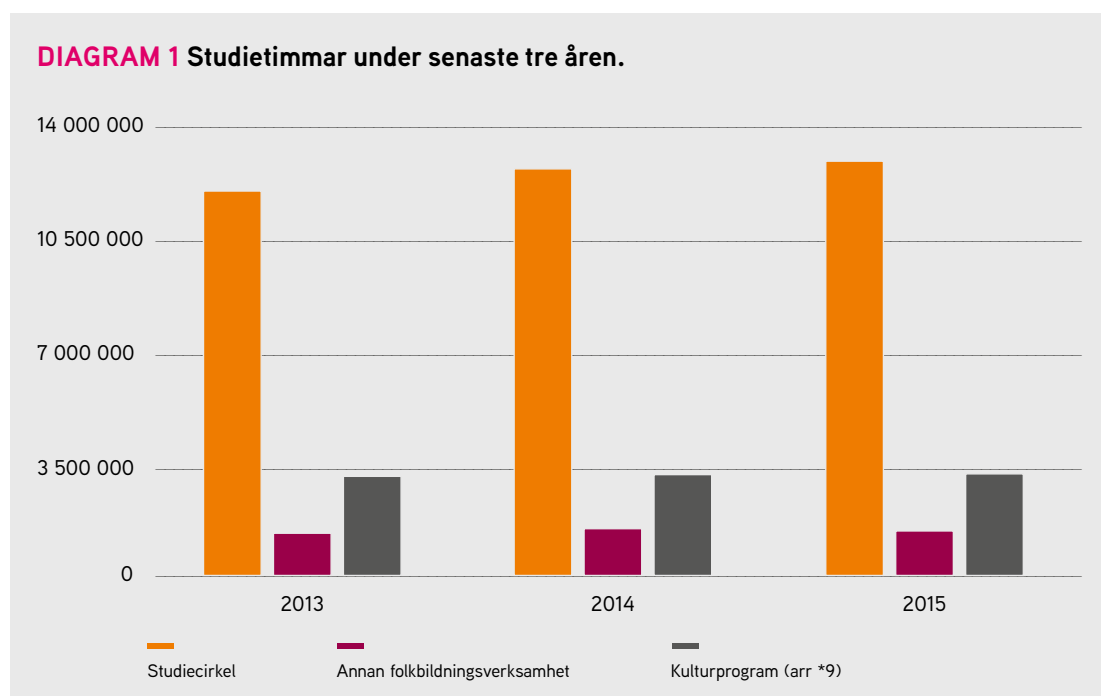
Linda Lindqvist, ekonomiadministration

Verksamhetsredovisning

Studieförbunden

STUDIEFÖRBUNDEN RAPPORTERAR HELA verksamheten i en arrangemangsrapportering och därutöver görs en deltagarrapportering i verksamhetsformerna studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. När deltagarrapporteringen utgör underlag avses unika personer.

Fler studietimmar de senaste tre åren

I ett treårsperspektiv växer verksamheten i samtliga verksamhetsformer. Studietimmarna i cirkel ökar med 7,5 procent från 2013 års värde, annan folkbildningsverksamhet med 4 procent och kulturprogram med 3,4 procent.

Fler studietimmar i studiecirkel – men färre arrangemang och färre grupprapporterade deltagare

De tio studieförbunden arrangerade 272 500 studiecirkel med 1,7 miljoner grupprapporterade deltagare, fördelade på 56 procent kvinnor och 44 procent män. Nära 13 miljoner studietimmar rapporterades. Antal genomförda studiecirkel var 2 700 färre mot föregående år, och antalet deltagare minskade i runda tal med 25 000, efter att ha ökat med 10 000 föregående år. Studietimmarna ökade med 177 000, motsvarande 1,4 procent mot

fjolåret. Deltagarsnittet är oförändrat mot föregående år och ligger på 6,2 deltagare per cirkel. Antal studietimmar per cirkel ökar till 47,3 jämfört med 46,2 föregående år. Jämfört med 2013 pågår cirklarna i snitt tre studietimmar längre.

Annan folkbildningsverksamhet – färre timmar, men fler deltagare

Över 60 000 arrangemang genomfördes i annan folkbildningsverksamhet, med 739 000 deltagare, fördelade på 65,5 procent kvinnor och 34,5 procent män. Antalet deltagare fortsätter att öka (+12 000 deltagare) medan antalet studietimmar minskade med 80 000 mot fjolåret.

Kulturprogrammen fortsätter att öka

Cirka 371 500 kulturprogram genomfördes, med nära 20 miljoner besökare/deltagare, fördelade på 55 procent kvinnor och 45 procent män. Jämfört med föregående år rapporterades 3 000 fler kulturprogram, men 29 000 färre deltagare.

TABELL 1

Studieförbundens samlade verksamhet 2013–2015.

STUDIECIRKELVERKSAMHET	CIRKLAR	DELTAGARE	MÄN	KVINNOR	STUDIETIMMAR
2015	272 500	1 682 000	735 800	946 200	12 894 200
2014	275 200	1 707 000	746 300	960 700	12 717 400
2013	271 200	1 697 200	737 900	959 400	11 990 000

ANNAN FOLKBILDNINGSVVERKSAMHET	ARRANGEMANG	DELTAGARE	MÄN	KVINNOR	STUDIETIMMAR
2015	60 386	738 626	254 781	483 845	1 593 023
2014	60 000	726 200	255 000	471 200	1 673 300
2013	59 200	703 000	241 500	461 500	1 531 700

KULTURPROGRAM	ARRANGEMANG	DELTAGARE	MÄN	KVINNOR	MEDVERKANDE
2015	371 477	19 900 975	8 901 212	10 999 763	1 304 374
2014	368 400	19 929 600	8 731 500	11 198 100	1 364 700
2013	359 100	19 059 800	8 299 400	10 760 400	1 315 200

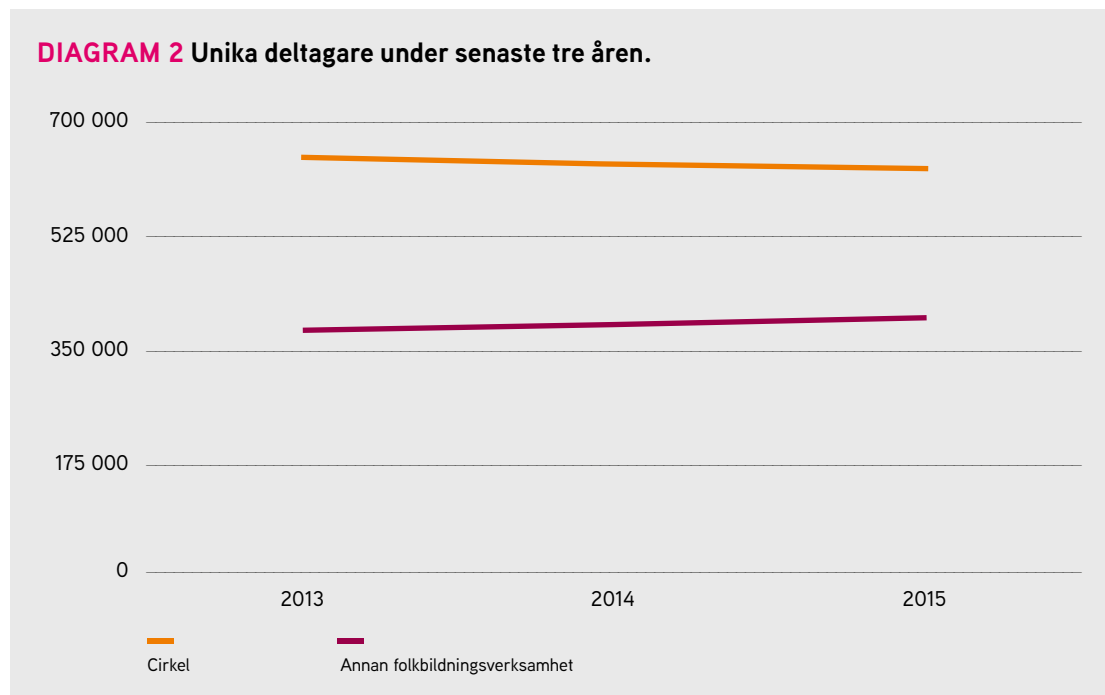
Not. Tal är avrundade till närmaste hundratal.

Drygt 900 000 personer deltar i studieverksamhet

Med studieförbundens deltagarregister som underlag motsvarar antalet deltagare i studiecirkel 628 308 personer och i annan folkbildningsverksamhet 398 874 personer, vilket sammantaget innebär att 908 873 unika personer deltog. Runt 118 200 personer deltog i båda verksamhetsformerna.²

² SCB sammanställer uppgiften om unika personer utifrån de deltagare som rapporterats med fullständigt personnummer, genom att matchning görs mot register över rikets totalbefolkning (RTB).

Jämfört med 2014 är det sammanlagda antalet unika deltagare närmast oförändrat, med en minskning bland cirkeldeltagarna om 1,5 procent och en något större procentuell ökning inom annan folkbildningsverksamhet. Samma tendens gäller för treårsperioden. Unika cirkeldeltagare minskar medan deltagare i annan folkbildningsverksamhet ökar.

Målgrupper i gruppstatistiken

När mer än hälften av deltagarna i en studiecirkel är att hänföra till en och samma målgrupp – arbetslösa, deltagare med funktionsnedsättning, respektive utrikes födda deltagare – rapporteras studiecirkeln och dess deltagare som målgrupp.

Av deltagarna i studiecirkel rapporterades 27 procent som deltagare i någon av målgrupperna, varav 19,8 procent som utrikes födda.³ Deltagare med funktionsnedsättning utgjorde 7,1 procent och arbetslösa 0,1 procent.⁴ Andelen målgruppsrapporterade deltagare var i princip oförändrad jämfört med 2014.

Målgruppen utrikes födda deltagare, som över åren ökat sin andel av deltagarna totalt, ökade med 0,5 procentenhet. Av deltagarregistret framgår att i det studieförbund som hade störst andel utrikes födda cirkeldeltagare utgjorde dessa 79 procent av deltagarna. I det som hade minst andel utgjorde de utrikes födda 8 procent av deltagarna.

³ Av studieförbundens deltagarrapportering framgår att 17,6 procent av deltagarna i studiecirkel var födda utomlands.

⁴ Verksamheten med arbetslösa genomförs i högre grad i andra typer av arrangemang än statsbidragsberättigad folkbildningsverksamhet. I folkbildnings- och uppdragsverksamhet sammantaget rapporterade studieförbunden arrangemang med 5 880 arbetslösa deltagare, varav kvinnor utgjorde 55 procent och män 45 procent. Rapporteringen av uppdragsverksamhet är frivillig.

TABELL 2**Studiecirkelverksamhet per målgrupp.**

	CIRKLAR	DELTAGARE	ANDEL AV DELTAGARE (%)	MÄN	KVINNOR	STUDIE- TIMMAR
2015	272 500	1 682 000	100	735 800	946 200	12 894 200
varav arbetslösa	400	2 200	0,1	1 000	1 200	19 500
funktionsnedsättning	16 400	120 200	7,1	38 300	81 900	493 700
utrikes födda	60 100	333 200	19,8	165 700	167 500	3 451 100
2014	275 200	1 707 000	100	746 300	960 700	12 717 400
varav arbetslösa	500	3 800	0,2	1 800	2 000	23 700
funktionsnedsättning	17 400	127 000	7,4	40 200	86 800	523 200
utrikes födda	59 800	328 900	19,3	162 200	166 700	3 413 600
2013	271 200	1 697 200	100	737 800	959 400	11 990 000
varav arbetslösa	600	4 100	0,2	1 400	2 700	24 200
funktionsnedsättning	18 300	131 700	7,8	42 100	89 600	538 900
utrikes födda	52 000	288 100	17	138 400	149 700	2 886 400

TABELL 3

Studiecirkelarnas ämnesinriktning, studietimmar och deltagare 2015, antal och andel per huvudämne.

ÄMNE	STUDIE- TIMMAR	ANDEL (%)	ANTAL DELTAGARE	ANDEL (%)	ANTAL KVINNOR	ANDEL (%)	ANTAL MÄN	ANDEL (%)
Konst, musik och media	7 650 928	59,3	797 638	47,4	413 186	43,7	384 452	52,2
varav Bild- och formkonst	425 503	3,3	63 318	3,8	44 445	4,7	18 873	2,6
Musik, dans och dramatik	5 890 321	45,7	549 496	32,7	220 289	23,3	329 207	44,7
Medieproduktion (grafisk formgivning)	293 831	2,3	18 419	1,1	6 750	0,7	11 669	1,6
Formgivning	21 408	0,2	2 198	0,1	1 443	0,2	755	0,1
Konsthantverk	1 019 865	7,9	164 207	9,8	140 259	14,8	23 948	3,3
Humaniora (språk, historia...)	2 059 564	16,0	342 231	20,3	210 571	22,3	131 660	17,9
varav Religion	485 834	3,8	68 651	4,1	37 611	4,0	31 040	4,2
Främmande språk	690 818	5,4	124 490	7,4	74 471	7,9	50 019	6,8
Svenska och litteratur- kunskap	461 763	3,6	75 215	4,5	54 060	5,7	21 155	2,9
Historia och arkeologi	345 484	2,7	59 923	3,6	35 619	3,8	24 304	3,3
Livsåskådning, filosofi, logik och etik	75 665	0,6	13 952	0,8	8 810	0,9	5 142	0,7
Samhälls- och beteendevetenskap	829 168	6,4	124 329	7,4	66 608	7,0	57 721	7,8
Personliga tjänster	590 846	4,6	110 173	6,6	76 649	8,1	33 524	4,6
Lantbruk, trädgård, skog och fiske	426 389	3,3	87 508	5,2	57 213	6,0	30 295	4,1
Data	223 299	1,7	41 642	2,5	22 185	2,3	19 457	2,6
Hälsa- och sjukvård	135 269	1,0	34 082	2,0	25 579	2,7	8 503	1,2
Socialt arbete och omsorg	162 081	1,3	24 958	1,5	14 857	1,6	10 101	1,4
Företagsekonomi, handel och administration	162 294	1,3	20 844	1,2	10 729	1,1	10 115	1,4
Teknik och teknisk industri	117 471	0,9	12 294	0,7	3 171	0,3	9 123	1,2
Pedagogik och cirkelledarutbildning	109 900	0,9	19 943	1,2	11 807	1,2	8 136	1,1
Läs- och skrivinläring för vuxna	13 638	0,1	1 900	0,1	1 111	0,1	789	0,1
Övriga	413 333	3,2	64 475	3,8	32 521	3,4	31 954	4,3
Summa	12 894 180	100	1 682 017	100	946 187	100,0	735 830	100

Estetiska ämnesinriktningar var störst och ökade mest ⁵

Pedagogik och cirkelledarutbildning var det huvudämnesområde vars antal studietimmar ökade procentuellt mest från fjolåret. Det estetiska ämnesområdet Konst, musik och media var fortsatt störst, med sina 59 procent av alla cirkeltimmar, och var även det ämnesområde som ökade sin andel av studietimmar mest. Ökningen inom konstområdet var 1 procentenhet mot föregående år.

⁵ Ämneskategorierna är en anpassning till svensk utbildningsnomenklatur (SUN), avsedd att göra studieförbundens verksamhet jämförbar med ämnesstudier i annan studieverksamhet. Denna ämnesindelning tillämpas med verksamhetsår 2004 som startår. Huvudämnet Humaniora, språk och konst där merparten av cirkelarna återfinns, har för att bättre spegla studieförbundens verksamhet delats upp i estetisk inriktning (Konst, musik och media) och humaniora i övrigt (Humaniora – språk, historia, livsåskådning).

På en mer detaljerad nivå var de ämnen som ökade mest i studietimmar räknat; Musik, dans och dramatik, Personliga tjänster, Samhälls- och beteendevetenskap, Bild- och formkonst, Religion, Pedagogik och cirkelledarutbildning, Medieproduktion, Övriga samt Socialt arbete och omsorg.

De tio största underämnena mätt i studietimmar var Improvisatorisk musik (rock, jazz etc), Sång och musik i grupp, Musik (för scenframställning), Annan utbildning i religion, Teater och dramatik (för scenframställning), Historia, Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning, Matlagning, Körsång och Husdjursskötsel.

Motsvarande 33 procent av det totala deltagarantalet, 549 496 deltagare, rapporterades i Musik-, teater- och dansverksamheten. Improvisatorisk musik var det enskilda underämne som samlade flest deltagare – 192 520. Med strax över 3 miljoner studietimmar var det också det enskilt största ämnet och svarade för 24 procent av samtliga cirkeltimmar. Improvisatorisk musik avvek i könsfördelning från studiecirkel i övrigt – 87 procent av deltagarna var män. Det är en oförändrad andel jämfört med föregående år. Andra mansdominerade ämnen var t ex Musik (för scenframställning), Instrumentalmusik – ensemble, Musikteori, Träslöjd och Annan utbildning inom medieproduktion. En motsvarande kvinnodominans återfinns inom ämnen som Vävning, Porslinsmålning, Konstsoömnad, Övrig textilslöjd samt Keramik, där mer än 91 procent av deltagarna var kvinnor.

Många unga och äldre

Folkbildningsverksamheten riktar sig i första hand till vuxna, vilket markeras genom åldersgränsen 13 år för att vara godkänd som cirkeldeltagare. Deltagare i annan folkbildningsverksamhet kan vara som yngst 6 år.

En stor del av landets pensionärer deltog i studieförbundens verksamheter, men även unga var väl representerade. I studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet sammantaget utgjorde deltagare över 65 år 32 procent, mot 20 procent av befolkningen. Det är en höjning med 1 procentenhet sedan förra året. Åldersstrukturen skiljde sig stort mellan det studieförbund vars studiecirkeldeltagare till mer än hälften var i åldrarna över 65 år, och det förbund där den åldersgruppen endast svarade för dryga 2 procent av deltagarna. Deltagare 13–24 år utgör liksom för befolkningen 14 procent.

Störst andel unga återfinns i verksamhetsformen annan folkbildningsverksamhet. Gruppen yngre än 13 år utgjorde 17 procent, mot 15 procent i befolkningen.

TABELL 4

Andel deltagare per åldersgrupp och verksamhetsform och antal deltagare totalt i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet 2015, jämfört med befolkningen.

ÅLDERSGRUPP	-12	13-19	20-24	25-44	45-64	65+	TOTALT
Studiecirkel	0	8	6	24	25	37	100
Annan folkbildningsverksamhet	17	9	4	19	25	26	100
Deltagare (%) totalt	7	8	6	22	25	32	100
Deltagare totalt	70 458	73 848	50 756	201 804	225 111	286 996	908 973 ¹
Andel av rikets befolkning	15	7	7	26	25	20	100
Befolkning	1 487 911	730 046	654 799	2 559 125	2 446 078	1 960 459	9 838 418

(1) Summan av antalet deltagare påverkas av vilka variabler (exempelvis ålder) tillförs. Värden kan saknas.

Källa: SCB: Sveriges befolkning efter ålder och kön 1 november 2015 samt studieförbundens deltagarrapportering.

TABELL 5

Deltagares utbildningsbakgrund i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet 2015, jämfört med befolkningen.

UTBILDNINGSNIVÅ	STUDIECIRKEL OCH ANNAN FOLKBILDNINGSVERSAMHET ANDEL (%)	BEFOLKNINGEN ANDEL (%)
Förgymnasial utbildning (inkluderar folkskola och grundskola)	19%	22%
Gymnasial utbildning högst 2-årig	21%	22%
Gymnasial utbildning 3 år	18%	22%
Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	16%	14%
Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre (inkluderar forskarutbildning)	26%	20%
Totalt	100%	100%

Not. Av de 129 169 personer som saknade uppgift i UREG 2015-01-01 var 116 426 personer 15 år och yngre år 2014, och hade ännu inte avslutat någon utbildning år 2014.

Deltagarnas utbildningsbakgrund ⁶

Andelen deltagare med utbildning kortare än 3-årigt gymnasium varierar mellan 54 procent och 15 procent av deltagarna, sett till enskilda studieförbund. En högre andel personer med eftergymnasial utbildning återfinns i studieförbundens verksamhet än i befolkningen i utbildningsregistret totalt.

Föreläsningar i kulturprogram fortsatte att öka

Studieförbunden bedrev en omfattande kulturverksamhet, dels i form av studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet där deltagarna själva var utövarna, dels i form av kulturprogram.

⁶ Tabell 5 baseras på uppgifter där deltagares och motsvarande befolknings utbildningsbakgrund är känd. Unika personer i verksamheten har stämts av mot SCB:s Utbildningsregister för att hämta uppgift om högsta fullföljda utbildning. Populationen i registret består av i Sverige folkbokförda personer 16 år och äldre.

Nära 20 miljoner deltagare fick ta del av 371 480 kulturprogram. Kulturprogramsverksamheten ökade med 1 procent mot fjolåret mätt i antal program, vilket motsvarar en ökning med 3 050 program.

Sång och musik samlade liksom förra året flest deltagare, med 45,4 procent. Föreläsningens verksamheten som utgjorde 40 procent av programmen ökade med 1 470 arrangemang. De tio vanligaste föreläsningssämnena var Historia, Annan utbildning i religion, Samhälls- och beteendevetenskap, allmän inriktning, Husdjurskötsel (hundägarekurser), Zoologi, Personlig utveckling, Livsåskådning, Filosofi, logik och etik, Skönlitteratur och svenska, Friskvård och Hälso- och sjukvård, allmän inriktning.

TABELL 6

Kulturprogram 2015, antal arrangemang, deltagare per kön och medverkande.

2015	ANTAL PROGRAM	ANTAL DELTAGARE	ANDEL KVINNOR (%)	ANDEL MÄN (%)	ANTAL MEDVERKANDE
Föreläsning	149 860	4 770 530	54	46	216 410
Sång/musik	129 030	9 025 310	56	44	723 560
Dramatisk framställning	18 750	1 357 690	55	45	121 300
Film/foto/bild	19 670	869 690	53	47	28 680
Dans	7 780	838 930	55	45	97 200
Utställningar	15 840	1 906 960	56	44	41 600
Litteratur	5 590	104 710	62	38	7 530
Konst/konsthantverk	5 420	229 790	61	39	10 790
Tvärkulturellt	19 550	797 370	53	47	57 300
Totalt	371 480	19 900 980	55	45	1 304 370

Not. Värden är avrundade till tiotal.

Folkhögskolorna

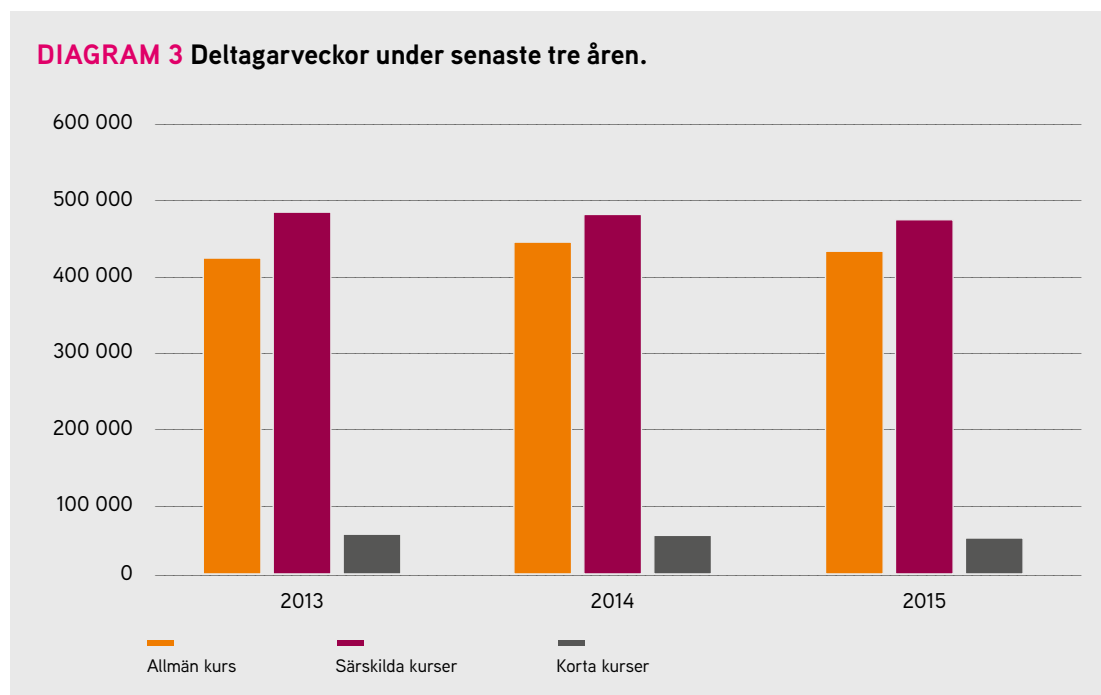
Folkbildning

Den folkhögskoleverksamhet som Folkbildningsrådet fördelar folkbildningsanslaget till benämns i sammanställningen folkbildning. Hit hör den behörighetsgivande långa allmänna kursen, liksom extraplatser i allmän kurs som tillkom 2013, och den långa särskilda kursen, som särskiljer sig genom ett stort inslag av ämnesprofilering. Korta kurser särredovisas, liksom öppen folkbildningsverksamhet – den försöksverksamhet i friare form som bland annat syftar till att nå nya grupper.

Kulturprogram är den utåtriktade kulturverksamhet folkhögskolorna genomför för allmänheten.

Kulturverksamhet bedrivs därutöver i stor omfattning inom ramen för kursverksamheten.

Något minskade volym de senaste tre åren

Deltagarveckor i den allmänna kursen, med extraplatser i allmän kurs inräknade, minskade med 3 procent mot 2014. Särskilda kurser minskade med 2 procent och korta kurser med 5 procent. Sett i ett treårigt perspektiv närmar sig verksamheten i allmän kurs de särskilda kurserna i fråga om omfattning.

Öppen folkbildning och kulturprogram är förhållandevis små verksamheter i jämförelse med de långa kurserna.

Antalet kulturprogram är oförändrat mot föregående år men minskar över perioden. Öppen folkbildning minskar efter att i fjol ha ökat.

Verksamhetens omfattning uttrycks i deltagarveckor, som är en produkt av antalet deltagare och kursernas längd.

TABELL 7**Folkhögskolornas samlade verksamhet 2013–2015, samt deltagare 2015.**

KURSTYP	DELTAGARVECKOR			DELTAGARE		KVINNOR		MÄN	
	2015	2014	2013	VÅR	HÖST	VÅR	HÖST	VÅR	HÖST
Allmän kurs	428 640	440 290	419 160	11 750	12 190	6 450	6 710	5 300	5 480
Särskilda kurser	467 400	475 920	479 620	16 370	16 430	10 620	10 550	5 750	5 880
Summa långa kurser	896 030	916 210	898 780	28 120	28 610	17 070	17 260	11 050	11 350
Korta kurser	54 840	57 440	59 380	38 490	41 300	22 430	24 130	16 060	17 170
Öppen folkbildning	2 650	3 020	2 510	5 850	9 760	2 950	4 240	2 900	5 520
Kulturprogram	4 590	4 540	5 350	110 230	90 910	61 550	51 150	48 680	39 760
Summa folkbildning	958 110	981 210	966 020	182 690	170 580	104 000	96 780	78 690	73 800
Introprogram i gymnasieskolan	4 620	4 700	5 290	120	130	60	70	60	60
Kurser via kommuner	7 960	5 570	22 330	220	250	100	140	120	110
Övriga uppdragsutbildningar	67 620	62 890	44 900	3 150	3 310	1 620	1 800	1 530	1 510
Studiemotiverande fhskkurs	38 080	51 050	61 960	1 560	1 300	610	530	950	770
Studiemotiverande fhskkurs +25 år	8 330	10 560		330	300	180	160	150	140
Etableringskurs	51 690	26 480		720	1 330	340	640	380	690
Summa uppdragsutbildning	178 300	161 250	134 480	6 100	6 620	2 910	3 340	3 190	3 280
Totalt	1 136 410	1 142 470	1 100 500	188 790	177 200	106 910	100 120	81 880	77 080
Andel inom folkbildningsanslaget	84 %	86 %	88 %						
uppdragsutbildning	16 %	14 %	12 %						

Not. Värden avrundade till tiotal.

Ett kulturprogram motsvarar två deltagarveckor.

I Allmän kurs inräknas Extra platser Allmän kurs. I särskild kurs inräknas påbyggnadsutbildning

Uppgiften om extraplatser avser årsrapporteringen. I bidragssammanhang sker en omfördelning mellan allmän kurs och extraplatser Allmän kurs.

Långa kurser ökade sin andel av deltagarveckor över treårsperioden

Mätt i deltagarveckor svarade de långa kurserna för 94 procent av den statsbidragsberättigade kursverksamheten och de korta kurserna för cirka 6 procent. Den allmänna kursen utgjorde 45 procent av folkbildningsverksamheten 2015, vilket är i nivå med fjolåret⁷.

Ungefär 8 procent av den allmänna kursens deltagarveckor genomfördes inom den speciella satsningen extra platser i Allmän kurs.

⁷ Allmän kurs ska som minimikrav utgöra minst 15 procent av folkbildningsverksamheten.

Antalet deltagare i de långa kurserna på höstterminen, minskade med cirka 2 procent mot föregående år. I de korta kurserna minskade deltagarna per helår med 8 procent.

Antal deltagare i de långa kurserna var höstterminen 28 610, vilket är cirka 670 färre deltagare än föregående år. Allmänna kursen hade cirka 12 190 deltagare under hösten, fördelade på 55 procent kvinnor och 45 procent män. Antalet deltagare minskade med 430 jämfört med föregående år. I de särskilda kurserna deltog 16 430 personer, fördelade på 64 procent kvinnor och 36 procent män. Det motsvarar en minskning med cirka 230 deltagare jämfört med 2014.

Uppdragsutbildningar en allt större del av verksamheten

Uppdragsutbildning kan till form och innehåll likna folkbildningsverksamheten, men har särskilda målgrupper och finansieras av uppdragsgivare och inte genom folkbildningsanslaget. Uppdragsutbildningarna delas in i Introduktionsprogram i gymnasieskolan, Kurser beställda av kommuner, Övriga uppdragsutbildningar, Studiemotiverande folkhögskolekurs och Etableringskurs på folkhögskola. De båda senare är uppdrag från staten som folkhögskolorna genomför i nära samarbete med Arbetsförmedlingen. Uppdragsutbildningarna svarade sammanlagt för cirka 16 procent av folkhögskolornas totala verksamhet mätt i deltagarveckor, vilket är en ökning med 2 procentenheter mot föregående år.

Den arbetsmarknadspolitiska satsningen studiemotiverande folkhögskolekurs, som startade 2010, rapporterades sammantaget med 46 410 deltagarveckor. Antalet deltagare som påbörjade denna kurs var 3 490 under 2015. Åldersgruppen 25+ utgjorde 18 procent av deltagarna.

Övriga uppdragsutbildningar ökade med 4 730 deltagarveckor och var med 67 620 deltagarveckor den största kurstypen inom uppdragsutbildningar. Svenska för invandrade svarade för 80 procent av deltagarveckorna inom kurstypen uppdrag via kommuner. Andra Övriga uppdragsutbildningar genomfördes med finansiering från Myndigheten för yrkeshögskolan.

Cirka 130 studerande deltog under hösten i folkhögskolans långa kurser i form av Introduktionsprogram i gymnasieskolan. Deltagarnas hemkommuner betalade interkommunala ersättningar för skolornas undervisningskostnader.

Utrikes födda deltagare

Utrikes födda deltagare utgjorde 32 procent av deltagarna i allmän kurs under höstterminen. Det är en minskning med 1 procentenhet. Var fjärde deltagare i allmän kurs var utrikesfödd med behov av stöd i svenska språket.

I de särskilda kurserna var andelen utrikes födda deltagare 7 procent. 3 procent var utrikes födda med behov av stöd i svenska, vilket är oförändrat mot förra året.

Deltagare med funktionsnedsättning

Folkhögskolan har en lång tradition av samarbete med handikapporganisationer, som i vissa fall även ingår bland folkhögskolornas huvudmän. Det har lett till att flera skolor

har utvecklat verksamhet anpassad till deltagare med specifika funktionsnedsättningar. På andra skolor ingår deltagare med funktionsnedsättning i blandade grupper. Av de 157 folkhögskolorna rapporterade 143 skolor 6 544 deltagare med funktionsnedsättning i de långa kurserna hösten 2015, dyslexi inräknat.

Sammantaget utgjorde deltagare med funktionsnedsättning inklusive dyslexi 35 procent av deltagarna i Allmän kurs under höstterminen. I särskilda kurser hade 14 procent av deltagarna funktionsnedsättning, dyslexi inräknat. Antal deltagare med funktionsnedsättning i de långa kurserna minskade med 160 det senaste året.

I de korta kurserna utgjorde andelen deltagare med funktionsnedsättning 9 procent av deltagarna. 47 folkhögskolor anordnade dessa korta kurser.

TABELL 8

Antal deltagare med funktionsnedsättning i långa kurser, höstterminen 2015.

2015	ALLMÄN KURS	SÄRSKILD KURS	SUMMA LÅNGA KURSER
Rörelsehinder	94	105	199
Synskada	35	23	58
Hörselskada	44	111	155
Döv	154	12	166
Dövblind	8	17	25
Utvecklingsstörning	189	382	571
Hjärnskadad i vuxen ålder	21	87	108
Psykiskt funktionsnedsatta	1 302	529	1 831
Medicinskt funktionsnedsatta	228	205	433
Neuropsykiatrisk funktionsnedsatta	1 485	462	1 947
Dyslexi	735	316	1 051
Totalt	4 295	2 249	6 544
Andel av deltagare	35 %	14 %	23 %
Deltagare totalt	12 185	16 426	28 611

Not. I allmän kurs inräknas extra platser allmän kurs. I särskild kurs inräknas påbyggnadsutbildning

Kursinriktningar i långa kurser

Den mest framträdande kursinriktningen i den behörighetsgivande allmänna kursen var allmän inriktning, dominerad av basämnen (svenska, matematik, samhällskunskap och engelska). Denna kurstyp kan även ha inslag av mer profilerade ämnen, men då i mindre omfattning. I de särskilda kurserna var det estetiska ämnesområdet dominerande med 42 procent av deltagarveckorna, motsvarande 22 procent av den totala långkursverksamheten. Till det estetiska området räknas inriktningar som Bild, form och målarkonst, Musik, Scenisk konst (dans, film och teater) och Slöjd och konsthantverk. Störst deltagarantal som enskild kursinriktning hade Musik med 2 212 deltagare under höstterminen.

Kvinnodominerade kursinriktningar var Svenska, Samhällsvetenskap, Bild, form och målarkonst, Slöjd och konsthantverk och Internationella frågor. Kursinriktningar med större andel män var Teknik, Fritidsledarutbildning och Musik.

TABELL 9

Kursinriktningar i långa kurser höstterminen 2015, samt deltagare och könsfördelning.

	ANTAL DELTAGARVECKOR	ANTAL DELTAGARE	ANDEL KVINNOR (%)	ANDEL MÄN (%)
Allmän, bred ämnesinriktning	196 790	12 280	56	44
Musik	33 968	2 212	45	55
Bild, form och målar Konst	22 927	1 539	75	25
Scenisk konst (dans, film och teater)	15 050	864	63	37
Religion och livsåskådningsfrågor	14 842	1 382	62	38
Fritidsledarutbildning	14 451	823	42	58
Slöjd och konsthantverk	10 371	793	78	22
Friskvård	10 237	799	74	26
Informationsverksamhet & mediautbildning	10 071	614	58	42
Annan ledarutbildning inkl organisation	7 963	722	60	40
Beteendekunskap, humaniora	7 726	684	70	30
Övrigt (1)	6 775	663	63	37
Medicin, hälsa och sjukvård	6 413	480	76	24
Språk, övrigt	5 857	504	77	23
Estetiska ämnen	5 530	407	74	26
Svenska	5 310	528	83	17
Samhällsfrågor, allmänt	4 093	482	68	32
Internationella frågor	3 714	265	76	24
Tecken- och dövblindtolkutbildning	2 884	160	86	14
Litteratur	2 679	191	68	32
Estetiska ämnen	2 399	140	71	29
Teknik	2 316	154	28	72
Summa inriktningar med färre än 2 000 dv	22 746	1 925	62	38
SUMMA	415 112	28 611	60	40

(1) Inom Kursinriktning Övrigt återfinns bl.a. deltidskurser, seniorekurser, hundskötarutbildning, ljusdesign och inredare.

Något fler korttidsutbildade i allmän kurs och med 3-årigt gymnasium eller mer i särskild kurs

I den allmänna kursen hade 90 procent av deltagarna kortare utbildningsbakgrund än 3-årigt gymnasium. Det är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2014.

De särskilda kursernas deltagare med en utbildningsbakgrund motsvarande 3-årigt gymnasium eller högre utbildning utgjorde 77 procent, vilket motsvarar en minskning med 1 procentenhet.

Av samtliga deltagare i långa kurser hade 52 procent kortare utbildning än 3-årigt gymnasium. Förgymnasial utbildning var, med 46 procent, den enskilt vanligaste utbildningsbakgrunden.

TABELL 10

Utbildningsbakgrund i allmänna och särskilda kurser höstterminen 2015, jämfört med befolkningen. Andel (%).

UTBILDNINGSNIVÅ	ALLMÄN KURS	SÄRSKILD KURS	BEFOLKNINGEN
Förgymnasial utbildning (inkluderar folkskola och grundskola)	85	16	22
Gymnasial utbildning högst 2-årig	5	7	22
Gymnasial utbildning 3 år	8	55	22
Eftergymnasial utbildning	2	22	34
Totalt	100	100	100

Källa: Folkhögskolans Statistikrapport.

Åldersfördelning

I allmän kurs med extraplatsler inräknat utgjorde deltagare under 25 år 57 procent av deltagarna. I de särskilda kurserna var 43 procent yngre än 25 år.

Deltagarnas ålder spänner mellan 18 och 93 år i allmän kurs, med en medianålder på 23 år. Med extraplatsler allmän kurs inräknad är medelåldern 28 år, liksom i fjol.

I särskilda kurser är medelåldern 34 år, ett år mer än för två år sedan. I särskilda kurser är den yngste deltagaren 13 år, den äldste 93 år och medianåldern 26 år.

TABELL 11

Andel (%) deltagare per åldersgrupp och kurstyp, och antal deltagare totalt i långa kurser höstterminen 2015, jämfört med befolkningen.

	<= 17	18-24	25-34	35-49	50-64	65+	TOTAL
Allmän kurs	0	57	24	12	3	4	100
Särskild kurs	1	42	23	15	9	10	100
Andel totalt	1	49	24	14	6	7	100
Deltagare totalt	183	13 652	6 625	3 913	1 713	2 021	28 107
Andel av rikets befolkning	19	10	13	20	18	20	100
Befolkning (1)	1 900 791	971 965	1 299 774	1 921 468	1 783 961	1 960 459	9 838 418

(1) SCB Statistiska databaserna 2015-11-01 (BE0101A9)

Yrkesutbildning inom folkhögskolan

Folkhögskolorna har fått allt fler uppdrag i form av arbetsmarknadsinsatser. Inom ramen för de ordinarie kurserna genomför folkhögskolorna dessutom yrkesutbildningar. Ett mindre antal av dessa genomförs på gymnasial nivå, till exempel Personlig assistent och Turistguide. De flesta yrkesutbildningarna är eftergymnasiala i fråga om inträdeskrav och innehåll.

De yrkesutbildningar som var minst två år långa och hade flest deltagarveckor var Fritidsledarutbildning, Språk, Scenisk konst, Informationsverksamhet & mediautbildning,

Religion och Beteendekunskap. Av yrkesutbildningar kortare än två år var inriktningar med flest deltagare och deltagarveckor Informationsverksamhet & mediautbildning, Friskvård, Annan ledarutbildning inkl. organisation och Medicin, hälsa och sjukvård.

På den eftergymnasiala nivån studerade 3 111 deltagare sammantaget under höstterminen, fördelade på 60 procent kvinnor och 40 procent män.

Några folkhögskolor har utöver detta bedrivit utbildningar som yrkeshögskolekurser, t ex behandlingsassistent.

TABELL 12

Eftergymnasial yrkesinriktad utbildning - deltagarveckor helår och deltagare, höstterminen 2015.

TYP AV KURSINRIKTNING	DELTAGARVECKOR HELÅR	DELTAGARE HÖSTTERMIN	KVINNOR	MÄN
Kortare än två år	50 001	1 435	902	533
Informationsverksamhet & mediautbildning	7 826	197	118	79
Friskvård	7 557	233	182	51
Annan ledarutbildning inkl organisation	4 951	151	95	56
Medicin, hälsa och sjukvård	4 941	128	98	30
Scenisk konst (dans, film och teater)	3 165	100	53	47
Bild, form och målarkonst	2 665	73	49	24
Musik	2 264	62	19	43
Övrigt	2 245	77	43	34
Beteendekunskap, humaniora	2 010	60	37	23
Övriga kursinriktningar <2 000 dv	37 624	1 081	694	387
Minst två år	61 372	1 676	958	718
Fritidsledarutbildning	25 939	701	292	409
Tecken- och dövblindtolkutbildning	6 808	160	138	22
Scenisk konst (dans, film och teater)	4 555	114	79	35
Informationsverksamhet & mediautbildning	3 864	98	45	53
Religion och livsåskådningsfrågor	3 313	96	54	42
Beteendekunskap, humaniora	2 961	121	76	45
Språk	2 939	75	70	5
Bild, form och målarkonst	2 081	55	42	13
Övriga kursinriktningar <2 000 dv	52 460	1 420	796	624
Totalt	111 373	3 111	1 860	1 251

Behörigheter, intyg om avslutad eftergymnasial utbildning och avbrott

Den behörighet för högskole- eller yrkeshögskolestudier som intygas på folkhögskola innefattar dels ett omfattningskrav som gäller fullgjorda läsår på folkhögskola som sammanlagt ska motsvara 3 år på gymnasienivå, dels ett innehållskrav som gäller kunskaper i specificerade gymnasiala kurser. Den allmänna kursen ska främst vända sig till deltagare som saknar grundläggande behörighet för högskolestudier. De flesta behörigheter och intyg sätts efter avslutade studier under vårterminen, varför vårens uppgifter bäst beskriver uppnått studieresultat.

Utfärdade intyg om grundläggande behörighet och yrkeshögskolebehörighet för deltagare i allmän kurs, studerande på gymnasienivå

Kalenderår 2015 utfärdades 2 053 intyg om grundläggande behörighet till högskolestudier och 613 intyg om behörighet till yrkeshögskolestudier för studerande i allmän kurs på gymnasienivå.

Deltagare i allmän kurs studerar i regel ett till två år. Av studerande på gymnasienivå erhöll 20 procent intyg om grundläggande behörighet för högskolestudier våren 2015.

Av studerande på gymnasienivå erhöll 6 procent intyg om behörighet för yrkeshögskolestudier våren 2015. Det är andra året som intyg till den skolformen utfärdas. Sammantaget utfärdades intyg om behörighet till hög- eller yrkeshögskolestudier till 26 procent av de studerande på gymnasienivå i den allmänna kursen våren 2015.

Utfärdade intyg om avslutad eftergymnasial yrkesutbildning i särskild kurs

Av studerande i särskild kurs på eftergymnasial nivå erhöll 31 procent intyg om avslutad yrkesutbildning våren 2015.

Folkbildningens betydelse för samhället 2015

– Folkbildningsrådets samlade bedömning

FOLKBILDNINGSRÅDET SKA VARJE år redovisa till regeringen hur statsbidraget bidragit till att statens syften med stödet till folkbildningen har uppnåtts. Den syftesuppfyllelse som Folkbildningsrådet ska bedöma handlar om folkbildningens betydelse för samhällsutvecklingen i mycket vid mening.

I den samlade bedömningen av folkbildningens samhällsbetydelse 2015 redovisas olika perspektiv under respektive syfte.

Demokratisyftet

Folkbildningen ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin.

Samla många i hela landet

Folkbildningsrådets bedömning

Ett demokratiskt samhälle förutsätter gemenskap och social sammanhållning. Det bygger på att människor respekterar och litar på varandra och delar grundläggande värderingar. För att kunna bidra till att stärka och utveckla demokratin behöver folkbildningen därför finnas i hela landet och samla många deltagare – med olika bakgrund, förutsättningar och erfarenheter.

Studieförbunden når människor även i de kommuner i landet som inte själva lämnar bidrag till studieförbunden. Detta tydliggör både att behovet av den bildning och utbildning som folkbildningen svarar för finns i hela landet, och vikten av ett bidragssystem för offentlig finansiering som säkrar en nationellt täckande folkbildning.

I förhållande till befolkningens storlek är studieförbunden svagt företrädade i landets förortskommuner.

Studieförbund och folkhögskolor utgör 2015 en nationell och lokal arena där mer än 1 miljon människor, för att utveckla sitt samhällsengagemang och sitt kulturintresse, kan mötas under demokratiska former för lärande och samtal. Mångfalden är stor. Här samlas kvinnor och män i olika åldrar, från Sverige eller födda i andra länder.

Det faktum att folkbildningen – i första hand studieförbunden – når ut till landets äldre innebär ett proaktivt arbete för att stärka folkhälsa och välbefinnande i dessa

åldrar. Unga engageras framför allt i studieförbundens kulturprogram och musikcirk- lar och i folkhögskolornas studiemotiverande folkhögskolekurser och allmänna kurs.

Det är viktigt att det bedrivs ett aktivt jämställdhetsarbete inom folkbildningen framför allt där beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Studieförbund och folkhögskolor behöver därför arbeta brett och långsiktigt med jämställdhetsintegrering i folkbildningsverksamheten. I det system för statsbidrag för studieförbunden som trä- der i kraft 2017 är ett verksamhetsvillkor att studieförbunden ska integrera jämställd- hetsperspektivet i folkbildningsverksamheten. Motsvarande formulering för folkhög- skolorna finns i det förslag på nytt statsbidragssystem som är ute på remiss våren 2016.

Jämställdhetsarbetet behöver också belysa hur anslag och andra resurser kommer kvinnor och män tillhanda i verksamheterna.

Folkbildning i hela landet

De 151 folkhögskolorna erbjuder långa folkhögskolekurser i 136 av landets kommuner hös- ten 2015, det vill säga i ett i princip oförändrat antal kommuner sedan 2009.

Sedan 2013 har antalet deltagare och deltagarveckor i allmän kurs ökat i landets storstäder och större städer, medan verksamheten minskat något i förorter och pend- lingskommuner. I glesbygden ökar verksamhetsvolymen samtidigt som antalet deltagare minskar. Den uppåtgående trenden i städerna och de sjunkande siffrorna i övriga kommu- ner är likartad i särskild kurs. Denna utveckling har lett till att drygt 50 procent av folk- högskolornas deltagare i långa kurser under 2015 återfanns i storstäder, större städer eller förortskommuner – 55 procent av deltagarna i allmän kurs och 47 procent i särskild kurs.

I relation till kommunernas invånarantal är dock antalet deltagare i långa folkhögsko- lekurser störst i landets glesbygdskommuner.

TABELL 13

Deltagare i långa folkhögskolekurser höstterminen 2015 och cirkeldeltagare 2015, per kommungrupp. Antal och andel (procent) av befolkningen.

	BEFOLKNING		ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS		STUDIECIRKLAR	
	ANTAL	DELTAGARE	ANDEL AV BEFOLKNING	DELTAGARE	ANDEL AV BEFOLKNING	DELTAGARE	ANDEL AV BEFOLKNING	
Storstäder	1 792 686	2 274	0,13	1 681	0,09	121 502	6,8	
Större städer	2 937 415	2 676	0,09	3 541	0,12	219 856	7,5	
Förortskommuner	1 945 785	1 673	0,09	2 507	0,13	68 452	3,5	
Pendlingskommuner	715 456	1 472	0,21	1 842	0,26	46 418	6,5	
Glesbygdskommuner	160 215	450	0,28	442	0,28	17 449	10,9	
Övriga	2 286 852	3 530	0,15	6 358	0,28	176 492	7,7	
Riket	9 838 418	12 075	0,12	16 371	0,17	650 169	6,6	

Studieförbunden finns med cirkelverksamhet i hela landet, i alla kommuner:

- Tre studieförbund finns i 282–290 kommuner
- Tre studieförbund finns i 225–268 kommuner

- Tre studieförbund finns i 141–190 kommuner
- Ett studieförbund finns i 90 kommuner

I 44 kommuner erbjuder alla tio studieförbunden studiecirkelar. Det är en dubblering av antalet kommuner jämfört med 2012.

Studieförbunden är olika starka i olika delar av landet, men i allmänhet väl spridda. Under perioden 2013–2015 har de flesta studieförbunden funnits med studiecirkelar i ett ganska oförändrat antal kommuner. Undantagen är de båda nyaste och minsta studieförbunden, som de senaste tre åren startat cirkelverksamhet i 56 respektive 25 nya kommuner, och ett av de äldre studieförbunden som under samma period upphört med verksamhet i 17 kommuner. Den geografiska spridningen påverkas bland annat av studieförbundens olika storlek och ekonomiska och andra resurser.

Under 2015 fanns nästan 53 procent av studieförbundens cirkeldeltagare i landets storstäder och större städer. På samma sätt som inom folkhögskolan är det i glesbygden som studieförbunden samlar flest deltagare i relation till kommunernas invånarantal. Minst andel deltagare i relation till befolkningen har man i förorterna. Sett på det totala antalet, har andelen cirkeldeltagare under de senaste tre åren minskat något i samtliga kommuntyper utom i storstäderna, där deltagarna istället ökat med 8 procentenheter.

Inför 2015 var det 15 kommuner som inte budgeterade för något generellt bidrag alls till studieförbunden, så kallade nollkommuner. Men det betydde inte att de här kommunerna stod utan folkbildning. Ungefär 9 000 av deras invånare deltog i studiecirkelar i andra kommuner än den egna, och drygt 13 000 deltog i studiecirkelar som studieförbunden erbjöd utan kommunalt bidrag i nollkommunerna. Andelen invånare i nollkommunerna som deltog i studiecirkel (i den egna eller i andra kommuner) uppgick på så sätt till 4,3 procent.

Mer än 1 miljon människor varje år

Folkbildningen engagerar stora delar av den vuxna befolkningen varje år. Sammantaget deltog nästan 1 055 000 personer i folkhögskolornas långa kurser och studieförbundens studiecirkelar och annan folkbildningsverksamhet under 2015. Om man inkluderar kulturprogrammen och folkhögskolans korta kurser blir antalet mångdubbelt större.⁸

8 Folkhögskolorna rapporterar sin verksamhet i två delar:

1. Statistikrapport med gruppuppgifter kring deltagare per kurs. Denna statistik används bland annat som underlag för verksamhetsvolym i mått av deltagarveckor, kulturprogram, redovisning av deltagare med funktionsnedsättning och för redovisning av förstärkningsbidraget.
2. Deltagar rapport med personuppgifter med uppgift på personnivå. Denna statistik används för att beskriva unika deltagare. Studieförbunden rapporterar sin verksamhet i två delar:
  1. STUV (studieförbundens verksamhetsredovisning) med gruppuppgifter kring deltagare per arrangemang. Denna statistik används bland annat som underlag för verksamhetsvolym i mått av antal arrangemang och studietimmar, kulturprogram, redovisning av deltagare med funktionsnedsättning och för redovisning av förstärkningsbidraget.
  2. Deltagar rapport med personuppgifter med uppgift på personnivå. Denna statistik används för att beskriva unika deltagare. I den följande texten redovisas i första hand uppgifter från studieförbundens och folkhögskolornas deltagar rapporter.

TABELL 14**Folkhögskolornas och studieförbundens deltagare 2013–2015.****Per verksamhetsform och kursstyp. Antal.**

	2015	2014	2013
Folkhögskola			
Allmän kurs (ht)	12 200	12 600	12 200
Särskild kurs (ht)	16 400	16 700	16 700
Korta kurser, inkl. öppen folkbildning	99 900	98 100	98 100
Kulturprogram	242 600	194 000	201 100
Studieförbund			
Studiecirkel, deltagare	1 682 000	1 707 000	1 697 200
Studiecirkel, unika personer	628 308	637 998	648 706
Annan folkbildningsverksamhet, deltagare	738 600	726 200	703 000
Annan folkbildningsverksamhet, unika personer	398 874	388 983	380 499
Kulturprogram, deltagare	19 901 000	19 929 600	19 059 800

Vid sidan av den statsbidragsberättigade verksamheten rapporterade studieförbunden drygt 73 000 deltagare i den särskilda verksamheten för asylsökande som riksdagen beslutade om 2015. Och på uppdrag av riksdagen, och i samarbete med Arbetsförmedlingen, erbjöd folkhögskolorna etableringskurser som samlade drygt 2 000 deltagare och studiemotiverande kurser med 3 500 deltagare.

Nästan alltid fler kvinnor än män

Sammantagen har könsfördelningen bland folkbildningens deltagare sett ungefär likadan ut under åtminstone de senaste tio åren. Kvinnorna är fler än männen, precis som inom andra former av vuxenutbildning.⁹

Höstterminen 2015 var kvinnorna flest inom alla folkhögskolans kursstyper, och inom kulturprogrammen:

- 55 procent av deltagarna i allmän kurs
- 64 procent av deltagarna i särskild kurs
- 58 procent av deltagarna i korta kurser
- 56 procent av deltagarna i kulturprogram

Andelen var särskilt hög – 75–83 procent – i kursinriktningar som Svenska, Samhällsvetenskap, Slöjd och konsthantverk, Bild, form och målar Konst, internationella frågor och Övriga språk, och något mindre till exempel inom den allmänna kursen. Här har andelen kvinnor minskat från 60 till 55 procent sedan 2010. Inom allmän kurs utgör männen mer än 58 procent av deltagarna i inriktningar mot Idrott, Teknik och Ledarutbildning.

⁹ Enligt Skolverkets statistik var nästan 63 procent av Komvux deltagare kvinnor 2014, med en lägre andel på gymnasial nivå än på grundläggande nivå. (Komvux – Deltagare – Riksnivå. Tabell 3 A: Elever kalenderåren 2009–2014.)

I de studiemotiverande folkhögskolekurserna och etableringskurserna var männen i majoritet 2015 – strax över 60 procent, respektive 53 procent.¹⁰

Av studieförbundens deltagare är 64 procent kvinnor:

- 62 procent i studiecirkel
- 67 procent i annan folkbildningsverksamhet
- 55 procent i kulturprogram¹¹

Männen är flest inom ett mindre antal ämnen, och då framför allt bland de något yngre deltagarna. Hälften av cirkeldeltagarna i åldern 20–24 år var män 2014. Inom ämnet improvisatorisk musik var 83 procent av deltagarna män.¹² Männen var även i klar majoritet i studieförbundens särskilda verksamhet för asylsökande under 2015: 76 procent.¹³

Jämställdhetsintegrering i folkbildningen – JiM 2016–2018

Folkbildningsrådet presenterade 2015 en jämställdhetsstudie, *Jämställdhet inom folkbildningen – Rapport till regeringen 2015*. En slutsats från studien och från Folkbildningsrådets övriga uppföljningar är att folkbildningen i första hand uppmärksammar jämställdheten mellan kvinnor och män som en del i ett bredare likabehandlings- eller mångfaldsarbete, som förutom kön även innefattar etnicitet, klass och ålder. Dessa parametrar går hand i hand. Mångfaldsarbetet är centralt inom folkbildningen.

I praktiken innebär detta att jämställdhetsfrågan riskerar att osynliggöras, menar Folkbildningsrådet i rapporten, och att den därför inte lyfts fram och hanteras på ett metodiskt eller kvalificerat sätt. Sammantagna tyder resultaten på att jämställdhetsperspektivet inte är integrerat i många folkhögskolors och studieförbunds arbete.

Som respons på rapporten beslutade regeringen att Folkbildningsrådet ska ingå i regeringens utvecklingsprogram avseende Jämställdhetsintegrering i Myndigheter (JiM) under perioden 2016–2018. Det första året ska en handlingsplan för jämställdhetsintegration inom folkbildningen formuleras, med utvecklingsbehov, mål och aktiviteter identifierade. Under 2017 och 2018 genomförs de planerade insatserna.¹⁴

Olika åldersfördelning i olika verksamheter

Folkhögskolornas deltagare är i allmänhet yngre än studieförbundens och yngst är deltagarna i allmän kurs. Medelåldern höstterminen 2015 var:

- 28 år i allmän kurs
- 34 år i särskild kurs

¹⁰ Studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurserna presenteras senare i texten, under rubriken Utbildnings- och bildningssyftet.

¹¹ Siffran för kulturprogram avser gruppproporterade deltagare, inte unika personer.

¹² För deltagarna i studieförbundens verksamhet för asylsökande 2015 finns inga uppgifter om ålder, kön eller utbildningsbakgrund.

¹³ Verksamheten för asylsökande presenteras senare i texten, under rubriken Utbildnings- och bildningssyftet.

¹⁴ *Riktlinjer för 2016 för Folkbildningsrådet ifråga om användningen av anslaget 14:1 Bidrag till folkbildningen och anslaget 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen inom utgiftsområde 17.*

Nästan 57 procent av deltagarna i allmän kurs och 43 procent av deltagarna i särskild kurs var yngre än 25 år. Endast 9 procent av deltagarna i allmän kurs och 23 procent av deltagarna i särskild kurs var äldre än 45 år.¹⁵ Könsfördelningen i allmän kurs varierar inom olika åldersgrupper. I den stora gruppen 20–24-åringar är de inrikes födda männen i majoritet. Kvinnorna dominerar bland de äldre. De utrikes födda kvinnorna är flest bland deltagarna i de yrkesaktiva åldrarna 25–64 år, och de inrikes födda kvinnorna i den jämförelsevis lilla gruppen ålderspensionärer.

Åldersstrukturen i de studiemotiverande folkhögskolekurserna och etableringskurserna vid folkhögskola är annorlunda än i den reguljära verksamheten. I de studiemotiverande kurserna är deltagarna något yngre – 83 procent är 16–24 år, och i etableringskurserna är deltagarna äldre – 59 procent är 25–45 år. Under de tre senaste åren har andelen deltagare 25 år eller äldre ökat något i både allmän och särskild kurs. Sett i ett längre tidsperspektiv har deltagarnas medelålder sjunkit i allmän kurs och stigit i den särskilda kursen.

Under 2015 var 62 procent av studieförbundens cirkeldeltagare 45 år eller äldre:

- < 25 år: 14 procent
- 25–44 år: 24 procent
- 45–64 år: 25 procent
- 65 år>: 37 procent

Det betyder att andelen äldre deltagare var högre än i befolkningen. Deltagarna i annan folkbildningsverksamhet är i allmänhet yngre än cirkeldeltagarna, delvis eftersom den nedre åldersgränsen är lägre. Under 2015 var 30 procent av dem 25 år eller yngre – varav 17 procent inte var äldre än 12 år. Andelen deltagare över 65 år var 25 procent.¹⁶

I studiecirkelarna är de inrikes födda kvinnorna i majoritet i alla åldersgrupper utom bland 20–24-åringarna. Här är könsfördelningen jämn.

Sedan 2014 har åldersstrukturen varit i princip oförändrad både bland cirkeldeltagarna och deltagarna i annan folkbildningsverksamhet.

Allt fler utrikes födda deltagare

Andelen utrikes födda deltagare ökar både inom folkhögskolans långa kurser och i studieförbundens studiecirkel. Bland cirkeldeltagarna är andelen utrikes födda deltagare nu densamma som i befolkningen – drygt 18 procent, inom folkhögskolans allmänna kurs är andelen nästan dubbelt så stor som i befolkningen, och i särskild kurs tydligt mindre än i befolkningen.¹⁷

¹⁵ Enligt Skolverkets statistik var medelåldern bland Komvux deltagare 29 år på gymnasial nivå och 33 år på grundläggande nivå under 2014. (Komvux – Elever och kursdeltagare – Riksnivå. Tabell 6: Elevernas ålder kalenderåren 2009–2014.)

¹⁶ Annan folkbildningsverksamhet genomförs i friare och flexiblere former än studiecirkeln. Sammankomsterna kan vara längre och genomföras tätare. Antalet sammankomster kan vara färre, deltagarna kan vara fler, och också yngre. De friare formerna slår igenom i deltagargruppens sammansättning.

¹⁷ Avser andelen utrikes födda i befolkningen äldre än 13 år. Andelar i olika åldersgrupper i befolkningen: 13–19 år: 15 procent; 20–24 år: 15 procent; 25–44 år: 25 procent; 45–64 år: 19 procent; 65 år–: 13 procent.

Under höstterminen 2015 var 34 procent av deltagarna i allmän kurs födda utanför Sverige, och i åldern 25 år och äldre var de utrikes födda deltagarna i majoritet (55 procent). Andelen var betydligt lägre i särskild kurs – 13 procent. De utrikes födda deltagarna har ökat något i båda kurstyperna jämfört med 2013.^{18 19}

Inom etableringskurserna 2015 var samtliga deltagare utrikes födda, eftersom kurserna är avsedda för nyanlända med uppehållstillstånd. I de studiemotiverande kurserna var andelen utrikes födda deltagare 20 procent.

TABELL 15

Andel (procent) inrikes födda och utrikes födda deltagare i studieförbundens studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet 2015, samt i folkhögskolornas långa kurser höstterminen 2015.

	INRIKES FÖDDA	UTRIKES FÖDDA	TOTALT	ANTAL DELTAGARE
Studieförbund				
Studiecirkel	82	18	100	642 800
Annan folkbildningsverksamhet	88	12	100	315 862
Folkhögskola				
Allmän kurs	66	34	100 ¹	12 420
Särskild kurs	87	13	100 ²	16 284

(1) I värden för allmän kurs är 2 procent av deltagarna av okänd etnisk bakgrund.

(2) I värden för särskild kurs är 3 procent av deltagarna av okänd etnisk bakgrund.

Under 2015 var 18 procent av cirkeldeltagarna utrikes födda, vilket innebär en ökning på 1 procent jämfört med 2014. I annan folkbildningsverksamhet var andelen lägre, även om också denna ökat något sedan 2014. Procentuellt flest utrikes födda deltagare återfinns bland 25–44-åringarna, 27 procent. Däremot var endast 10 procent av deltagarna som var 65 år eller äldre födda i ett annat land. Vid Folkbildningsrådets uppföljningsbesök beskriver studieförbunden och folkhögskolorna mångfaldsfrågan som central. Det är viktigt att nå utrikes födda deltagare. De flesta studieförbunden och många folkhögskolor kan redovisa särskilda satsningar inom det här området, med ökande antal deltagare, studietimmar och arrangemang som resultat.²⁰ Deltagarstatistiken visar till

18 Enligt Skolverkets statistik var drygt 42 procent av Komvux deltagare födda utomlands 2014 (genomsnitt, alla nivåer). På gymnasial nivå var andelen 32 procent och på grundläggande nivå 92,5 procent. (Komvux – Elever och kursdeltagare – Riksnivå. Tabell 3 A: Elever kalenderåren 2009–2014.)

19 Inom folkhögskolan finns även gäststuderande, det vill säga personer som bor i andra länder och som kommer till Sverige för att studera. Hösten 2015 var 2 procent av alla långkursdeltagare gäststuderande, det vill säga 646 personer. Av dessa var 30 procent nordiska medborgare, 35 procent EU-medborgare och 35 procent kom från andra länder. Ungefär två tredjedelar av dem studerade på särskild kurs och en tredjedel på allmän kurs.

20 Enligt Regeringens förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen ska Folkbildningsrådet kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten vid studieförbunden och folkhögskolorna i förhållande till statens syften med stödet till folkbildningen, och utifrån de villkor och kriterier som Folkbildningsrådet föreskrivit för att statsbidrag ska utbetalas. Som en del i denna uppföljning besöker Folkbildningsrådet varje år samtliga studieförbunds förbundskanslier samt genomför besök och samtalar med studieförbundens lokala enheter/avdelningar. Parallellt besöks tio av landets folkhögskolor.

exempel att nio av tio studieförbund ökade andelen utrikes födda cirkeldeltagare 2015 jämfört med 2013.

Av uppföljningsbesöken framkommer även att de flesta studieförbunden arbetar aktivt för att knyta till sig invandrarföreningar som nya medlems- och samverkansorganisationer, och för att öka den etniska mångfalden bland cirkelledarna och studieförbundets anställda och förtroendevalda.

Jämförelsevis många deltagare med funktionsnedsättning

Framför allt inom folkhögskolan finns många deltagare med funktionsnedsättning. Hösten 2015 rapporterades:

- Allmän kurs: 35 procent deltagare med funktionsnedsättning – 4 295 personer
- Särskild kurs 14 procent deltagare med funktionsnedsättning – 2 270 personer ²¹

Under den senaste tioårsperioden har andelarna ökat tydligt, i första hand inom allmän kurs. Framför allt är det deltagarna med psykiska eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som blivit fler.

Gruppen deltagare med funktionsnedsättning framstår som stor inom folkhögskolan jämfört med andra utbildningsformer.²²

Av studieförbundens deltagare i studiecirkel hade, som under tidigare år, drygt 7 procent någon form av funktionsnedsättning 2015, det vill säga en tydligt lägre andel än inom folkhögskolan.²³ I annan folkbildningsverksamhet var andelen 3 procent.²⁴

Förstärkningsbidrag och språkschablon

I studieförbundens och folkhögskolornas generella uppdrag ingår det att erbjuda folkbildning till deltagare med funktionsnedsättning. Inom folkbildningen satsas dessutom resurser på särskilda insatser. Under 2015 avsatte Folkbildningsrådet 8,7 procent av statsbidraget till folkhögskolan i ett förstärkningsbidrag till vissa deltagare med funktionsnedsättning, och 1,7 procent i språkschablon till deltagare med brister i svenska språket. Totalt uppgick dessa medel till nästan 174 miljoner kronor. För extra insatser för studieförbundens deltagare med funktionsnedsättning eller i behov av stöd i svenska språket

²¹ Inkluderar deltagare med dyslexi.

²² I sin Årsredovisning 2011 konstaterar Specialpedagogiska Skolmyndigheten (SPSM) att när det gäller kommunala vuxenutbildningen tyder resultaten på att färre vuxna med funktionsnedsättning väljer kommunal vuxenutbildning i förhållande till folkhögskola. I rapporten *Vuxenutbildning för personer med funktionsnedsättning* (2011) belyser forskare vid Linköpings universitet, på uppdrag av SPSM, möjligheterna för vuxna med funktionsnedsättning att ta del av utbildning på lika villkor som andra. Rapporten visar att den genomsnittliga andelen deltagare med funktionsnedsättning var betydligt lägre inom Komvux än inom folkhögskolan. I rapporten *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning* (2014) talar forskarna om folkhögskolan som "en sista utpost" för de studiegrupper, i detta fall deltagare med funktionsnedsättning, som inte fått sina studiebehov tillgodosedda i andra utbildningsformer.

²³ Siffran avser grupprapporterade deltagare, alltså ej unika personer.

²⁴ Folkbildningsrådets uppföljningsbesök visar att det finns en utbredd motvilja inom studieförbunden mot att i deltagarrapportering efterfråga och rapportera deltagare som har en funktionsnedsättning. Den andel som rapporteras är därför troligen i underkant.

avsattes ett förstärkningsbidrag på cirka 103 miljoner kronor, motsvarande 6 procent av statsbidraget till studieförbunden.

Det här är en satsning som till sin storlek är unik bland myndigheter och organisationer som ger statsbidrag till ideella organisationer.

Bidra till gränsöverskridande möten

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningen ska bidra till den gemenskap som det demokratiska samhället vilar på. För många av folkbildningens deltagare sker lärandet ihop med vänner och bekanta som man delar intressen och åsikter med. I sådana sammanhang fungerar folkbildningen sammanbindande och identitetsstärkande, såväl för gruppen som för föreningen.

Men samtidigt kan sådana verksamheter verka exkluderande. De innefattar bara dem som identifierar sig med gruppen. Därför behöver den uppdelning som sker i delar av folkbildningsverksamheten uppmärksammas. Folkbildningen ska sträva efter att perspektiv möts och idéer utmanas. Avstånd mellan människor och grupper ska överbryggas och otraditionella möten skapas. Jämn könsfördelning ska eftersträvas i folkbildningens olika verksamheter och deltagare i olika åldrar ska blandas.

Det ingår i Folkbildningens demokratiuppdrag att fungera kompensatoriskt. Folkbildningen ska prioritera deltagare med störst behov av folkbildningen och minst tillgång till samhällets övriga utbildningsresurser. Varje studieförbund och folkhögskola behöver därför, oavsett idégrund och profil, arbeta aktivt för att nå deltagare med exempelvis funktionsnedsättning.

Andelen deltagare som har en funktionsnedsättning är större inom folkhögskolan än inom andra utbildningsformer. För de folkhögskolor och studieförbund som knappast rapporterar några deltagare med funktionsnedsättning alls innebär statens demokratisyfte en utmaning i det här avseendet.

Samtidigt som filialerna ger folkhögskolorna en möjlighet att öka mångfalden i sin verksamhet innebär de också en utmaning för folkhögskolan som utbildningsform, eftersom det här sker en uppdelning mellan olika deltagargrupper.

Stora variationer i deltagargruppernas sammansättning

Könsfördelningen, deltagarnas ålder, andelen utrikes födda deltagare och andelen deltagare med funktionsnedsättning varierar stort mellan olika studieförbund och olika folkhögskolor. Det innebär på många håll att deltagare med olika erfarenheter och förutsättningar blandas. I andra verksamheter sker en uppdelning och resultatet blir mer homogena grupper.

TABELL 16

Största och minsta andel (procent) av specificerade deltagargrupper vid folkhögskolor höstterminen 2015 och studieförbunden 2015, samt median. Per verksamhetsform och kurstyp.

		KVINNOR, ANDEL	MÄN, ANDEL	DELTAGARE MED FUNK- TIONSNE- D-SÄTTNING, ANDEL	UTRIKES FÖDDA DELTAGARE, ANDEL	ÅLDERS- GRUPP, ANDEL <25	ÅLDERS- GRUPP, ANDEL >64
Folkhögskolor							
Allmän kurs deltagare totalt	12 075						
<i>Min</i>		19	2	0	2	0	0
<i>Max</i>		98	81	100	100	89	99
<i>Median</i>		52	48	36	28	63	0
Särskild kurs deltagare totalt	16 032						
<i>Min</i>		23	0	0	0	0	0
<i>Max</i>		100	77	68	65	92	84
<i>Median</i>		64	37	10	10	40	1
Studieförbund							
Studiecirkel deltagare totalt	628 308						
<i>Min</i>		43	34	0	8	7	2
<i>Max</i>		66	57	18	79	43	53
<i>Median</i>		61	39	3	18	17	28
Annan folkbildningsverksamhet deltagare totalt	398 874						
<i>Min</i>		50	26	0	7	15	1
<i>Max</i>		74	50	7	63	68	44
<i>Median</i>		64	36	2	12	36	20

Uppdelning och blandade grupper i studieförbundens verksamheter

Andelen kvinnliga cirkeldeltagare varierar mellan studieförbunden från 43 till 66 procent. Kvinnor och män möts inte alltid i verksamheterna. Nästan hälften av studiecirkelarna var så gott som enkönade:

- I 26 procent av 2015 års cirklar uppgick männens andel till 90 procent eller mer
- I 22 procent av cirkelarna var andelen kvinnor 90 procent eller mer

Bland studieförbunden utgör gruppen cirkeldeltagare som är under 25 år mellan 7 och 43 procent av cirkeldeltagarna i olika studieförbund, och gruppen som är 65 år eller äldre mellan 2 och 53 procent.

Andelen utrikes födda cirkeldeltagare varierar mellan studieförbunden från 8 procent till 79 procent. Inrikes och utrikes födda deltagare deltog under 2015 i delvis olika arrangemang:

- 48 procent av alla utrikes födda deltagare deltog i cirklar där samtliga deltagare var utrikes födda
- 20 procent av alla inrikes födda deltagare deltog i cirklar där alla deltagare var inrikes födda

Studieförbunden arbetar med deltagarsammansättningen i sitt interna mångfaldsarbete. Det framkom vid de uppföljningsbesök vid studieförbundens centrala kanslier och lokala avdelningar som Folkbildningsrådet genomförde 2014 och 2015. Flera rapporterar att de arbetar mer aktivt än tidigare med att arrangera verksamheter där svenskfödda och utrikes födda deltagare möts.²⁵

Bland studieförbunden varierade andelen deltagare med funktionsnedsättning mellan 0 och 18 procent i cirkelverksamheten, och mellan 0 och 7 procent inom annan folkbildning. Under 2015 rapporterade de två största studieförbunden sammantaget drygt 78 procent av alla deltagare med funktionsnedsättning, en ökning med 1 procentenhet sedan 2014. Övrigas andelar uppgick till mellan drygt 5 och 0 procent.

Uppdelning och blandade grupper inom folkhögskolan

Andelen kvinnor i allmän kurs varierade mellan olika folkhögskolor från 19 till 98 procent, och i särskild kurs från 23 till 100 procent (sju skolor) av deltagarna. Vid nästan hälften av folkhögskolorna (72 skolor) var männen i majoritet i de allmänna kurserna, och vid 19 folkhögskolor var de flest i särskild kurs. Det betyder att antalet skolor med kvinnlig majoritet i de långa kurserna minskar, framför allt när det gäller allmän kurs.

Även åldersfördelningen ser olika ut. Det finns en folkhögskola där inga deltagare i allmän och särskild kurs är yngre än 25 år, och andra där de här deltagarna utgör mer än 90 procent. På motsvarande sätt finns det skolor där inga deltagare i allmän/särskild kurs har fyllt 65, och en annan (PRO:s folkhögskola) där ålderspensionärerna utgör 99 procent av deltagarna i allmän kurs.

Även om de utrikes födda deltagarna generellt blir fler är variationen stor mellan enskilda folkhögskolor. Andelen utrikes födda deltagare i folkhögskolans allmänna kurser varierade 2015 mellan från 2 procent till 100 procent, och i de särskilda kurserna mellan 0 procent (sju folkhögskolor) och 65 procent.

- Vid 23 folkhögskolor var mindre än 10 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda
- Vid 79 folkhögskolor var mindre än 10 procent av deltagarna i särskild kurs utrikes födda

På andra håll fanns en större blandning av utrikes och inrikes födda deltagare:

- Vid 30 folkhögskolor var mer än 50 procent av deltagarna i allmän kurs utrikes födda
- Vid 4 folkhögskolor var mer än 50 procent av deltagarna i särskild kurs utrikes födda

Även när det gäller deltagare med funktionsnedsättning är skillnaden mellan folkhögskolorna stor. Andelen deltagare med funktionsnedsättning i allmän kurs uppgick under

---

²⁵ Denna nya inriktning kan även ha ekonomiska skäl, påpekar flera studieförbund under uppföljningsbesöken. Inom verksamhet som bedrivs tillsammans med föreningar och fria grupper är ledarna i regel inte arvoderade. Minskade ledarkostnader totalt kan bidra till att stärka de ekonomiska förutsättningarna inom den öppna verksamheten – som riktas till allmänheten.

2015 till mellan 0 (åtta skolor) och 100 procent, och i särskild kurs till mellan 0 (sex skolor) och 68 procent.

Utrikes födda och korttidsutbildade deltagare vid filialer och på externatskolor

50 av landets folkhögskolor erbjuder långa kurser både vid en huvudskola och vid en eller flera filialer på annan ort. Det rör sig för det mesta om folkhögskolor som finns på landsbygden och som öppnar filial i en stad eller annan tätort. Vanligast är att skolorna förlägger sina allmänna kurser till filialerna: Vid de 50 folkhögskolorna som har filial studerade 43 procent av deltagarna i allmän kurs vid filial, jämfört med 32 procent av deltagarna i särskild kurs.²⁶

Kontakten mellan deltagarna i de utlokaliserade filialkurserna och deltagarna vid huvudskolans kurser varierar. Folkbildningsrådets uppföljningsbesök visar att de ofta inte har särskilt mycket med varandra att göra.

103 av folkhögskolorna erbjuder internatplatser för deltagare i långa kurser hösten 2015, det vill säga möjligheter för deltagarna att bo på skolan under terminerna. De flesta av dessa skolor finns på landsbygden. Drygt 29 procent av deltagarna vid internatskolorna bor på internat och vanligast är det inom särskild kurs. Ungefär 35 procent av alla deltagare i särskild kurs bor på internat, jämfört med 21 procent inom allmän kurs.

Deltagarna ser inte likadana ut vid huvudskola och filial, respektive vid externat- och internatskolor. Här sker en viss uppdelning mellan olika grupper:

TABELL 17

Andel (procent) deltagare i långa kurser inom olika kategorier vid filial/huvudskola, respektive externatskola/internatskola höstterminen 2015. Uppdelat efter kursstyp.

	FILIAL	HUVUDSKOLA ¹	EXTERNATSKOLA	INTERNATSKOLA
Allmän kurs				
Kvinnor	58	56	61	52
Män	42	44	39	48
Utrikes födda	47	26	44	26
Funktionsnedsättning	22	33	24	32
Förgymnasial utbildning	90	81	89	83
Gymnasial utbildning högst 2-årig	5	7	6	5
Särskild kurs				
Kvinnor	63	65	67	64
Män	37	35	33	36
Utrikes födda	9	6	10	5
Funktionsnedsättningar	5	15	6	13
Förgymnasial utbildning	17	15	21	14
Gymnasial utbildning högst 2-årig	9	6	9	6

(1) I urvalet ingår de 50 folkhögskolor som har filialer.

²⁶ Ungefär 15 procent av alla deltagare i allmän kurs studerade vid en filial hösten 2015, och 11 procent av deltagarna i särskild kurs.

De tydligaste skiljelinjerna går vid de utrikes födda deltagarna, deltagarna med funktionsnedsättning och de kortutbildade deltagarna. Detta beror delvis på att förhållandevis många deltagare i allmän kurs studerar vid filialer och på externatskolor, och förhållandevis många inom särskild kurs vid huvudskolor och internat. Särskild kurs och allmän kurs vänder sig ofta inte till samma deltagargrupper.

Men det är inte hela svaret. Inom allmän kurs är det en påtagligt större andel av deltagarna vid filialerna och externaten som är utrikes födda och har jämförelsevis kort utbildningsbakgrund, och en mindre andel deltagare som har en funktionsnedsättning, jämfört med huvudskolorna och internaten. Inom allmän kurs är också andelen kvinnor tydligt större vid externaten.

Möta antidemokratiska synsätt

Folkbildningsrådets bedömning

I ett demokratiskt samhälle ges utrymme för mångfald och människors lika värde respekteras. Samtidigt kan mångfalden väcka motkrafter. Dessa motkrafter behöver folkbildningen möta.

För folkbildningen är det en angelägen uppgift att möta både de människor och de rörelser som företräder rasism, främlingsfientlighet och andra antidemokratiska synsätt, för att erbjuda alternativa förhållningssätt.

Studieförbund och folkhögskolor behöver stärka och systematisera sitt arbete mot rasism och främlingsfientlighet.

Folkbildningsrådet behöver uppmärksamma folkbildningens arbete mot rasism och främlingsfientlighet i uppföljningar och utvärderingar.

Folkbildningens arbete mot rasism och främlingsfientlighet

Mångfald och mänskliga rättigheter är perspektiv som är centrala inom folkbildningen, som ska genomsyra kursverksamhet och cirkelverksamhet. I utmaningen ingår att möta mångfaldens motkrafter – rasism och främlingsfientlighet. Någon särskild uppföljning eller utvärdering av folkbildningens arbete inom det här området har dock inte genomförts.

Däremot har arbetet uppmärksamats av media. Under 2015 har rapporteringen kring folkbildningens arbete mot rasism har varit jämnt spridd över hela året, i både riksmidier och lokala medier. Generellt är det så att när riksmidier skriver om folkbildningens roll i arbetet för att bekämpa främlingsfientlighet och extremism så handlar det om opinionsbildande texter om hur sektorn borde utnyttjas för att motverka rasism och extremism. Folkbildningen framstår som en viktig aktör i kampen mot rasism och diskriminering.

När lokal media skriver handlar det mer om specifika händelser eller aktiviteter. Det rör sig inte om stora påkostade kampanjer, utan snarare tonar bilden fram av ett antal mindre insatser spridda över hela landet.

Inkludera mera inom folkhögskolan

Under 2014 och 2015 har ett drygt 30-tal folkhögskolor medverkat i satsningen *Inkludera mera – för ett mer inkluderande samhälle*. Det är ett arvfondsprojekt som startade med utgångspunkt i frågan om hur man på folkhögskolorna kan arbeta med antirasism? Skolornas insatser har varierat, från utåtriktat arbete i lokalsamhället och verksamhet med nyanlända flyktingar, till lärande och kunskapsutveckling bland folkhögskolans deltagare. Arbetet har bedrivits med EXPO som partner.

Påverkanssyftet

Folkbildningen ska bidra till att göra det möjligt för en större mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.

Samverka med det civila samhällets organisationer

Folkbildningsrådets bedömning

Det civila samhällets organisationer – inklusive folkbildningen – utgör en bas för befolkningens samhällsengagemang. Folkbildningens samarbete med huvudmän, medlemsorganisationer, samverkansorganisationer och lokala föreningar omfattar tusentals organisationer.

Samverkan med det civila samhället är avgörande för folkbildningens möjligheter att finnas i hela landet och att nå ut till en mångfald människor. Samverkan ger folkbildningen en idémässig förankring och mångfald som saknar motsvarighet i andra delar av utbildningssystemet.

För det civila samhällets organisationer innebär samverkan med folkbildningen både en utvecklingspotential och en stabiliserande faktor. Folkbildningen främjar föreningsengagemang. I individens strävan att engagera sig socialt och politiskt fungerar folkbildningen som en kanal till det civila samhällets organisationer: Den som redan är föreningsaktiv ges tillgång till ytterligare redskap och arenor i och med folkbildningens verksamheter. Omvänt kan deltagande i folkbildning skapa intresse för nya samhällsfrågor och inspirera fler människor att engagera sig i det civila samhällets organisationer.

För att värna folkbildningens pluralism behöver studieförbund och folkhögskolor fortsätta att vara öppna för samverkan med nya organisationer och beredda att möta människors nya sätt att organisera och aktivera sig.

Folkbildningens anknytning till det civila samhället

Folkbildningen utgör en viktig del av det civila samhället. I rapporten *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* ser utvärderarna folkbildningen som en av förklaringarna till varför det medborgerliga engagemanget i det svenska samhället har varit så omfattande och stabilt under många år.

Studieförbund och folkhögskolor hör ihop organisatoriskt med hundratals av det civila samhällets organisationer, det vill säga med sina medlemsorganisationer och huvudmän. Samtidigt bedriver man verksamhet tillsammans med många fler. I januari 2016 redovisade studieförbunden centrala avtal med 224 medlemsorganisationer och 141 samverkansorganisationer. Till dessa tillkommer en stor mängd organisationer, föreningar eller nätverk som man samarbetar med lokalt, och som i vissa fall är medlemmar i studieförbundens avdelningar, men som inte redovisas i central statistik.

Studieförbundens verksamhet tillsammans med medlems- och samverkansorganisationer har ökat de senaste åren, från i genomsnitt 74 procent 2012 till 86 procent 2015.²⁷ Tre av studieförbunden genomför nu nästan all sin verksamhet, 97–99 procent, tillsammans med andra organisationer. Alla studieförbund arrangerar minst 2/3 av verksamheten i samverkan.

Under 2015 hade 108 av landets 151 folkhögskolor folkrörelser eller andra organisationer som huvudmän. Samtliga folkhögskolor, även de offentligägda, samverkar dessutom med lokala och regionala organisationer.²⁸

Betydelsen av medlemsorganisationer, samverkansorganisationer och huvudmän

Folkbildningsrådets utvärdering *Folkrörelseanknytningar och marknadsrelationer* visar att banden mellan studieförbunden och många av deras medlemsorganisationer är starka. Historien och den gemensamma värdegrunden binder dem samman. Medlemsorganisationerna sätter avtryck i studieförbundens respektive profiler, verksamheter och i deltagargruppernas sammansättning.

Under senare år har villkoren för samarbetet förändrats. Bland studieförbunden har antalet lokalavdelningar minskat från 830 till 160 under perioden 1997–2016. Det betyder att kontaktytorna mot medlemsorganisationerna har blivit färre, och att den formella lokala representationen har minskat. Det kraftigt minskade antalet avdelningar, och det faktum att befintliga avdelningar täcker större geografiska områden än tidigare, innebär samtidigt att de flesta studieförbunden blivit mer beroende av samarbete med andra organisationer för att nå ut med sin verksamhet lokalt. Även detta visas i Folkbildningsrådets uppföljning av grundbidraget. Studieförbunden är starkast i de delar av landet där de har sina aktiva samarbetsparter – här kan de erbjuda mest verksamhet.

Folkhögskolornas anknytningar till sina huvudmän analyseras i Folkbildningsrådets rapport *Tradition, resurs eller nödvändighet?* Här ser utvärderarna att relationen mellan folkhögskolorna och deras huvudmän tar sig tre principiellt olika uttryck:

- Vanligast, framför allt bland rörelsefolkhögskolorna, är att huvudmannen uppfattas som folkhögskolans uppdragsgivare och att uppdraget till folkhögskolan är att föra ut en idé, ideologi eller särskild profil. Folkhögskolan ses som en resurs för huvudmannen.

²⁷ Verksamhetens fördelning mätt i studietimmar i cirkelverksamhet och annan folkbildningsverksamhet.

²⁸ Nya folkhögskolor startar under 2016, och någon av de redan etablerade folkhögskolorna byter huvudman. Det betyder att från och med halvårsskiftet 2016 kommer det att finnas 154 folkhögskolor, varav 112 rörelseägda.

- Flera, framför allt landstingsfolkhögskolor, ser huvudmannen i första hand som ägare till folkhögskolan, det vill säga som någon som bidrar med ekonomiskt stöd och andra resurser. Huvudmannen ses som en resurs för folkhögskolan.
- Vid några folkhögskolor, som forskarna betecknar som "lokala", beskrivs huvudmannen som ganska betydelselös och förankringen i det omgivande samhället som viktigare än eventuell rörelseanknytning. Folkhögskolan ses som en resurs för lokalsamhället.

I rapporten beskrivs en långsam förändring mot lösare band mellan det civila samhällets organisationer. Utvärderarna frågar sig om detta kan komma att innebära att huvudmannaskapet blir mindre viktigt? Och att folkhögskolan då förlorar sin enhetlighet och särart?

Träna aktivt medborgarskap – stärka individen

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningen ska skapa förutsättningar för ett aktivt medborgarskap i ett livslångt perspektiv. Det betyder att studieförbund och folkhögskolor behöver arbeta för att stärka människors vilja och drivkrafter, och erbjuda redskap och arenor för samhällsengagemang och påverkansarbete.

Folkbildning ska genomföras tillsammans med deltagarna, inte åt dem eller för dem. Det betyder att folkbildningens metoder och arbetssätt ska vara aktiverande och kännetecknas av jämlikhet, ömsesidig respekt och prestigelöshet. Deltagarna behöver ha ett gemensamt ansvar för det lärande som sker i gruppen, var och en ska kunna ta initiativ och uppmuntras att säga sin mening.

En jämförelsevis stor andel av folkhögskolans deltagare har svaga socioekonomiska förutsättningar. Samtidigt visar en studie som genomförts vid Ersta Sköndal högskola att det ideella engagemanget är lika högt i denna grupp som i befolkningen i stort, även om det tar sig delvis olika uttryck. Resultaten indikerar att folkhögskolan kan bidra till en handlingskraft som kompenserar för deltagarnas svagare socioekonomiska förutsättningar.

Även undersökningar bland studieförbundens deltagare visar på ett tydligt samband mellan deltagande och samhällsengagemang. Och de mer än 97 000 kvinnor och män som utan arvode tar på sig ansvaret att som cirkelledare leda andra – lyssna, dela med sig, engagera sig och entusiasmera – innebär ytterligare en resurs för det demokratiska samhället.

Medborgarbildning och deltagarnas samhällsengagemang

Med bildning och utbildning följer ofta samhällsengagemang och påverkansmöjligheter. Det är en slutsats som dras i Folkbildningsrådets rapport *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället*. 77 procent av studiens cirkeldeltagare arbetade ideellt,

jämfört med 53 procent i befolkningen. De här cirkeldeltagarna värderar också ideellt arbete högre än andra och har större tilltro till det ideella arbetets betydelse i samhället. Även folkhögskoledeltagarnas medborgerliga engagemang beskrivs som omfattande. Det är dessutom betydligt större än förväntat med hänsyn tagen till de här deltagarnas ålder, utbildning och andra socioekonomiska förutsättningar. Forskarna beskriver folkhögskolan som en stödjepunkt, där ”deltagarna inkluderas i en miljö som uppmuntrar och leder till engagemang”.²⁹

Även utvärderingen *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap* visar att cirkeldeltagande och samhällsengagemang hör samman. Bland rapportens deltagare var valdeltagandet vid riksdagsvalet 2010 mer än 90 procent, jämfört med ett riksgenomsnitt på inte fullt 84 procent för personer som var 65 år eller äldre. Nästan 90 procent av deltagarna uppgav sig vara medlemmar i minst en förening, nätverk, organisation, aktionsgrupp eller liknande. Mer än 80 procent uppgav att de hade utfört någon form av frivilligt arbete. Detta kan jämföras med andra studier av ideellt arbete i Sverige, som enligt rapporten visar att inte fullt 75 procent av den vuxna befolkningen arbetat ideellt. Bland de allra äldsta (75+) är siffran något lägre.

En stor andel av cirkelarna genomförs i samverkan med organisationer inom det civila samhället som deltagarna är engagerade i, och fungerar på det sättet som kanaler för deltagarnas samhällsengagemang och påverkansarbete. Ungefär 20 procent av deltagarna anmälde sig till studiecirkeln för att de behövde vissa kunskaper för sitt arbete i en förening. Nästan lika många inspirerades av studiecirkeln att gå med i en verksamhet som han eller hon inte tidigare varit medlem i.

För många innebar cirkeldeltagandet även träning i demokratiskt handlande. Enligt deltagarna i *Cirkeldeltagare efter 65* var 65–75 procent av cirkelarna deltagarstyrda och i ungefär 30 procent av dem skedde nästan allt arbete gemensamt i grupp, utan individuellt arbete. Mellan 50 och 80 procent menar att cirkeldeltagandet bidragit till att deras samarbetsförmåga, kritiska tänkande, förmåga att lyssna på andra, förmåga att fatta välgrundade beslut och kunna uttrycka sig, har stärkts.

Många av de cirkel som ingår i studien ger samhällsrelevanta kunskaper, antingen direkt i och med att de har en inriktning mot samhällsfrågor, eller indirekt genom de samtal som förs mellan deltagarna, oavsett cirkelns ämne. Drygt 90 procent av deltagarna anser att studiecirkeln ökat deras kunskaper och färdigheter.

Liknande beskrivningar av folkbildning och deltagarnas samhällsengagemang ges i Folkbildningsrådets tre utvärderingar av studieförbundens kulturprogram och i de båda senaste utvärderingarna av folkhögskolans deltagare, *Folkhögskoledeltagareundersökning 2010* och *Steget vidare – undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013*.

²⁹ Forskare vid Ersta Sköndal högskola har sedan 1992 genomfört fem befolkningsstudier. Den femte genomfördes 2014. På uppdrag av Folkbildningsrådet ingick inom ramen för denna en särskild undersökning av cirkeldeltagare och folkhögskolans deltagare.

Folkbildningens pedagoger

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningens metodik och pedagogik vilar på cirkelledarnas och folkhögskollärarens kompetens. Folkbildningens pedagoger är centrala.

För cirkelledarna är kunskaper om folkbildningens pedagogik och studieförbundens idémässiga grund avgörande. Cirkelledarutbildning bör även i fortsättningen vara ett prioriterat område i studieförbundens kvalitetsarbete.

Folkhögskolans lärare är högt kvalificerade, samtidigt som förutsättningarna för deras arbete förändras. Tillgången till relevant fortbildning för folkhögskolans lärare och ledningar behöver säkerställas för att möta de nya krav som ställs på folkhögskolan och för att vidmakthålla folkhögskolans identitet. På så sätt värnas folkhögskolan som utbildningsform.

Möjligheterna att rekrytera lärare till folkhögskolan försämras om lärarna inte erbjuds jämbördiga villkor med lärare i andra utbildningsformer, och möjligheter att arbeta både inom folkhögskolan och inom andra utbildningsformer. Detta innebär en risk för folkhögskolan som utbildningsform. Folkhögskolläro-utbildningen behöver därför ge motsvarande kvalifikationer som annan läro-utbildning.

Cirkelledarskap och samhällsengagemang

Även cirkelledarskap innebär samhällsengagemang. Det visas i Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Under 2014 fanns i Sverige drygt 112 200 cirkelledare. Det betyder att mer än 1 procent av befolkningen över 13 år var aktiva som cirkelledare i något av de tio studieförbunden.

Nästan 94 procent av de undersökta cirkelledarna var medlemmar i minst en förening, och 73 procent var medlemmar i fler än en. Det här visar på ett föreningsengagemang som är större än bland befolkningen i stort, menar utvärderarna. De flesta cirkelledarna arbetar ideellt, cirkelledarskapet är en del av deras samhällsengagemang snarare än en inkomstkälla. Under 2015 var bara 13 procent av dem arvoderade.

Cirkelledarna förväntas realisera statens syften och det egna studieförbundets mål. Inför uppdraget ska varje cirkelledare godkännas av studieförbundet och få en introduktionsutbildning. Denna äger oftast rum under ett veckoslut eller några kvällar. Utöver introduktionen erbjuder varje studieförbund cirkelledarutbildning. Omfattningen och upplägget varierar. I rapporten uppger 68 procent av cirkelledarna att de deltagit i en cirkelledarutbildning. Andelen varierar mellan olika studieförbund, från drygt 80 procent till inte fullt 39 procent. Även inriktningen på utbildningarna varierar. Ungefär 40 procent av cirkelledarna har gått introduktions-/grundkurs, 18 procent har gått pedagogik-/metodikutbildningar och cirka 11 procent har fått en ämnesutbildning.

Folkhögskolans lärare ger mod och motiverar

Folkhögskolorna avgör själva vilka pedagogiska kompetenser som lärarna ska ha. De krav

som ställs är i allmänhet höga. Andelen lärare med lärarutbildning 2015 var 62 procent – 74 procent inom allmän kurs och 54 procent inom särskild kurs. Det betyder att den är ungefär lika hög inom folkhögskolan som inom gymnasieskolan, lägre än inom Komvux och tydligt högre än inom gymnasiefriskolan. En särskild utbildning, folkhögskollärarutbildningen, tillgodoser de särskilda behov som skolformen och statens syften med folkbildningsstödet ställer. Enligt de rektorer som intervjuas i Folkbildningsrådets rapport *Att vara folkhögskollärare* ställs idag striktare krav än tidigare på att lärarna ska ha lärarutbildning.

I forskning och utvärderingar bland folkhögskolans deltagare beskrivs nästan alltid lärarna som avgörande. Det är lärarna som skapar en pedagogisk miljö som ger många deltagare mod och självförtroende, som i sin tur gör att de vill komma vidare i livet och engagera sig i samhället. Samtidigt är en av de centrala slutsatserna i *Att vara folkhögskollärare* att förutsättningarna för lärarnas arbete förändras i takt med deltagargrupperna. Utvecklingen under senare år har lett fram till en delvis annorlunda lärarroll, med ökade krav på stödjande insatser.

Bredda samhällsengagemang och deltagande i folkbildning

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningen är inte heltäckande. Fortfarande står många vuxna utanför folkbildningen och övriga delar av det civila samhället. De går miste om det lärande och erfarenhetsutbyte som sker inom folkbildningen och i föreningslivet, och de möjligheter till påverkan och engagemang som deltagandet innebär.

För att göra det möjligt för en större mångfald människor att påverka sin livssituation och samhällsutvecklingen behöver studieförbund och folkhögskolor arbeta aktivt för att involvera även de som inte självmant söker sig till folkbildningen eller engagerar sig i det civila samhällets organisationer.

Forskning visar att människor med svaga socioekonomiska resurser engagerar sig ideellt i mindre utsträckning än andra. I studien *Folk utanför folkbildningen* identifieras ett antal grupper i befolkningen som sannolikt inte deltar i studieförbundens verksamheter, och inom vilka studieförbunden behöver stärka sin närvaro. Det handlar bland annat om korttidsutbildade män i landets förortskommuner, om ensamstående kvinnor med barn och om ålderspensionärer i storstäderna och om äldre kvinnor med de lägsta inkomsterna. Att en del av de deltagare som 2015 kommer nya till studieförbunden hör hemma i dessa grupper innebär en utveckling i riktning mot ökad mångfald.

För att folkbildningen ska kunna nå och knyta varaktiga kontakter med personer som inte är studiemotiverade krävs extraordinära insatser. Mer resurser bör satsas på uppsökande verksamhet till korttidsutbildade och till utformning av verksamheter som motiverar till fortsatta studier.

Folk utanför folkbildningen

I Folkbildningsrådets rapport *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället* drar forskarna slutsatsen att medborgerligt engagemang ger människor större möjligheter att påverka sina liv och den lokala demokratin. De ser även en tydlig kumulativitet i det folkbildningsanknutna samhällsengagemanget: Den som deltar i folkbildning tenderar att också vara engagerad i ideellt arbete, och den som gör mycket engagerar sig gärna ännu mer. En aktivitet i civilsamhället leder till en annan och människor socialiseras in i dessa sammanhang. Samtidigt framhåller man att cirka 10 procent av den vuxna befolkningen varken har deltagit i folkbildningen eller arbetat ideellt.

För att identifiera vilka det är som står utanför folkbildningen genomförde Folkbildningsrådet under 2015 registerstudien *Folk utanför folkbildningen*. I studien samkördes uppgifter om deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet med svarande i SCBs levnadsnivåundersökningar. Resultaten svarar på frågan ”Vilka levnadsförhållanden kännetecknar dem som inte deltar i studieförbundens verksamheter?”³⁰

Två demografiska variabler har ett tydligt samband med om man deltagit i folkbildning eller inte – ålder och kön. Yngre personer och män deltar i mindre utsträckning än andra.

För både kvinnor och män, och alla åldrar, visar statistiken att de som inte deltar aktivt i föreningslivet sannolikt inte heller finns med i studieförbundens verksamhet. Annat som är gemensamt för kvinnor och män är att de som är ålderspensionärer och bor i storstäder eller storstadsförorter sannolikt inte deltar i studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet. De som är äldre än 65 och har en disponibel inkomst under 1 000 kr i månaden finns troligen inte heller med, oavsett bostadsort.

Kännetecknande för männen specifikt är att studieförbunden kan ha svårt att nå dem som bor i storstädernas förorter. Det är inte bara pensionärerna som sannolikt står utanför, utan även män i åldersgruppen 30–64 år som har grundskola som högsta utbildningsbakgrund.

För kvinnor ser mönstret delvis annorlunda ut. Utöver dem som nämns ovan, är det i första hand ensamstående kvinnor med barn och kvinnor över 65 med grundskola som högsta utbildningsbakgrund som inte deltar.

När det gäller sysselsättning, socialgrupp, trångboddhet och eventuella ekonomiska problem visar inte statistiken på några signifikanta samband med deltagande i folkbildning.

Studieförbundens nya deltagare – yngre och utrikes födda i storstadsområden

En betydande andel cirkeldeltagare återkommer år efter år till studieförbunden. Av studieförbundens samtliga cirkeldeltagare 2015 var 23 procent nya för året. Övriga var återkommande, det vill säga de hade också tidigare deltagit i en cirkel eller i annan folkbildnings-

³⁰ I studien har uppgifter om deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet samkörts med svarande i ULF/SILC åren 2012–2014. Av 19 533 svarande var 2 471 (12,5 procent) rapporterade som studieförbundsdeltagare. Rapporten publiceras i maj 2016.

verksamhet någon gång under åren 2012–2014. Studieförbundens respektive andelar nya cirkeldeltagare varierade från 33 procent till 11 procent. Störst andel nya deltagare hade de studieförbund som rapporterar den största andelen öppen/programförd verksamhet.³¹

TABELL 18

Studieförbundens nya deltagare 2015. Jämförelse med återkommande deltagare. Andel (procent).

	NYA CIRKEL- DELTAGARE ¹	ÅTERKOMMANDE CIRKEL- DELTAGARE ²	NYA DELTAGARE, ANNAN FOLKBILDNING- VERKSAMHET	ÅTERKOMMANDE DELTAGARE, ANNAN FOLKBILDNING- VERKSAMHET
Andel 25 år och yngre	19	12	16	12
Andel 65 år och äldre	22	42	12	32
Andel män	41	37	38	31
Andel med förgymnasial utbildning³	22	26	18	19
Andel med eftergymnasial utbildning	52	53	54	61
Andel utrikesfödda	22	17	16	11

(1) Med *nya deltagare* avses deltagare i studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet 2015, som inte deltagit under perioden 2012–2014. Så kallade nya deltagare kan alltså ha deltagit före 2012.

(2) Med *återkommande deltagare* avses deltagare i studiecirkel eller annan folkbildningsverksamhet 2015, som även deltagit någon gång under perioden 2012–2014.

(3) Deltagare utan uppgift om utbildningsbakgrund är exkluderade ur beräkningen, och utgjorde i studiecirkel 6 procent av samtliga deltagare och i annan folkbildningsverksamhet 25 procent.

Studieförbundens nyrekrytering var proportionellt sett störst i storstäderna, de större städerna och förortskommunerna. Här återfanns 67 procent av de nya cirkeldeltagarna, jämfört med 62 procent av de återkommande. Andelen deltagare i stadsregionerna har ökat något jämfört med 2014 och 2013, både bland de nya och de återkommande.

De nya cirkeldeltagarna var i genomsnitt yngre än andra, andelen män och andelen utrikes födda var större, och något färre av dem hade endast förgymnasial utbildning. Jämfört med tidigare år har andelen utrikes födda deltagare ökat bland både nya och återkommande deltagare.

Fler yngre män med funktionsnedsättning inom folkhögskolan

Förändringar sker även bland folkhögskolans deltagare. Folkbildningsrådets uppföljningsbesök och statistik visar att framför allt de allmänna kursernas deltagargrupper har förändrats under 2000-talet. I ett längre tidsperspektiv har deltagarna blivit allt yngre – mest har andelen yngre män ökat – deras genomsnittliga formella utbildningstid har blivit kortare och allt fler är utrikes födda eller har en funktionsnedsättning.³² Detta är trender som känns igen även inom Komvux och högskolan.

³¹ Öppen/programförd verksamhet är en verksamhet som erbjuds allmänheten genom kursprogram och annonser. Den genomförs i huvudsak med arvoderade cirkelledare och mot deltagaravgift.

³² Under de senaste tre åren har andelen deltagare som är 25 år och äldre ökat något.

Under senare år har deltagarsammansättningen inom allmän kurs påverkats av de studiemotiverande folkhögskolekurserna: För att möta behovet av fortsatt utbildning efter den studiemotiverande folkhögskolekursen fördelade Folkbildningsrådet på regeringens uppdrag 1 000 extra platser till allmän kurs 2014. Under 2015 fördelades cirka 790 extra platser till allmän kurs, detta år dock inte knutna till studiemotiverande folkhögskolekurs. Enligt folkhögskolornas rapportering kom minst 10 procent av deltagarna i allmän kurs från de här kurserna hösten 2014. De här deltagarna är i allmänhet yngre än övriga deltagare i allmän kurs, och andelen män är större. Gruppen utrikes födda utgör 18 procent.

Utbildnings- och bildningssyftet

Folkbildningen ska bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället

Främja demokrati och engagemang genom bildning och utbildning

Folkbildningsrådets bedömning

Relationen mellan ett samhälles bildnings- och utbildningsnivå och den demokratiska utvecklingen och stabiliteten är tydlig. Ju mer välutbildad och välinformerad befolkningen är desto fler är det som står för demokratiska värderingar och förhållningssätt och desto stabilare blir den grund som demokratin vilar på. Även sambandet mellan utbildning och samhällsengagemang är starkt. Det är i första hand människor med relativt lång formell utbildning – och som vuxit upp i miljöer där man ägnat sig åt olika föreningsaktiviteter – som är aktiva i föreningsliv och annat påverkansarbete.

Det kanske viktigaste bidrag som folkbildningen lämnar till samhället är den breda medborgarbildningen. Folkbildningens utbud är omfattande och mångsidigt och oavsett ämne ska deltagande i folkbildning ge samhällsrelevanta perspektiv och erfarenheter som grund för individens ställningstaganden och engagemang.

Viktigt är även att folkbildningen kompletterar och fungerar som ett alternativ till det formella utbildningssystemet. Folkhögskolan ska erbjuda en ny chans för personer som av olika skäl inte fullföljt sina studier på grundskole- eller gymnasienivå. Därför är det ett krav i folkbildningsförordningen att allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, årligen ska utgöra minst 15 procent av verksamheten.³³ Folkhögskolor som klassificerar långa kurser där

³³ Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen, 9§.

30 procent eller mer av deltagarna har slutfört 3-årigt gymnasium som allmän kurs, bidrar inte i tillräcklig utsträckning till att utjämna utbildningsklyftorna i samhället.³⁴

När det gäller deltagarnas utbildningsbakgrund syns två parallella tendenser: Sammantaget har andelen deltagare med förgymnasial utbildning ökat något under senare år, både inom folkhögskolan och i studieförbundens cirklar. Den tydligaste ökningen har ägt rum bland de inrikes födda deltagarna.

Samtidigt har de flesta studieförbunden en högre andel cirkeldeltagare med eftergymnasial utbildning än befolkningsgenomsnittet. Deltagargruppernas höga utbildningsnivå innebär att några studieförbund inte i tillräcklig utsträckning bidrar till att nå deltagare med kort utbildningsbakgrund.

Deltagarnas utbildningsbakgrund

Folkhögskolans allmänna kurser är behörighetsgivande och det påverkar deltagargruppens utbildningsnivå. De här deltagarna har betydligt kortare formell utbildningsbakgrund än befolkningsgenomsnittet. Under 2015 hade 72 procent av deltagarna i allmän kurs kortare utbildning än 3-årigt gymnasium. Det är samma nivå som två år innan.

Många av de deltagare i allmän kurs som läser på gymnasial nivå kommer till folkhögskolan med ofullständiga gymnasiebetyg. Hösten 2015 behövde cirka 2 400 av 4 000 deltagare i allmän kurs, med slutbetyg från antingen 2-årigt eller 3-årigt gymnasium, komplettera sin tidigare utbildning.³⁵

Folkhögskolans särskilda kurser bedrivs främst på gymnasial eller eftergymnasial nivå. De kan vara behörighetsgivande, men är för det mesta inte det. Vissa av dem är yrkesutbildningar. Deltagarna i särskild kurs har ofta längre utbildningsbakgrund än de som deltar i allmän kurs. 2015 hade 27 procent av deltagarna i särskild kurs inte fullföljt 3-årigt gymnasium.

³⁴ Under 2015 slutförde Folkbildningsrådet en så kallad rimlighetskontroll av deltagarnas utbildningsbakgrund i allmän kurs. Skälet var att 23 folkhögskolor rapporterat att 30 procent eller fler av deltagarna hade avslutat 3-årigt gymnasium, och Folkbildningsrådet bedömde att dessa inte kunde anses vara i behov av ytterligare behörighetsgivande utbildning på gymnasial nivå. Vid uppföljningen angav de flesta av folkhögskolorna sina allmänna kurser som felregistrerad och beslutade att omklassificera dessa till särskilda kurser. Ett mindre antal av folkhögskolorna, som hade fått liknande påpekanden tidigare år, kommer att följas upp även under 2016.

³⁵ I denna grupp ingår, förutom deltagare som gått gymnasietiden ut men inte uppnått godkända resultat i alla ämnen, även sådana som behöver komplettera sin tidigare gymnasieutbildning med vissa ämnen.

TABELL 19

Utbildningsbakgrund bland deltagare i folkhögskolornas långa kurser höstterminen 2015. Uppdelat efter kön och utrikes/inrikes födda deltagare. Andel (procent).

	FÖR- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING HÖGST 2 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	TOTALT
Allmän kurs					
Inrikes födda män	59	14	25	2	100
Inrikes födda kvinnor	57	15	22	6	100
Utrikes födda män	54	21	12	13	100
Utrikes födda kvinnor	53	18	12	17	100
Totalt allmän kurs	56	16	20	8	100
Antal deltagare allmän kurs	6 295	1 781	2 194	880	11 150
Särskild kurs					
Inrikes födda män	19	8	50	23	100
Inrikes födda kvinnor	14	10	41	35	100
Utrikes födda män	20	16	33	30	100
Utrikes födda kvinnor	23	13	22	42	100
Totalt särskild kurs	17	10	42	32	100
Antal deltagare särskild kurs	2 558	1 478	6 422	4 906	15 364

Deltagarnas utbildningsnivå varierar mellan allmän och särskild kurs, mellan kvinnor och män och beroende på om deltagarna är födda i Sverige eller inte. I allmän kurs är andelen som endast har förgymnasial utbildning störst bland de inrikes födda deltagarna, och allra störst bland de inrikes födda männen. I särskild kurs är det tvärtom. Här är det bland de utrikes födda deltagarna som andelen med förgymnasial utbildning är störst, och allra störst är den bland kvinnorna. Andelen deltagare med eftergymnasial utbildning är i både allmän och särskild kurs störst bland de utrikes födda kvinnorna.

Jämfört med 2014 har deltagarna i allmän kurs med förgymnasial utbildning blivit fler i samtliga deltagargrupper ovan, och allra mest har de ökat bland de inrikes födda männen. I särskild kurs har andelen med eftergymnasial utbildning minskat i alla deltagargrupper.

Studieförbundens verksamheter är inte behörighetsgivande. Många av studieförbundens cirkeldeltagare har relativt lång formell utbildning, även jämfört med befolkningen: 42 procent av cirkeldeltagarna och 34 procent av deltagarna i annan folkbildningsverksamhet hade eftergymnasial utbildning 2015, jämfört med 34 procent i befolkningen. Studieförbundens andel cirkeldeltagare med eftergymnasial utbildning har ökat de senaste decennierna och ökningen är snabbare än i befolkningen.³⁶

Även bland studieförbundens cirkeldeltagare varierar utbildningsnivån efter kön och beroende på om deltagarna är födda i Sverige eller inte.

³⁶ Uppgifterna om utbildningsnivå avser deltagare eller invånare i befolkningen som är 16 år eller äldre.

TABELL 20

Utbildningsbakgrund bland deltagare i folkhögskolornas långa kurser höstterminen 2015. Uppdelat efter kön och utrikes/inrikes födda deltagare. Andel (procent).

	FÖR- GYMNASIAL UTBILDNING	GYMNASIAL UTBILDNING HÖGST 2 ÅR	GYMNASIAL UTBILDNING 3 ÅR	EFTER- GYMNASIAL UTBILDNING	TOTALT
Inrikes födda kvinnor	17	24	15	44	100
Inrikes födda män	19	19	24	38	100
Utrikes födda kvinnor	29	19	13	39	100
Utrikes födda män	30	20	15	35	100
Antal deltagare	127 955	138 471	112 143	264 231	642 800

Andelen deltagare med endast förgymnasial utbildning är tydligt större bland de utrikes födda cirkeldeltagarna än bland de inrikes födda, och andelen deltagare med eftergymnasial utbildning är större bland kvinnorna än bland männen. Detta är ett generellt mönster som hållit i sig sedan 2013, även om andelen inrikes födda deltagare med förgymnasial utbildning har ökat något sedan dess.

Olika utbildningsnivå vid olika studieförbund och folkhögskolor

TABELL 21

Största och minsta andel (procent) samt median av deltagare med högsta respektive lägsta utbildningsbakgrund vid folkhögskolor höstterminen 2015 och studieförbund 2015.

Per verksamhetsform och kursstyp.

		UTBILDNINGSBAKGRUND, ANDEL <3GYM	UTBILDNINGSBAKGRUND, ANDEL >3GYM
Folkhögskolor¹			
Allmän kurs	Antal: 11 150		
	<i>Min</i>	38	1
	<i>Max</i>	97	41
	<i>Median</i>	74	6
Särskild kurs	Antal: 15 053		
	<i>Min</i>	2	5
	<i>Max</i>	61	79
	<i>Median</i>	26	31
Studieförbund			
Studiecirkel	Antal: 628 308		
	<i>Min</i>	18	20
	<i>Max</i>	67	65
	<i>Median</i>	36	44
Annan folkbildningsverksamhet	Antal: 398 874		
	<i>Min</i>	15	30
	<i>Max</i>	52	67
	<i>Median</i>	30	51

(1) Statistiken baseras på uppgifter ur Utbildningsregistret. Folkhögskolor klassificerar därutöver utbildningsbakgrund utifrån den faktiska nivå deltagaren startar sina studier på: Även med registrering av 3-årigt gymnasium i Utbildningsregistret saknar åtskilliga deltagare fullständiga betyg för att ha behörighet att söka till högskolan. Uppgifter ur Utbildningsregistret beskriver på så sätt en högre utbildningsbakgrund än den funktionella utbildningsbakgrund som är utgångspunkten för folkhögskolestudierna.

Deltagargruppernas utbildningsnivå varierar stort, mellan de enskilda studieförbunden och mellan de enskilda folkhögskolorna. Skillnaderna beror i första hand på studieförbundens och folkhögskolornas olika profiler, som i sin tur hör samman med vilka medlemsorganisationer, samverkansorganisationer och huvudmän de har:

- Det finns folkhögskolor där nästan ingen deltagare i allmän kurs har slutfört 3-årigt gymnasium, och andra där mer än var tredje deltagare har eftergymnasial utbildning.
- Vid vissa folkhögskolor har åtta av tio deltagare i särskild kurs någon form av eftergymnasial utbildning, jämfört med andra där nästan ingen deltagare i särskild kurs har fullföljt 3-årig gymnasieutbildning.
- Andelen cirkeldeltagare med eftergymnasial utbildning varierar mellan 65 procent och 20 procent i olika studieförbund, andelen med högst 2-årigt gymnasium mellan 67 och 18 procent.

Folkhögskolan som vägen till fortsatta studier

Folkbildningsrådets bedömning

Till folkhögskolans utmaningar hör att stödja deltagarna att komma vidare. Deltagarna ska ges kunskaper, drivkrafter och behörighet till fortsatta studier på andra nivåer och inom andra delar av utbildningssystemet.

En samstämmig bild i forskning, utvärderingar och uppföljningar är att en av folkhögskolans stora styrkor är just det stärkande och studiemotiverande arbetet. Folkhögskolorna ger deltagarna lust att lära mer, och mod och kapacitet att ta steget vidare.

Men pedagogiska miljöer och goda lärarinsatser räcker inte som motivation för alla. Många deltagare har behov av mer och annat stöd för att komma vidare, och behovet ökar i takt med att folkhögskolans deltagargrupper förändras. Folkhögskolan behöver därför arbeta aktivt för att visa på de olika bildnings- och utbildningsalternativ som samhället erbjuder, genom att säkra deltagarnas tillgång till studie- och yrkesvägledning.

För att komplettera och fungera som ett alternativ till det formella utbildningssystemet behöver folkhögskolan både säkra de egna deltagarnas möjligheter att fortsätta studera i andra delar av utbildningssystemet, och utveckla folkhögskolan som utbildningsform:

Folkhögskolan har som utbildningsform en unik frihet att utforma verksamheten efter deltagarnas och samhällets behov: Utbudet är mångfacetterat och baserat på olika värdegrunder, ideologiska synsätt och profiler. Nationella läroplaner finns inte. Folkhögskolan formulerar självständigt målen för sin verksamhet, utformar sina kurser och väljer principer för antagning. Istället för betyg utfärdas intyg om behörigheter till studier vid högskola och yrkeshögskola, och studieomdömen utfärdas som är helhetsbedömningar av den studerandes förmåga till vidare studier.

Friheten ställer höga krav på ledningens och lärarnas professionalitet och på det systematiska arbetet med att utveckla och kvalitetssäkra verksamheten. Folkbildningsrådet sätter ramverken för folkhögskolans intygande om behörigheter och studieomdömen.

Folkhögskolan som start på bildningsresan

Många deltagare berättar om hur de under sin tid vid folkhögskolan fått lust och motivation att fortsätta studera. Folkhögskoletiden beskrivs som en vändpunkt i livet. I rapporten *Steget vidare – Undersökning bland folkhögskolans deltagare 2013* samtalar utvärderarna med så kallade gränsöverskridare, det vill säga deltagare som valt att läsa vidare, antingen från studiemotiverande folkhögskolekurs till allmän kurs eller från allmän och särskild kurs till högskolan. För de gränsöverskridande deltagarna har folkhögskolans bidrag inneburit att fånga upp deras ambitioner och bejaka dessa, att stärka deras motivation och överhuvudtaget att uppmuntra dem att tro på sig själv och sina idéer inför framtiden:

”Den för många nya erfarenheten att bli sedd och lyssnad på i folkhögskolan i kombination med en positiv studiemiljö och umgänget med nya kamrater har skapat ett bättre självförtroende och stärkt tron på den egna förmågan att studera. I förlängningen skapar en sådan utveckling bättre förutsättningar för att våga ta steget till vidare studier. (s. 4–5)”. Lärarnas stöd och arbetssätt framhålls – på liknande sätt som i andra undersökningar bland folkhögskolans deltagare – som avgörande.

Samtidigt ökar behovet av stöd- och vägledningsinsatser. Detta har till viss del att göra med arbetsmarknadens föränderliga villkor, men framför allt beror det på att deltagarnas behov ser annorlunda ut i dag. Folkhögskolans deltagargrupper förändras. I *Steget vidare* konstaterar utvärderarna att inom allmän kurs har andelarna män, de utrikes födda deltagarna, deltagarna med funktionsnedsättning, och de unga och korttidsutbildade, ökat stadigt under de senaste 15 åren.

Även i särskild kurs sjunker den genomsnittliga utbildningsnivån och de utrikes födda deltagarna och deltagarna med funktionsnedsättning blir fler – även om utvecklingen inte är lika påtaglig som inom allmän kurs.³⁷

De uppdrag som folkhögskolan fått från staten under senare år driver på den här förändringen. Sammantaget har deltagarna i studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs vid folkhögskola kortare utbildningsbakgrund än andra och andelen män är större än i folkhögskolan i övrigt. I de studiemotiverande kurserna är deltagarna dessutom yngre än andra, och i etableringskurserna är samtliga födda utanför Sverige.

I en tidigare utvärdering bland folkhögskolans deltagare, *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010*, visas att deltagare med funktionsnedsättning och utrikes födda deltagare oftare avbröt sina studier i förtid och oftare än andra var arbetslösa några år efter avslutade studier.

Studiemotiverande folkhögskolekurs en nystart för många

Sedan 2010 har folkhögskolorna erbjudit studiemotiverande folkhögskolekurser, en arbetsmarknadspolitisk insats som genomförs i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. Från och med 2016 har insatsen permanentats.

Kurserna är tre månader långa och syftet är att motivera deltagarna till fortsatta studier. Målgruppen är arbetssökande som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Under 2015 erbjöds studiemotiverande kurser på 109 folkhögskolor. Totalt har nästan 21 800 personer deltagit, varav drygt 3 500 under 2015.³⁸

³⁷ Även inom Komvux har den genomsnittliga åldern sjunkit. Läsåret 2000/2001 var medelåldern 33 år. Kalenderåret 2014 var den 30 år. Medianåldern hade under perioden sjunkit från 30 till 27 år. (Skolverket. Komvux – Elever och kursdeltagare – Riksnivå. Tabell 6: Elevernas ålder kalenderåren 2009–2014). Andelen studerande med utländsk bakgrund har ökat även inom Komvux. Kalenderåret 2009 var 40 procent av totala antalet elever födda utomlands, jämfört med drygt 42 procent kalenderåret 2014. (Skolverket. Komvux – Elever och kursdeltagare – Riksnivå. Tabell 3 A: Elever kalenderåren 2009–2014.)

³⁸ Riksdagen har tillfört 1 000 extra platser till allmän kurs vid folkhögskola under 2013 och 2014 för personer som deltagit i de studiemotiverande kurserna. Dessa extra platser kunde folkhögskolor som bedriver studiemotiverande kurser ansöka om. För 2015 tillfördes 790 extra platser till allmän kurs som dock inte var kopplade till studiemotiverande folkhögskolekurs, det vill säga dessa platser kunde samtliga folkhögskolor ansöka om.

Folkbildningsrådets uppföljning visar att ett år efter avslutad kurs har 34 procent av deltagarna valt att studera vidare. Bland de yngsta deltagarna är siffrorna ännu högre. Av deltagarna i gruppen 16–24 år som avslutade en studiemotiverande folkhögskolekurs under 2014 har 41 procent studerat vidare på allmän kurs, och 2 procent på särskild kurs, under 2015. Av dem som deltagit i en studiemotiverande folkhögskolekurs (från och med insatsens början) och därefter studerat vidare på allmän kurs, har hittills 937 personer fått grundläggande behörighet för högskolestudier, och 139 personer har fått behörighet för yrkeshögskolestudier.

Från folkhögskolan till högskolan

Kalenderåret 2015 utfärdade folkhögskolorna 2 053 intyg om grundläggande behörighet för studier vid högskola, och 613 behörigheter för studier vid yrkeshögskola.³⁹ Dessutom utfärdades behörigheter i enstaka ämnen. På hösten 2015 sökte sig drygt 5 800 tidigare folkhögskoledeltagare till högskolan, varav nästan 3 700 antogs:

TABELL 22

Deltagare med grundläggande behörighet från folkhögskola som antogs till högskola höstterminerna 2015, 2014 och 2013. Antal och andel (procent).

	2015		2014		2013	
	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL	ANTAL	ANDEL
Behöriga sökande fnsk	5 828	100%	5 977	100%	5 569	100%
Antagna totalt	3 693	63%	3 563	60%	3 427	62%
Varav urvalsgrupp gymnasie-/komvuxbetyg	164	4%	214	6%	225	7%
urvalsgrupp behörighetsintyg folkhögskola	1 920	52%	1 318	39%	1 308	38%
urvalsgrupp högskoleprovet	951	26%	1 148	32%	1 077	31%
övriga urvalsgrupper	658	18%	820	23%	817	24%

Antalet deltagare från folkhögskolan som antogs till högskolan höstterminen 2015 ökade jämfört med tidigare år, trots att det totala antalet ansökningar minskade.

Att fler ändå antogs beror på att både antalet sökande till urvalsgruppen för personer med behörighet från folkhögskolan, och andelen antagna från gruppen, ökade kraftigt.⁴⁰

De positiva antagningssiffrorna för folkhögskolans deltagare presenteras samtidigt som Universitetskanslersämbetet i *Universitet & högskolor Årsrapport 2015* konstaterar

³⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan har inga uppgifter om vilken typ av behörighet som de sökande och antagna till olika yrkeshögskoleutbildningar har. Det går därför inte att få reda på hur många deltagare från folkhögskolan som har antagits till yh-utbildningar, eller till vilka yh-utbildningar de i så fall sökt sig. Inte heller SCB har något register över studerande inom yrkeshögskolan.

⁴⁰ De som studerat vid folkhögskola utgör en egen urvalsgrupp vid ansökan till högskolan – folkhögskolegruppen – och jämförs alltså bara med varandra. Det finns tre betygsurvalsgrupper. Platserna på högskolornas utbildningar fördelas i proportion till hur många som söker i respektive urvalsgrupp. Eftersom folkhögskolan är en liten skolform jämfört med andra skolformer, så är antalet sökande till högskolan med folkhögskolebakgrund inte så stort. Alla studerande som är behöriga, oavsett från vilken skolform de kommer, har möjlighet att antas till högskolan genom urvalsgruppen för högskoleprovet. Många folkhögskoledeltagare antas till högskolan den vägen.

att den totala andelen som antas, av alla som söker till högskolan, sjunker för sjunde i året i rad.

SeQF – underlättar övergång till fortsatta studier och arbete

Variationsrikedomen är ett av folkhögskolans kännetecken. Den gör det dessutom nästan omöjligt att kategorisera folkhögskolans kurser på ett allmängiltigt sätt, eller att jämföra dem med utbildningar och bildningsinsatser i andra delar av utbildningssystemet. Delta-gare som lämnar folkhögskolan kan därför ha svårt att få sina kompetenser från folkhögskolan värderade på ett rättvisande sätt när de söker sig vidare på arbetsmarknaden eller till olika formella utbildningar.

Efter flera års förberedelsearbete kommer därför folkhögskolans allmänna kurs, med start från 2016, att ingå i Sveriges referensram för kvalifikationer (SeQF). Särskild kurs kommer att kunna ingå efter ansökan.⁴¹ SeQF bygger på ett gemensamt europeiskt ramverk för kvalifikationer, EQF – European Qualification Framework, till vilket 38 europeiska länder är anslutna.

I det europeiska ramverket och de nationella motsvarigheterna innefattas kvalifikationer från både formella och icke-formella utbildningssystem.⁴² Ramverken är indelade i olika nivåer och på varje nivå finns så kallade deskriptorer som beskriver de kunskaper, färdigheter och kompetenser som studier på respektive nivå ger.

Stärka etablering i samhället och på arbetsmarknaden

Folkbildningsrådets bedömning

Utbildning är en nyckelåtgärd för att förebygga arbetslöshet och det utanförskap som riskerar att drabba den som står utanför arbetslivet. Människor som kommer nya till Sverige behöver ofta utbildning för att få tillträde till samhället och arbetsmarknaden, och redan yrkesverksamma behöver utbildning för att hantera omställningar på

⁴¹ Folkhögskolornas allmänna kurser kommer av regeringen att föras in som författningsreglerad utbildning på nivå 2 respektive 4 i SeQF, relaterat till de beslutade nivåerna för grundskole- och gymnasieexamen. Folkbildningsrådet har till Utbildningsdepartementet begärt denna kollektiva hantering av allmän kurs. Frågan bereds vintern 2016 på Utbildningsdepartementet. Från den 1 mars 2016 finns det möjlighet för de folkhögskolor som så önskar, att genom Folkbildningsrådet ansöka om anslutning och nivåinplacering av särskilda kurser i referensramen. Ansökan ställs till Myndigheten för yrkeshögskolan (MyH), som fattar beslut i ärendet. Beslutet kan överklagas. Folkbildningsrådets medlemmar Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation och Sveriges Kommuner och Landsting har gett Folkbildningsrådet i uppdrag att samordna folkhögskolornas ansökningar om nivåinplacering av särskilda kurser i referensramen och att ansöka och svara för myndighetskontakterna med MyH kring SeQF.

⁴² EQF – den europeiska referensramen för kvalifikationer är en gemensam europeisk referensram som knyter samman olika länders kvalifikationssystem genom att fungera som ett översättningsverktyg som ska göra kvalifikationer från olika länder och system i Europa lättare att läsa och förstå. Referensramen har två huvudmål: att främja medborgarnas rörlighet mellan länder och att underlätta deras livslånga lärande. Myndigheten för yrkeshögskolan fick 2010 i uppdrag att med utgångspunkt i Europaparlamentets och rådets rekommendation om den europeiska referensramen för kvalifikationer inom det livslånga lärandet (EQF), ta fram förslag till deskriptorer för en svensk nationell referensram för kvalifikationer, SeQF.

arbetsmarknaden. Framför allt folkhögskolorna har under flera decennier tilldelats en arbetsmarknadspolitisk roll.⁴³

Människors position på arbetsmarknaden har i sin tur avgörande betydelse för deras sociala liv, möjligheter till samhällspåverkan och ekonomi.

Folkhögskolornas och studieförbundens förmåga att stärka människors förutsättningar i samhället och på arbetsmarknaden är både bekräftad och erkänd, inte minst genom de riktade medel och uppdrag inom arbetsmarknads- och etableringsområdet som regeringen tilldelat folkbildningen under senare år. Folkhögskolornas och studieförbundens roll inom arbetsmarknadspolitiken och för nyanländas etablering kan därför komma att växa.

Samtidigt är det viktigt att uppmärksamma den vida betydelse som studieförbundens och folkhögskolornas arbete inom ramen för det ordinarie folkbildningsanslaget har i det här sammanhanget. Studiecirklar och folkhögskolors kurser ger kunskaper och självkänsla som är värdefull när man som ny i Sverige ska ta sig an det nya landet och livet här. I de tusentals möten som skapas runt om i landet med andra deltagare, med folkbildningen och med folkbildningens samverkande organisationer, bygger deltagarna nätverk och etablerar kontakter med föreningsliv och arbetsmarknad.

Folkhögskolornas yrkesutbildningar

Under 2015 arrangerade folkhögskolorna sammanlagt 22 yrkesutbildningar på gymnasial nivå, till exempel Personlig assistent och Turistguide. Utbildningarna samlade drygt 800 deltagare under höstterminen.

Samtidigt erbjöd folkhögskolorna totalt 172 eftergymnasiala yrkesutbildningar som varierade i längd mellan två och fyra år. De här utbildningarna samlade drygt 3 100 deltagare, varav 60 procent kvinnor och 40 procent män. Nästan 23 procent av dem läste på Fritidsledarutbildningen, som erbjöds vid 21 folkhögskolor. Andra populära kursinriktningar var Informationsverksamhet & Medieutbildning, Friskvård och Språk. 31 procent av deltagarna – ungefär 1 280 personer – erhöll under året intyg om avslutad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå.

Folkbildning inom yrkeshögskolan

Under 2015 erbjöd fyra folkhögskolor sammanlagt 20 utbildningar – 13 musikutbildningar, 6 utbildningar till socialpedagog och en snickeriutbildning – inom ramen för yrkeshögskolan (yh). Kurserna samlade drygt 300 deltagare, varav 60 procent i åldrarna

⁴³ Redan under slutet av 1980-talet arrangerade folkhögskolorna, i samverkan med Arbetsförmedlingen, olika kurser för arbetslösa. Under 1990-talets arbetslöshetskris utvidgades verksamheten. Kunskapslyftet var en statlig, femårig satsning på vuxenutbildning som startade hösten 1997. Verksamheten omfattade 100 000 utbildningsplatser per år, varav kommunerna ansvarade för 90 000 platser och 10 000 var direkt avsedda för folkhögskolorna. Förutom de 10 000 platserna kunde kommunerna också upphandla kunskapslyftsplatser, ibland hela kurser, av folkhögskolorna. Inom folkhögskolorna avlöstes Kunskapslyftet under perioden 2002–2007 av SAGA (Särskild utbildningssatsning inom Aktivitetsgarantin), en verksamhet i samarbete med AMS med folkhögskolekurser inom ramen för den statliga aktivitetsgarantin.

25–44 år. Könsfördelningen var jämn och de inrikes födda deltagarna var i majoritet – 76 procent.

Även tre studieförbund arrangerade yrkeshögskoleutbildningar. Ett av dem stod för 75 procent av deltagarna i studieförbundens yh-kurser totalt, och ett annat för 23 procent. Totalt anordnade studieförbunden 99 yh-utbildningar under 2015, med olika inriktning. Drygt 2 200 deltagare registrerades, varav drygt 60 procent kvinnor och 67 procent i åldersgruppen 25–44 år. Drygt 80 procent av deltagarna var födda i Sverige.

Etableringskurs på folkhögskola

Både mänskligt och i ett arbetsmarknadsperspektiv blir integrationsområdet allt viktigare. Människor som kommer till Sverige behöver ges möjligheter till förankring i samhället och till att närma sig den svenska arbetsmarknaden. Här är tidiga insatser viktiga, det vill säga att nyanlända och asylsökande snabbt kan börja lära sig svenska, komma in i det svenska samhället och få sina kompetenser validerade och erkända.

Etableringskurser på folkhögskola är ett uppdrag från staten som folkhögskolorna har sedan 2014. Etableringskurserna genomförs av folkhögskolorna i samverkan med Arbetsförmedlingen och målgruppen är personer som omfattas av lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Kurserna är sex månader långa och innehåller studier i svenska, arbetsförberedande och orienterande insatser. Under 2015 deltog drygt 2 000 personer i etableringskurser vid totalt 91 folkhögskolor.

Folkbildningsrådets studie *Etableringskurs på folkhögskola – Kvalitativ uppföljning hösten 2015*, visar att många av etableringskursernas deltagare står långt från arbetsmarknaden. En slutsats är att det därför är viktigt att ha realistiska förväntningar på vilka de arbetsförberedande insatserna i de här kurserna är och kan vara, och på vilken tid som det kan komma att ta för deltagarna att faktiskt få ett jobb. Vad folkhögskolan i första hand ger är trygghet och motiverande och självförtroendehöjande insatser. Deltagarna får kunskap och förbereds mentalt för svensk arbetsmarknad och arbetsliv. Direkt arbetsförmedlande insatser handlar det sällan om.

Sfi på folkhögskola

Svenska för invandrare, sfi, är ett kommunalt uppdrag som kan ges till folkhögskolorna. Under 2015 genomfördes drygt 58 300 deltagarveckor vid tio folkhögskolor. Två av folkhögskolorna utförde verksamheten i form av uppdragsutbildning åt kommunerna, övriga gav den i egen regi, d.v.s. de har ansökt och fått betygsrätt för sfi från Skolinspektionen. Inom etableringsuppdraget anordnades under höstterminen ytterligare 33 790 deltagarveckor sfi vid 79 folkhögskolor.

Studieförbundens särskilda insatser för asylsökande

Riksdagen beslutade 2015 om ett nytt anslag, riktat till studieförbunden, för insatser för asylsökande och för personer som har fått uppehållstillstånd men bor kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden. Medlen ska användas för att stärka deltagarnas

kunskaper i svenska och om det svenska samhället, samt främja deltagande i arbets- och samhällslivet.⁴⁴

Studieförbunden anordnade under 2015 verksamhet för asylsökande i 240 kommuner, i samtliga län, och för totalt 75 590 deltagare. Flest deltagare rapporterade man Västra Götaland, Skåne, Örebro och Norrbotten, och minst i Halland och på Gotland.⁴⁵

Mer än hälften av deltagarna var mellan 25 och 65 år. Verksamheten har främst skett i studiecirkelform och de ämnen som haft flest deltagare är *Svenska som främmande språk*, *Samhälls- och beteendevetenskap med allmän inriktning* samt *Jämställdhetsfrågor*.

Preliminära resultat från Folkbildningsrådets uppföljning visar att insatsernas resultat och effekter på ett tydligt sätt kan hänvisas till uppdragets syfte. Deltagarna får genom studieförbunden kunskap om och tillgång till samhället och föreningslivet, vilket bidrar till ett socialt sammanhang och en meningsfull vardag.⁴⁶

Stärka den digitala delaktigheten

Folkbildningsrådets bedömning

Digital delaktighet utgör en del i den medborgerliga bildningen. När allt mer samhällsinformation och samhällstjänster erbjuds digitalt kommer kunskap och tillgång till digitala medier att bestämma var och ens möjligheter att påverka sin livssituation och engagera sig i samhället. Internet har blivit ett alltmer betydelsefullt verktyg i det politiska samtalet.

För studieförbund och folkhögskolor är det en angelägen uppgift att ta sig an det digitala utanförskap som finns i stora grupper av befolkningen, inte minst bland de äldre och de korttidsutbildade.

Folkbildningsrådets bedömning är att digitaliseringen av samhället är så omfattande och av så djupgående betydelse att studieförbundens och folkhögskolornas folkbildningsarbete för digital delaktighet bör genomsyra hela verksamheten. Digitaliseringen bör därför hanteras som en strategisk folkbildningsfråga på alla nivåer inom folkbildningen.

En annan aspekt av digitaliseringen är att den digitala tekniken erbjuder nya pedagogiska och metodiska möjligheter för folkbildningsarbetet.

Mot bakgrund av de betydande resurser som de senaste decennierna satsats på utveckling av flexibelt lärande, borde den digitala utvecklingen inom folkbildningen generellt ha nått längre än den gjort i dag. Ansvaret för att driva utvecklingen framåt vilar i första hand på studieförbundens och folkhögskolornas ledningar.

⁴⁴ Regeringen har avsatt sammanlagt 155 miljoner kronor för verksamheten 2015 och 2016. Den regleras i *Förordning om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare (2015:521)*.

⁴⁵ Uppgifterna avser deltagare, inte unika personer. En och samma person kan delta i flera arrangemang och räknas då som deltagare vid flera tillfällen.

⁴⁶ Folkbildningsrådets uppföljning av studieförbundens särskilda insatser för asylsökande lämnas till regeringen den 1 juni 2016.

Digital delaktighet viktig i medborgerlig bildning

Digitaliseringen av samhället accelererar och har nu blivit det primära sättet som människor interagerar med viktiga instanser i samhället, såsom myndigheter och banker. Samtidigt flyttar traditionella medier allt större fokus till sin digitala publicering och sociala medier får en allt större opinionsbildande makt i samhället. Detta innebär att förmågan att kunna delta i den digitaliserade sfären, informationssamhället, är en avgörande faktor för en medborgares förmåga att kunna påverka både samhälle och politik, och inte minst sitt eget liv.⁴⁷

Att demokratisera digitaliseringen presenteras i det folkbildningspolitiska dokumentet *Folkbildningens Vägval & Vilja* som en uppgift i paritet med den när befolkningen skulle lära sig att läsa och skriva.

Flexibelt lärande och distansutbildning inom folkbildningen

Volymen av flexibelt lärande är fortfarande liten inom svensk folkbildning. Generellt används inte flexibelt lärande på ett systematiskt sätt i studieförbundens cirklar och folkhögskolornas kurser, även om det finns goda exempel där verksamheten både är omfattande och bygger på ett långsiktigt förändrings- och utvecklingsarbete. Detta framgår av Folkbildningsrådets rapport *Folkbildningens arbete med flexibelt lärande och digital delaktighet*.

Samtliga studieförbund erbjuder distanscirklar, men i begränsad omfattning. Andelen cirkeltimmar på distans varierar mellan 0,03 och 5,5 procent i olika studieförbund. Under 2015 studerade ungefär 0,7 procent av alla cirkeldeltagare på distans. Distansverksamheten har ökat något i omfång jämfört med 2013.⁴⁸

⁴⁷ Resultaten från den internationella undersökningen av vuxnas färdigheter (PIAAC), som SCB presenterade i oktober 2013, visar att Sverige ligger högst av de deltagande länderna när det gäller andelen personer i befolkningen 16–65 år med goda kunskaper i att lösa problem via IT/dator. Samtidigt visar studien att ungefär 25 procent av den vuxna svenska befolkningen har låga datorkunskaper och att utrikes födda personer och personer med kort formell utbildning uppvisar sämre förmågor än andra. I rapporten *Svenskarna och internet* visas att under 2015 var det 840 000 svenskar över 12 år som aldrig använder internet och e-tjänster, och att 35 procent i befolkningen bara känner sig lite eller inte alls delaktiga i det nya informations-samhället. Andelen som inte använder sig av internet är störst bland landets pensionärer – framför allt de äldsta som lämnade arbetslivet innan digitaliseringen tog fart – och personer med högst grundskola/folkskola som utbildningsbakgrund. De tidigare skillnaderna mellan kvinnor och män är nästan utjämnade.

Att digitaliseringen är en strategisk faktor inom hela utbildningsområdet framgår av det meddelande som EU-kommissionen lade fram i oktober 2013, med rubriken *Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources*. Kommissionen efterlyser en strategisk satsning i hela EU för ökad användning av digitala resurser inom utbildning på alla nivåer. Under 2015 startade EU-kommissionen en webbplats för vuxenutbildning i Europa – *Epale*. Det är ett flerspråkigt forum för erfarenhetsutbyte och för att sprida och främja metodutveckling i vuxenutbildningen. Epale innehåller också ett resursbibliotek och möjligheter att söka partner för samarbete. Företrädare för folkbildningen har deltagit i lanseringen i Bryssel och i Sverige. I Sverige har Digitaliseringskommissionen vid Näringsdepartementet i uppdrag är att verka för att det IT-politiska målet i den digitala agendan, *IT i människans tjänst – en digital agenda för Sverige*, uppnås. Uppdraget sträcker sig till december 2016. Digitaliseringskommissionen ska också följa arbetet i länen med att ta fram regionala digitala agendor.

⁴⁸ Någon rikstäckande statistik som visar omfattningen av verksamhet för digital delaktighet, eller användningen av digitala hjälpmedel och flexibla lärförmer inom folkbildningen, finns i nuläget inte. Däremot finns uppgifter om distansverksamhet, det vill säga om en specifik form av flexibelt lärande.

I Folkbildningsrådets utvärdering *Cirkeldeltagare efter 65 – Livskvalitet och aktivt medborgarskap* undersöktes användningen av internet och digital teknik i studiecirkarna. Mer än 90 procent av de äldre cirkeldeltagarna uppger att de inte har kommit i kontakt med sociala medier, lärplattformar, egen hemsida eller blogg, videokonferens, Skype, chatt eller liknande i sin studiecirkel. E-post och olika sökmotorer som t.ex. Google har använts av ungefär 25 procent, men för det mesta i begränsad omfattning.

Distansverksamheten är mer omfattande inom folkhögskolan än i studieförbundsvärlden. Av landets 151 folkhögskolor erbjöd 121 långa kurser på distans under 2015. Det är en ökning med 22 folkhögskolor sedan 2012. De allra flesta av de distansstuderande återfinns inom särskild kurs. Omfattningen av distansverksamheten har varit i princip oförändrad sedan 2013.

TABELL 23

Antal och andel (procent) deltagare på distanskurser inom folkhögskolans långa kurser höstterminen 2015.

	ANTAL DELTAGARE I DISTANSKURSER	ANDEL DELTAGARE I DISTANSKURSER
Allmän kurs	602	5
Särskild kurs	4 482	27
Totalt	5 084	18

I Folkbildningsrådets rapport *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning* ingick frågor om distansutbildning. Av de 19 olika lärarkompetenser som lärarna fick bedöma ansåg de sammantaget att "kunskap för att undervisa på distans" både var den minst viktiga och det område där de själva hade minst kunskap. Äldre manliga lärare och lärare i glesbygd var mer positiva än andra. De flesta menade också att möjligheterna till kompetensutveckling inom det här området är små, och de gav tillgången till IT-utrustning och IT-support låga betyg i den egna organisationen. Relativt många antog att det i framtiden kommer att bli viktigare att kunna undervisa på distans.

I undersökningen ingick även intervjuer med rektorer. Dessa framhöll inte distansundervisning som ett viktigt kompetensområde – varken i dag eller inför framtiden.

Stöd för folkbildningens digitalisering

Studieförbundens och folkhögskolornas val att genomföra distansverksamhet eller inte har varit ekonomiskt neutralt i relation till statsbidraget sedan 1990-talet. Det har heller inte funnits krav i statsbidragsvillkoren på att flexibelt lärande/distansstudier ska erbjudas. För folkhögskolorna finns dock från och med 2013 ett statsbidragsvillkor som säger att varje folkhögskola ska erbjuda olika lärformer. I de nya statsbidragssystem som träder i kraft 2017 för studieförbunden och som beräknas träda i kraft samma år för folkhögsko-

lorna, ställs krav på strategiskt arbete för digital delaktighet, respektive på arbete med digital kompetens för deltagare och pedagogisk personal.

Folkbildningsrådet har fördelat cirka 270 miljoner kronor i riktat stöd för utveckling av flexibelt lärande inom studieförbund och folkhögskolor mellan 1995 och 2014. Under 2014 genomfördes istället för utvecklingsprojekt ett rådslag för digital utveckling i folkbildningen, i syfte att identifiera och undanröja hinder för folkbildningens arbete med digital delaktighet och flexibelt lärande, stimulera strategisk planering för digital utveckling i folkbildningsorganisationerna, samt för att ge underlag för kommande beslut i Folkbildningsrådet ifråga om statsbidragsvillkor samt stödformer för digital utveckling.

Under 2015 har studieförbund och folkhögskolor följt upp erfarenheterna från rådslaget. Kompetensutveckling och strategisk planering har varit i fokus. Inom ramen för Folkhögskolornas Serviceorganisation (FSO), som samordnar folkhögskolornas digitala utvecklingsarbete, har exempelvis satsningen på rektorsutbildning fortsatt. I denna är utarbetandet av handlingsplaner för digital pedagogisk utveckling vid den egna folkhögskolan ett centralt inslag. De tio studieförbunden har genomfört en gemensam konferens för studieförbundens ledningar – *Den digitala människan och studieförbunden*.

Folkbildning och lokal och regional kompetensförsörjning

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningen bör i större utsträckning än idag bidra till att möta behov och utmaningar i kommuner och landsting. Detta förutsätter att studieförbund och folkhögskolor är involverade i de processer för bland annat lokal och regional kompetensförsörjning som äger rum i landet, i regionernas arbete med regionala kompetensplattformar. Andra områden där folkbildningen spelar en betydelsefull roll lokalt och regionalt är inom kulturen, i asylmottagandet och etableringen av nyanlända och i digitaliseringen av samhället.

Folkbildningsrådets uppföljningar av folkbildningens regionala arbete och betydelse visar att studieförbund och folkhögskolor på ett mer samlat sätt än i dag behöver organisera sig och sin verksamhet så att de kan möta behov från landsting och regioner.

Samtidigt behöver kommuner och landsting/regioner bättre ta tillvara den resurs och infrastruktur som studieförbund och folkhögskolor kan vara för kompetensförsörjningen, och inom andra områden, lokalt och regionalt.

Nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020

I regeringens rapport *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020* beskrivs folkbildningen som en viktig resurs för att minska utbildningsklyftorna i samhället, synliggöra mångfaldens potential och öka den sociala sammanhållningen. Viktigt i det sammanhanget är att folkbildningen når många deltagare med sin verksamhet, även de grupper som andra utbildningsformer kan ha svårt att nå. Folkbildningen och den kommunala vuxenutbildningen får allt större betydelse för att ge utrikes födda

en möjlighet till utbildning som leder till arbete och tillräckliga kunskaper i svenska språket för att kunna delta i samhällslivet.

Regeringen menar att de regionalt utvecklingsansvariga i högre grad än i dag bör ta tillvara folkbildningen som en resurs i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Folkbildningen och regionala kompetensplattformar

I Folkbildningsrådets kartläggning *Folkhögskolor, studieförbund och regionala kompetensplattformar* undersöks hur folkbildningens betydelse för utbildning och kompetensförsörjning märks i det arbete med regionala kompetensplattformar som pågår i landets regioner sedan 2010.⁴⁹

Och svaret blir att här har folkbildningen ingen given roll. I tre av de fem regioner som ingår i kartläggningen är studieförbund och folkhögskolor i princip osynliga i plattformsarbetet – framför allt saknas studieförbunden. En slutsats i rapporten är att här har inte folkbildningen den regionala organisering som skulle underlätta för samarbete med regionerna. Istället blir det upp till enskilda studieförbund och folkhögskolor att ta initiativ och då blir det svårt. Tid och kunskap om plattformsarbetet finns inte, och inte heller naturliga vägar att samtala med regionen. Dessutom känner sig inte folkbildarna säkra på att denna typ av verksamhet överensstämmer med folkbildningens uppdrag, att den överhuvudtaget går att förena med de statsbidragsvillkor som gäller.

I den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft lyfter regeringen fram samverkan med folkbildningen som ett viktigt område som kan utvecklas ytterligare inom ramen för de regionala kompetensplattformarna.

Folkbildningen och Europeiska socialfonden

Europeiska socialfonden (ESF) erbjuder cirka 10 miljarder Euro per år för sysselsättningsrelaterade projekt. Under programperioden 2007–2013 tilldelades Sverige 6,2 miljarder kronor. För denna period definierades två programområden: Programområde 1: Kompetensförsörjning, med inriktning mot kompetensutvecklande insatser, och Programområde 2: Ökat arbetskraftsutbud, med särskilt fokus på deltagare som står långt från arbetsmarknaden.

Av Socialfondens medel fördelas 75 procent via Sveriges åtta regionala strukturfondspartnerskap och 25 procent via ESF-rådet nationellt. Syftet med de regionala partnerskapen är att öka Socialfondens lokala förankring. Partnerskapen består av förtroendevalda representanter för kommuner och landsting, samt företrädare för arbetsmarknadens organisationer, länsstyrelser, Arbetsförmedlingen, etcetera. De utgår i sitt arbete – sina utlysningar – från regionala handlingsplaner som bygger på en analys av lokala förhållanden och behov, inom ramen för de övergripande syftena med Socialfondsprogrammet.

⁴⁹ Regeringen gav inför 2010 regionala självstyrelseorgan och samverkansorgan eller (där dessa organ inte finns) länsstyrelser, i uppdrag att etablera kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt.

Folkbildningsrådets rapport *Folkbildningen och Europeiska socialfonden* visar att under perioden 2007–2013 stod studieförbund och folkhögskolor bakom totalt 512 projektsökningar till ESF: 226 ansökningar från folkhögskolorna och 286 från studieförbunden. Det motsvarar 7,5 procent av alla ansökningar till ESF-fonden i Sverige. 172 av projekten beviljades medel.

De flesta av folkbildningens projekt var inriktade mot programområde 2. Många handlade om att, med en kombination av utbildning, arbetsträning och motivationsstärkande åtgärder, möta personer som står långt från arbetsmarknaden.

Folkhögskolornas och studieförbundens intresseorganisationer har tillsammans med Folkbildningsrådet tagit fram en strategi för den pågående programperioden fram till 2020. Utgångspunkten är att folkbildningen vill öka sin medverkan i Socialfonden. I strategin åtar sig medlemmarna att verka för att stärka studieförbundens och folkhögskolornas förutsättningar att göra aktiva insatser inom socialfondsprogrammet. Folkbildningsrådet ska utveckla relationerna till ESF-rådet och bland annat samla information om folkbildningens medverkan i Socialfonden.⁵⁰

Kultursyftet

Folkbildningen ska bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet

Främja demokrati och engagemang med hjälp av kultur

Folkbildningsrådets bedömning

Kultur är, på samma sätt som bildning och utbildning, en resurs för demokrati och samhällsengagemang. I samhället fungerar kulturen som en utmanande och obunden kraft. Genom kulturen ges människor utrymme att förstå och uttolka samhället, att dela sina upplevelser och bidra till åsiktsbildning och debatt, och därigenom bidra till samhällets utveckling.

Människors tillgång till kultur – deras möjligheter att delta i kulturlivet – är därför av stor vikt för ett demokratiskt samhälle. Det innebär att folkbildningen spelar en viktig roll för kulturliv och demokratiutveckling. Folkbildningen är Sveriges största kulturarena, både när det gäller att erbjuda kulturupplevelser och möjligheter till eget skapande. Folkbildningspolitik är något annat än kulturpolitik, men Folkbildningsrådets utvärderingar visar att folkbildningen även bidrar starkt till att förverkliga statens kulturpolitik.⁵¹

⁵⁰ I december 2015 anordnade Folkbildningsrådet, tillsammans med sina medlemsorganisationer, konferensen *Folkbildning för regional utveckling*. Syftet var att skapa en mötesplats mellan regionala tjänstemän och beslutsfattare i landets regioner/landsting och företrädare för folkbildningen. Mer folkbildning i Socialfonden var ett av de temaseminarier som genomfördes.

⁵¹ Regeringens proposition 2009/10:3 *Tid för kultur*.

För folkbildningen är det en demokratisk utmaning att inte reproducera ojämlika och könsstereotypa mönster för deltagande i kultur. Könsfördelningen inom musikområdet kommer därför att uppmärksammas inom ramen för Folkbildningsrådets deltagande 2016–2018 i regeringens satsning på Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).

Att söka sig till likasinnade är ibland det första steg som krävs för att individen ska samla mod och styrka att gå vidare i sin bildningsresa. I ett samhälle som utmärks av att kvinnor har sämre villkor än män kan aktiviteter riktade särskilt till kvinnor, exempelvis inom musikområdet, därför vara motiverade.

Bidragssystemen har tydlig inverkan på studieförbundens verksamhet. Den improvisatoriska musiken (pop- och rockcirklar) är både det enskilt största cirkelämnet, det ämne som vuxit mest under senare år, och det ämne som genererar i särklass flest studietimmar per deltagare.⁵² Under den senaste tioårsperioden, samtidigt som antalet kulturprogram har ökat kraftigt, har den ekonomiska ersättningen till kulturprogrammen stärkts. Samtidigt finns kulturformer som inte inryms i folkbildningen i och med de bidragsvillkor som gäller.

Folkbildningsrådet behöver kontinuerligt analysera statsbidragets styrande inverkan på folkbildningens kulturverksamhet, och vid behov se över bidragsvillkor och fördelningsprinciper.

Sveriges största kulturarena

Inom de allra flesta studieförbunden var kulturen – studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet inom det estetiska området samt kulturprogrammen – den enskilt största verksamheten under 2015. Sett till omfånget innebär detta att kultur skulle kunna beskrivas som studieförbundens gemensamma verksamhetsinriktning.

Under 2015 stod det estetiska ämnesområdet Konst, musik, media för 59 procent av studieförbundens cirkelverksamhet, räknat i studietimmar. Nästan 340 000 cirkeldeltagare gavs möjligheter att genom eget skapande och tillsammans med andra utveckla sina intressen och förmågor. Antalet studietimmar inom området har ökat med 14 procent på fem år, medan antalet deltagare minskat med 9 procent under samma period. Denna utveckling har delvis med ekonomi att göra: Tildelningen av statsbidrag till studieförbunden baseras på huvudsakligen på studietimmar och i mindre utsträckning på antalet deltagare.⁵³

Kulturprogrammen är en verksamhetsform som genom sin flexibilitet och öppenhet ger goda förutsättningar för enskilda människor och olika grupper att mötas. Under 2015

⁵² 6 procent av studieförbundens unika cirkeldeltagare – dvs. de personer som går en pop- eller rockcirkel – deltar i en verksamhet som motsvarar 24 procent av samtliga cirkeltimmar. Näst mest cirkeltimmar per person genererar ämnet *Musik (för scenframställning)* (2 procent av alla deltagare, 4 procent av alla cirkeltimmar) och på tredje plats kommer *Sång och musik i grupp* (3 procent av alla deltagare, 5 procent av alla cirkeltimmar).

⁵³ I det system för statsbidrag till studieförbunden som träder i kraft 2017 baseras verksamhetsbidraget i lika stor utsträckning på antalet studietimmar och antalet unika deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet.

erbjöd studieförbunden cirka 371 000 kulturprogram. Det betyder att mer än hälften av alla arrangemang var kulturprogram.^{54 55} Nästan 20 miljoner deltagare rapporterades.⁵⁶

TABELL 24

Studieförbundens kulturprogram 2013–2015 samt 2000. Arrangemang och deltagare.

	2015	2014	2013	2000
Antal kulturprogram	371 477	368 435	359 000	210 676
Andel (procent) kulturprogram av samtliga arrangemang	53%	52%	52%	36%
Antal deltagare	19 900 975	19 929 626	19 059 800	16 785 400
Antal deltagare per kulturprogram (medeltal)	54	54	53	80

Antalet kulturprogram har ökat kraftigt under senare år. Från ett medeltal på cirka 154 000 program under 1990-talet, rapporterades i genomsnitt drygt 230 000 program per år under 2000-talets inledande 7–8 år. Från och med 2009 har studieförbunden genomfört mer än 300 000 program varje år. Samtidigt har det genomsnittliga antalet deltagare per program sjunkit från 80 i början på 2000-talet till 54 under 2015, vilket innebär att det antalet deltagare inte ökat i samma takt som antalet arrangemang.^{57 58}

Även folkhögskolans kulturutbud är omfattande. Under 2015 arrangerades:

- cirka 2 200 kulturprogram för allmänheten, med drygt 201 100 deltagare
- 821 korta kurser inom det estetiska området, med ungefär 14 000 deltagare
- estetiskt inriktade yrkesutbildningar på eftergymnasial nivå, med drygt 550 deltagare
- långa, särskilda kurser i Musik, Bild, form och målarkonst, Scenisk konst, Slöjd och konsthantverk och Övriga estetiska ämnen, med drygt 5 900 deltagare under höstterminen 2015

54 Studiecirkelarna stod för nästan 39 procent av samtliga arrangemang och annan folkbildningsverksamhet för nästan 9 procent.

55 Folkbildningsförordningen anger att studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier är basen för statsbidraget till studieförbunden. I den modell för statsbidrag till studieförbunden som gäller från och med 2012 sägs: "Ett grundvillkor för att ett studieförbund ska erhålla statsbidrag är att minst hälften av ett studieförbunds verksamhet i studietimmar ska genomföras inom verksamhetsformen studiecirkel". Räknet i antal studietimmar utgjorde cirkelverksamheten 72 procent 2014 – med en variation från 57 procent inom det studieförbund med lägst andel studiecirkeltimmar, till 82 procent i det studieförbund med högst andel.

56 Kulturprogrammets deltagare registreras inte. Alla uppgifter om deltagarantal är därför studieförbundens skattningar.

57 Från och med 2007 skapades större utrymme för studieförbunden att möta allmänhetens efterfrågan på kulturprogram. Då öronmärktes 10 procent av statsbidraget till kulturprogram. För att undvika en urholkning av statsbidraget per program begränsades beräkningsunderlagets ökning per studieförbund till 10 procent per år från och med 2010. År 2012 infördes en ny fördelningsmodell som innebär att ett kulturprogram värde motsvarar 9 studietimmar (värdet i den tidigare modellen beräknades till 7,3 studietimmar). Bidraget baseras på antal arrangemang. 2017 införs ett nytt bidragssystem för studieförbunden. I och med detta avsätts 15 procent av statsbidraget till kulturprogram.

58 De statsbidragsvillkor som gäller för kulturprogrammen som verksamhetsform ger stort tolkningsutrymme, vilket ställer höga krav på studieförbundens arbete med etik och gränsdragning samt kontroll. Folkbildningsrådets uppföljning visar att kulturprogrammen är ett område som år efter år ställs i centrum i studieförbundens systematiska kvalitetsarbete och i deras internkontroll. I det sammanhanget uppmärksammas särskilt frågan om anordnarskap – studieförbundens ansvar för och delaktighet i arbetet med kulturprogrammen.

— korta kurser för cirkelledare inom kulturområdet

Kultur och kulturutövande är dessutom integrerade delar av folkhögskolans pedagogik, framför allt de långa kurserna har ofta inslag av estetiska ämnen. Det betyder att de allra flesta av folkhögskolornas deltagare kommer att delta i kulturella aktiviteter som en del av sin utbildning, oavsett vilken inriktning de har på sina studier.

Kulturens bildningsverksamhet – med inriktning mot kultur och kulturutövare

Kulturens bildningsverksamhet (Kulturens) godkändes 2010 som statsbidragsberättigat studieförbund och är därmed det nyaste av landets tio studieförbund. I rapporten *Kulturens Bildningsverksamhet – Ett nytt studieförbunds väg in i folkbildningen* visar utvärderarna hur Kulturens verkar i spänningsfältet mellan folkbildning och kulturliv, och mellan staten och det civila samhället.

Stora delar av studieförbundens verksamheter utgörs i dag av olika kulturarrangemang och inom Kulturens är de här verksamheterna helt dominerande. Här stod det estetiska ämnesområdet Konst, musik och media för 87 procent av cirkeltimmarna 2012–2014, och 84 procent 2015.

Musiken i särställning

Studieförbundens verksamheter inom det estetiska området växer i omfång, och när det gäller cirkelverksamheten är det musikcirkelarna som ökat mest under den senaste tioårsperioden. Andelen studietimmar i musik har sedan 2005 ökat från 30 till 39 procent av den totala volymen. Här finns också flest deltagare. Mest har pop- och rockcirkelarna (improvisatorisk musik) ökat.

TABELL 25

**Studieförbundens musikcirkel 2013–2015 – studietimmar och deltagare.
Antal och andel (procent).**

	2015	2014	2013
Studietimmar totalt	12 894 180	12 717 397	11 989 970
Antal studietimmar, musikcirkel	5 026 814	4 968 217	4 742 411
varav antal studietimmar improvisatorisk musik	3 066 619	2 994 714	2 764 528
Andel studietimmar, musikcirkel	39%	39%	40%
Andel studietimmar, improvisatorisk musik	24%	24%	23%
Studiecirkeldeltagare totalt	1 682 017	1 706 974	1 697 249
Antal deltagare, musikcirkel	409 831	419 873	417 166
varav antal deltagare, improvisatorisk musik	192 520	194 623	187 283
Andel deltagare, musikcirkel	24%	25%	25%
Andel deltagare, improvisatorisk musik	11%	11%	11%

Studieförbundens deltagare i musikcirklar har totalt blivit färre, medan deltagarna i pop- och rockcirklar har blivit betydligt fler. 83 procent av dessa är män.⁵⁹

Bland studieförbundens kulturprogram är föreläsningar och sång-/musikprogram i särklass vanligast. Under 2015 anordnade studieförbunden nästan 150 000 föreläsningar, och drygt 129 000 sång- och musikprogram. Flest deltagare lockade sång- och musikprogrammen, drygt 9 000 000.

Inom folkhögskolan är musiken den näst största kursinriktningen totalt bland de långa kurserna, och den största inriktningen bland de estetiska ämnena – med fler deltagarveckor och deltagare än något annat estetiskt ämne i allmän kurs, särskild kurs och i de korta kurserna.⁶⁰ I de långa kurserna med musikinriktning är männen i majoritet medan kvinnorna är flest i de korta kurserna.

TABELL 26

Folkhögskolans kurser med musikinriktning. Deltagarveckor 2015 (helår) och deltagare höstterminen 2015. Antal och andel (procent).

	DELTAGARVECKOR		ANTAL	DELTAGARE I KURSER MED MUSIKINRIKTNING		
	TOTALT	KURSER MED MUSIK- INRIKTNING		ANDEL KVINNOR (PROCENT)	ANDEL MÄN (PROCENT)	ANDEL AV SAMTLIGA DELTA- GARE (PROCENT)
Allmän kurs	429 958	1 323	42	48	52	0,3
Särskild kurs	542 478	75 080	2 275	46	54	12,2
Korta kurser	60 550	5 713	6 455	55	45	7,5
Totalt	1 032 986	82 116	8 772			

Främja amatörkultur och aktivt deltagande

Folkbildningsrådets bedömning

Den kulturverksamhet som studieförbund och folkhögskolor arrangerar ska bidra till att ge hela befolkningen tillgång till kultur. Den ska ha en inriktning mot amatörkultur och ska ge nya grupper i samhället möjligheter att ta del av kulturinstitutionernas utbud.

Det betyder att kulturprogram, studiecirklar och kurser med kulturinriktning ska riktas mot grupper i befolkningen som inte i första hand nås av det kulturutbud som finns vid olika kulturinstitutioner. Folkbildningen ska erbjuda scenutrymme, utställ-

⁵⁹ I Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna* var en majoritet av de som framträdde i studieförbundens kulturprogram män, till skillnad mot deltagargruppen där kvinnorna var i majoritet. Utvärderarna tolkar denna könsfördelning som exempel på ett fenomen som är vanligt vid kulturevenemang – att kvinnorna är överrepresenterade i publiken och männen på scenen.

⁶⁰ Den i särklass största kursinriktningen i de långa kurserna hösten 2015 var Allmän, bred ämnesinriktning, med totalt nästan 200 000 deltagarveckor och 12 280 deltagare.

ningslokaler och talutrymme även till andra än professionella kulturutövare och vana kulturkonsumenter.

Folkbildningens kulturformer ska stimulera till aktivt deltagande. De ska inbjuda till kreativitet och eget skapande. Den egna aktiviteten ger kunskap och nya perspektiv, skapar engagemang och påverkansmöjligheter, och stärker människors självkänsla. Ett framträdande handlar om att lära sig att uppträda inför andra och om att uppfatta sig som en person som är värd uppmärksamhet. Att kunna framträda inför publik är en demokratisk färdighet – ofta en förutsättning för att kunna ta förtroendeuppdrag eller verka i offentligheten.

På så sätt blir folkbildningens kultur en del av den medborgarbildning som studieförbund och folkhögskolor erbjuder sina deltagare.

Deltagandets betydelse

Myndigheten för kulturanalys publicerade i januari 2016 rapporten *Kulturvanor*. I rapporten visas ett starkt samband mellan utbildningsnivå och kulturvanor. Med högre utbildning följer i allmänhet fler kulturaktiviteter. Det finns också ett samband mellan ålder och kultur – ju äldre svarspersonerna är desto mindre ägnar de sig åt kultur.⁶¹

Många av de deltagare som kommer till tals i Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna* hör till befolkningsgrupper som i allmänhet ägnar sig jämförelsevis lite åt kultur. De har kort utbildning och medelåldern är hög. Det mönstret stämmer dock inte i Folkbildningsrådets utvärdering. Kulturprogrammets deltagare är oftare än övriga befolkningen aktiva i kulturlivet, föreningslivet och den politiska diskussionen, och de litar mer på sin omgivning. De är aktiva föreningsmedlemmar och aktiva cirkeldeltagare. Då kulturprogrammen för det mesta anordnas i samverkan med föreningar eller i anslutning till cirkelverksamhet ges deltagarna möjligheter att arrangera och delta aktivt i kulturhändelser på ett sätt som inte är vanligt då kulturinstitutioner arrangerar framträdanden av professionella kulturarbetare.⁶²

Deltagarna framhåller att kulturprogrammen ger mer än kulturupplevelser, att deltagandet betydelse betyder mer än så. Kulturprogram ger kunskap och nya perspektiv, skapar engagemang och påverkansmöjligheter, stärker självkänslan och inbjuder till kreativitet och eget skapande.

Kulturprogrammen är samtidigt en lättillgänglig väg till både folkbildningen och kultursfären. Ofta är det gratis att delta, eller i alla fall billigare än många andra kulturevenemang. För det mesta behövs ingen anmälan och programmen äger rum i miljöer där deltagarna rör sig i sin vardag och känner sig hemma.

⁶¹ Rapporten bygger på data från SOM-institutet vid Göteborgs universitet samlade in 2014.

⁶² Teatergrupper som träffas i en studiecirkel kan t.ex. sedan framträda i ett kulturprogram, musikgrupper som repeterar i cirkelform kan uppträda i ett senare kulturprogram, och studiecirkel kan behöva kompletteras med föreläsningar. Verksamheterna kompletterar varandra.

Vikten av att själv skapa och framträda

Av de som medverkade i studieförbundens kulturprogram 2012, det vill säga, de som framträdde, var nästan 60 procent semiprofessionella eller amatörer, och deras kulturutövande skedde i huvudsak ideellt.⁶³

En slutsats som utvärderarna drar i den tredje utvärderingen av studieförbundens kulturprogram, *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna*, är att i stora delar av studieförbundens kulturverksamhet tycks de kvaliteter som söks handla mer om de medverkandes personliga bildningsprocess än om själva slutprodukten – uppträdandet. För de medverkande handlar kulturprogrammen inte bara om att stå på scen, utan lika mycket om processen fram till framträdandet. Det är en process som innehåller både konstnärligt och praktiskt arbete tillsammans med andra för att bygga upp färdigheter som är användbara i föreningsliv och kulturliv. Det här är enligt utvärderarna viktiga erfarenheter för medborgare i en demokrati, betydelsefulla för individens vilja och förmåga att kunna ta förtroendeuppdrag och på andra sätt verka i offentligheten.

De medverkande som ingick i utvärderingen var mer föreningsaktiva och mer aktiva kulturutövare än både kulturprogrammets deltagare och befolkningen i stort, och mer politiskt aktiva än ett genomsnitt av befolkningen.

Folkbildning även för professionella kulturarbetare

Folkbildningen är viktig även för landets professionella kulturarbetare. I rapporten *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna* beskrivs studieförbunden som en av flera uppdragsgivare på kulturarbetarnas arbetsmarknad. Drygt 40 procent av kulturprogrammets medverkande rapporteras som yrkesutövande konstnärer.⁶⁴ Utvärderarna poängterar att 527 000 uppdrag per år sannolikt gör studieförbunden till den största uppdragsgivaren för landets konstnärer.

För de yrkesverksamma konstnärerna spelar kulturprogrammen roll, men inte i första hand som inkomstkälla. De ersättningar som ges är i allmänhet för små. Istället innebär de att andra resurser och möjligheter ställs till förfogande, som till exempel kan handla om tillgång till scen, lokaler eller utrustning. Konstnärliga uppdrag annonseras sällan. De fördelas oftare via nätverk och personliga kontakter. De nätverk som konstnärer får tillgång till via studieförbunden ser annorlunda ut än de som etableras kring kulturinstitutionerna. De innehåller andra aktörer i och med studieförbundens anknytning till det civila samhällets organisationer. Troligen är de också mer lättillgängliga, menar utvärderarna. Folkbildningen styrs av andra syften än kulturinstitutionerna och den konstnärliga verksamheten bedöms efter andra kriterier.

⁶³ 2015 rapporterade studieförbunden cirka 482 000 yrkesverksamma kulturarbetare och amatörer eller semiprofessionella i totalt drygt 370 000 kulturprogram. I studieförbundens klassificering varierar gränserna för vem som inkluderas i konstnärsbegreppet. Om t.ex. en grupp av personer medverkar ska studieförbunden använda en kod för yrkesverksamma konstnärer, oavsett om samtliga i gruppen är yrkesverksamma eller inte. Detta bör beaktas i tolkningen av siffrorna.

⁶⁴ 2015 uppgår andelen professionella medverkande till 27 procent.

Främja kultur i hela landet

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningen utgör landets största kulturarena och är en stor uppdragsgivare för landets kulturarbetare. I och med den geografiska spridningen bidrar folkbildningen till att säkra tillgången till kultur och kulturkompetens i hela landet. Även om tonvikten i verksamheten är på amatörkultur, är studieförbunden samtidigt en av de största arbetsgivarna för svenska konstnärer.

Utan studieförbundens kulturutbud skulle det inte finnas mycket kultur på många mindre orter i landet. Samtidigt finns det i många kommuner inte längre ekonomiska förutsättningar för studieförbundens verksamhet. Kommunernas generella bidrag till studieförbunden har mer än halverats sedan 1992. Det betyder att delar av den kultur som studieförbunden erbjuder kommunernas invånare vilar på osäker ekonomisk grund.

Folkbildningens insatser inom kulturområdet behöver synliggöras och anpassas efter lokala och regionala behov. Detta förutsätter att studieförbund och folkhögskolor är involverade i de processer för lokal och regional kulturförsörjning som äger rum i landet, exempelvis i regionernas arbete med regionala kulturplaner. De uppföljningar som gjorts av kulturplanarbetet visar att studieförbunden behöver arbeta mer aktivt för att synliggöra folkbildningen och den betydelse som kulturprogram och övrig kulturverksamhet har. Vikten av regional organisering betonas. Folkbildningen behöver möta behoven från landsting och regioner på ett mer samlat sätt än i dag.

Uppföljningarna visar även att lokala och regionala kulturpolitiker behöver möta folkbildningen mer aktivt, och uppmärksamma den betydelse som studieförbund och folkhögskolor har.

Folkbildningens kultur i hela landet

Folkhögskolorna erbjuder kurser och kulturprogram på över 200 platser i landet – nästan överallt med kulturinslag som delar av verksamheten. Skolorna fungerar ofta som kulturcentra i lokalsamhället, samtidigt som man utbildar framtidens kulturpersoner och konstnärer. Många av folkhögskolans lärare är professionella och semiprofessionella kulturarbetare.

Kurser med estetisk inriktning erbjuds brett i landet. Ungefär en tredjedel av deltagarna i de korta kurserna och kulturprogrammen återfinns i landet storstäder, städer och förorter, jämfört med nästan hälften av deltagarna i särskild kurs med estetisk inriktning.

TABELL 27

Antal deltagare höstterminen 2015 i långa kurser med estetisk inriktning, samt 2015 i korta kurser med estetisk inriktning och kulturprogram. Per kommungrupp.

	ALLMÄN KURS, ESTETISK INRIKTNING	SÄRSKILD KURS, ESTETISK INRIKTNING	KORTA KURSER, ESTETISK INRIKTNING	KULTUR- PROGRAM
Storstäder		450	262	5 324
Större städer	30	1 496	2 897	40 874
Förortskommuner		827	1 406	22 040
Pendlingskommuner	42	716	1 688	32 606
Glesbygdskommuner		172	1 042	2 070
Övriga	44	2 283	6 741	98 224

För många som bor i glesbygd är studieförbundens kultur en del av vardagen. Drygt 5 procent av invånarna i landets glesbygdskommuner deltog i en estetiskt inriktad studiecirkel under 2015, och nästan 3 procent i annan folkbildningsverksamhet. Dessutom deltog var och en i genomsnitt i 2–3 kulturprogram.

TABELL 28

Deltagare i studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet med estetisk inriktning, samt deltagare i kulturprogram. Andel (procent) av befolkningen i olika kommuntyper 2015.

KOMMUNTYP	BEFOLKNING	STUDIECIRKEL	ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET	KULTURPROGRAM (EJ UNIKA DELTAGARE)
		PROCENT AV BEFOLKNING	PROCENT AV BEFOLKNING	PROCENT AV BEFOLKNING
Storstäder	1 792 686	3,9	2,2	101
Större städer	2 937 415	3,9	2,7	149
Förortskommuner	1 945 785	1,8	1,2	63
Pendlingskommuner	715 465	3,0	2,1	152
Glesbygdskommuner	160 215	5,5	2,9	240
Övriga	2 286 852	3,8	2,4	185
	9 838 416	3,4	2,2	133

Flest arrangemang erbjuder studieförbunden i städerna och förorterna, och det är också här som verksamheten har ökat mest under den senaste tioårsperioden, även om trenden inte är entydig. I förhållande till befolkningens storlek har dock framför allt förortsborna en mer begränsad tillgång till folkbildningens kultur.

Kulturens lokala betydelse

Av rapporten *Kulturvanor* framgår att boendeort och kulturvanor hör samman. Mest kulturaktiva är invånare iorstäder och större orter. Rapporten bekräftar samtidigt att kulturaktiviteter som är lätt tillgängliga och kräver lite resurser är jämnare fördelade

både när det gäller boendeort och inkomst. Vissa sådana aktiviteter, som innebär eget kulturutövande, är vanligare i glesbygd och på mindre orter, och bland grupper i befolkningen med låga inkomster.

Folkbildningsrådets utvärdering *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället* visar att folkbildningens kultur ökar tillgången till kulturarrangemang i landets kommuner, och breddar deltagandet. Studieförbundens kulturverksamhet inriktas mot amatörkultur och riktas till grupper som inte i första hand nås av kommunernas kulturverksamhet: ungdomar, äldre, utrikes födda och boende i glesbygd.

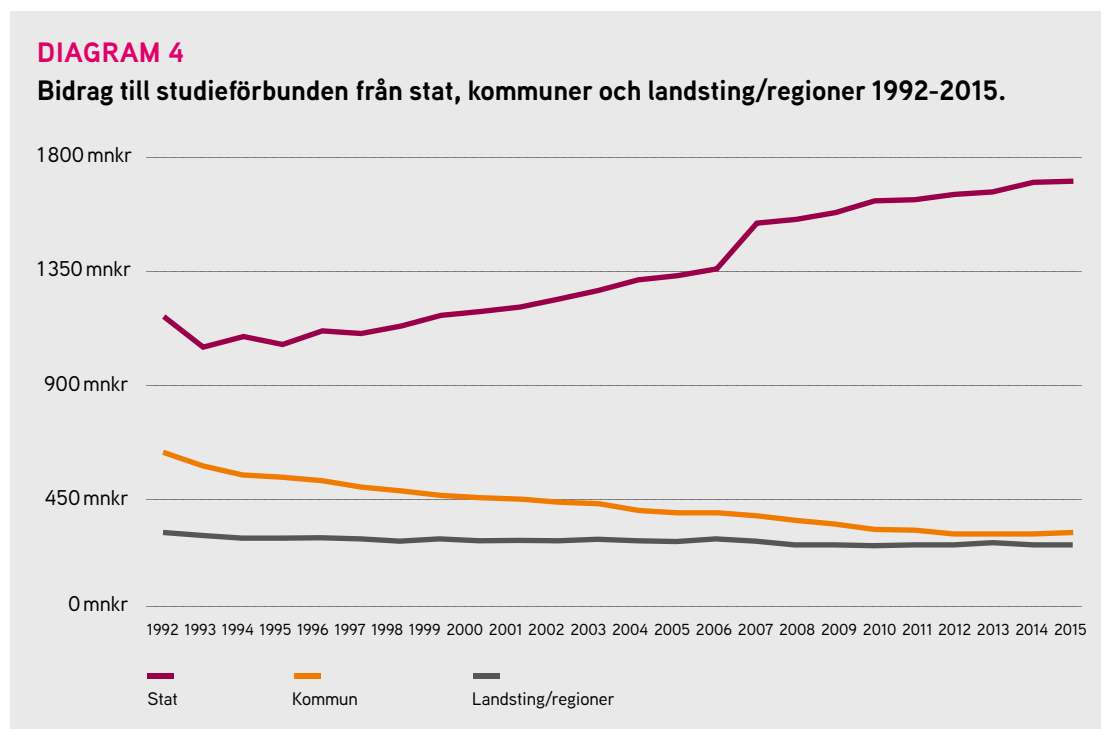
Kulturprogrammen genomförs ofta i samverkan med föreningslivet eller tillsammans med kommunala verksamheter som äldreboenden och ungdomsgårdar. Utvärderarna konstaterar att ”studieförbunden rör sig bland folk och gör verksamhet i andras lokaler”, och att det därför finns en närhet mellan kulturprogrammen och kommunens invånare.

Ätminstone i de båda mindre kommunerna som ingår i utvärderingen arbetar studieförbunden för att nå ut inte bara till nya sociala grupper, utan även geografiskt – till befolkningen utanför centralorten. Utan studieförbundens kulturprogram skulle det inte finnas mycket kultur på många mindre orter.

Utvärderingen visar även att studieförbundens lokala verksamheter på samma gång är både livskraftiga och sårbara. Antalet kulturprogram har ökat över tid, de ges i nya former och engagerar allt fler människor. Samtidigt har studieförbunden bara enstaka företrädare på många håll. På mindre orter kan kulturprogramsverksamheten stå och falla med en enda persons intresse, kompetens och kontaktnät.

Finansiering och regional samverkan

Folkbildningens lokala kulturverksamheter vilar på samverkan med det civila samhället och kommunerna, och förutsättningarna bestäms inte minst av kommunernas ekonomiska stöd.

I Folkbildningsrådets rapport *Kommunernas och landstingens/regionernas bidrag till studieförbund 2014* visas hur den samlade offentliga finansieringen till studieförbundens folkbildningsverksamhet har förändrats mellan 1992 och 2015. Det statliga bidraget har ökat, medan framför allt kommunernas bidrag minskat. Av den totala finansieringen utgjorde statens andel 55 procent 1992. Denna andel har ökat till 74 procent 2014. Under samma period har kommunernas andel minskat från 30 till 14 procent och landstingens/regionernas från 15 till 12 procent.

Uppgifterna kan tyda på att kommuner och landsting/regioner upplever studieförbunden som mindre relevanta än tidigare.

I Folkbildningsrådets rapport *Folkbildning och regionala kulturplaner* undersöks hur studieförbundens och folkhögskolornas kulturinriktade verksamhet synliggörs i regionernas arbete inom ramen för kultursamverkansmodellen.⁶⁵

Regionernas och folkbildningens företrädare är överens om att folkbildningen har stor betydelse i det lokala och regionala kulturlivet och att de därför har en given plats i de regionala kulturplaner som ingår i arbetet med kultursamverkansmodellen. Folkbildningen, i första hand studieförbunden, ges dessutom större utrymme 2013 jämfört med de planer som togs fram 2010. I kulturplanerna presenteras studieförbunden, och i viss mån folkhögskolorna, som "möjliggörare" – en infrastruktur för framför allt ama-

⁶⁵ Kultursamverkansmodellen, som infördes 2010, är en modell för fördelning av statliga medel till regional och lokal kulturverksamhet. Modellen innebär att landstinget/regionerna tillsammans med kommunerna och i samråd med civilsamhälle och kulturskapare tar fram regionala kulturplaner som sedan bildar underlag inför statens beslut om medfinansiering. Folkbildningsrådets rapport publicerades 2014.

törkultur som tack vare sitt nära samarbete med det civila samhällets organisationer kan bidra till ökad tillgänglighet och större mångfald i kulturlivet.

Men det är skillnad på teori och praktik. Folkbildningen nämns i alla undersökta kulturplaner och utrymmet har ökat över tid, samtidigt ges olika bilder av folkbildningens betydelse, och omfattningen av folkbildningens samverkan med kommuner och regioner varierar stort. En slutsats som dras, är att om folkbildningen ska lyckas etablera sig som en aktiv part när regionens kulturpolitik utformas så förutsätts både tid och kunskap. Samarbete inom folkbildningen är nödvändigt. Det är svårt för enskilda studieförbund och folkhögskolor att på egen hand driva påverkansarbete gentemot regioner och kommuner.

Rapporten *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen* bekräftar att det har varit svårt att hitta folkbildningens och det övriga civilsamhällets roll i modellen, och att dialogen är under utveckling. Ett annat resultat är att dialogen har ökat, men inte samverkan.⁶⁶ Landsting och regioner har svårt att identifiera civilsamhällets företrädare på regional nivå. Samtidigt har samverkan inom det civila samhället och folkbildningen utvecklats. När kultursamverkansmodellen infördes startade Ideell kulturallians (Ika). Initialt handlade det om att synliggöra betydelsen av de samhällsinsatser som görs av civilsamhället på kulturområdet. Ika har i dag 21 medlemsorganisationer, varav åtta är studieförbund. På regional nivå finns Ika i fem län.⁶⁷

I rapporten ges flera positiva exempel på hur studieförbunden deltar i kulturplanearbetet. I Uppsala sker dialoger och samverkan ständigt med bland annat de nio studieförbunden och länsbildningsförbundet, och de största aktörerna inom civilsamhället i Uppsala län är länsbildningsförbundet och Riksteatern. I Västerbottens län bjuder Region Västerbotten in civilsamhället i samband med att man tar fram en ny kulturplan och då bjuds teater- och arrangörsföreningar, studieförbund, hembygdsförbund med flera in.

⁶⁶ Riksdagens kulturutskott beslutade 2015 att följa upp och utvärdera kultursamverkansmodellen. Resultaten presenteras i *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen*, som publicerades nästan två år efter Folkbildningsrådets rapport.

⁶⁷ <http://ideellkultur.se/>.

Ge utrymme för nya kulturformer, kulturutövare och organisationer

Folkbildningsrådets bedömning

Folkbildningens kultur ska präglas av mångfald. Det betyder att folkbildningen ska ge utrymme för nya kulturformer och kulturutövare – och för alternativa kulturinriktningar och alternativa scener.

Studieförbundens kulturprogram, och överhuvudtaget den kulturverksamhet som studieförbund och folkhögskolor arrangerar, innebär att det lokala kulturutbudet breddas och vitaliseras runtom i landet. Framför allt kulturprogrammen involverar nya deltagargrupper, alternativa kulturinriktningar och nya föreningar.

Via kulturarrangemangen, och med stöd i den breda förankring som folkbildningen har i det civila samhället och inom kulturlivet, etableras samarbete med organisationer som är nya inom folkbildningssfären, som därigenom ges möjlighet att etablera sig i det civila samhället och nå ut med sin verksamhet.

Kulturen och utbytet av kulturella uttryck kan utgöra ett kitt i mötet mellan människor. Den jämförelsevis låga andelen utrikes födda deltagare i studieförbundens estetiskt inriktade studiecirklar och folkhögskolornas estetiskt inriktade kurser behöver därför uppmärksammas, och i synnerhet de låga andelarna utrikes födda deltagare inom studieförbundens studiecirklar i musik/ improvisatorisk musik, och i folkhögskolornas särskilda kurser med musikinriktning.

Det är viktigt att verksamheterna möter olika gruppers efterfrågan på kultur, samtidigt som folkbildningen låter sig berikas av den mångfald av kulturformer och kulturella uttryck som deltagare från andra länder för med sig.

Alternativa kulturinriktningar och nya aktörer

Enligt utvärderingen *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället* är studieförbundens utbud bredare än den kommunala kulturverksamheten. Dels inkluderar kulturprogrammen i högre grad amatörer, alternativa kulturinriktningar och alternativa scener, dels är ämnesinriktningen bred. Kulturprogrammen används jämförelsevis ofta för nya typer av evenemang, från musikfestivaler och lajv till sociala forum. Via kulturprogrammen etableras också samarbete med organisationer som är nya inom folkbildningssfären, som på det här sättet kan etablera sig i det civila samhället och nå ut med sin verksamhet.

Olika folkbildningsorganisationer företräder olika idéer och värden och når därför olika aktörer inom kulturområdet. I rapporten *Kulturens Bildningsverksamhet – Ett nytt studieförbunds väg in i folkbildningen* visar utvärderarna hur Kulturens bildningsverksamhet i första hand fångar upp amatörkulturorganisationer som antingen inte varit tillfredsställda med det stöd de fått inom andra delar av folkbildningen, eller som inte tidigare haft med folkbildningen att göra. I den bemärkelsen bidrar Kulturens till att öka mångfalden inom folkbildningen. Detta innebär samtidigt att Kulturens fungerar som en kanal till folkbildningen för delar av det civila samhället som tidigare inte haft tillgång till det stöd och den utvecklingspotential som erbjuds här.

Mångfaldig kultur?

TABELL 29

Studieförbundens deltagare i estetiskt inriktad verksamhet jämfört med deltagare i övrig verksamhet 2015. Andel (procent).

	STUDIECIRKLAR, ESTETISK INRIKTNING	STUDIECIRKLAR, ÖVRIGA INRIKTNINGAR	ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET, ESTETISK INRIKTNING	ANNAN FOLKBILDNINGS- VERKSAMHET, ÖVRIGA INRIKTNINGAR
Kvinnor	62	63	73	61
Män	38	37	27	39
Deltagare <25 år	15	13	33	29
Deltagare 65 > år	85	87	67	71
Utrikes födda deltagare ¹	9	30	2	17
Inrikes födda deltagare ²	91	70	98	83

(1) Avser grupprapporterade deltagare, inte unika personer.

(2) Avser grupprapporterade deltagare, inte unika personer.

Andelen utrikes födda deltagare är betydligt mindre i studieförbundens estetiskt inriktade verksamheter än i övriga arrangemang. Inom musikområdet och framför allt inom den improvisatoriska musiken är dessa skillnader ännu mer markerade. I musikcirkulerna generellt är 6 procent av deltagarna utrikes födda, och i improvisatorisk musik är andelen endast 2 procent. I annan folkbildningsverksamhet med inriktning mot musik och improvisatorisk musik är 1–2 procent av deltagarna utrikes födda.

Deltagarna i studieförbundens estetiskt inriktade verksamheter är även något yngre än övriga.

TABELL 30

Folkhögskolans deltagare i kurser med estetisk inriktning jämfört med deltagare i övriga kurser höstterminen 2015. Andel (procent).

	ALLMÄN KURS		SÄRSKILD KURS		KORTA KURSER	
	ESTETISK INRIKTNING	ÖVRIGA INRIKTNINGAR	ESTETISK INRIKTNING	ÖVRIGA INRIKTNINGAR	ESTETISK INRIKTNING	ÖVRIGA INRIKTNINGAR
Antal deltagare	116	12 069	5 944	10 482	14 036	65 753
Kvinnor	54	55	63	65	66	57
Män	46	45	37	35	34	43
< 25 år	63	57	57	35	19	18
25–45 år	32	35	26	40	19	29
Inrikes födda	96	67	96	92	99	98
Utrikes födda	4	33	4	8	1	2
Förgymnasial utbildning	65	85	12	18	1	0
3-årigt gymnasium	21	7	65	49	1	0

Även inom folkhögskolan finns vissa skillnader mellan deltagare i estetiskt inriktad verksamhet och övriga. Inom särskild kurs är de här deltagarna yngre än deltagare i andra kursinriktningar, de har i allmänhet längre utbildningsbakgrund, männen är något fler och andelen utrikes födda deltagare är jämförelsevis låg.

Mönstret med jämförelsevis få deltagare från andra länder återkommer i folkhögskolornas korta och långa kurser med musikinriktning. Här var andelen utrikes födda 1–3 procent hösten 2015.

Referenser

- Eriksson, L. (2011). *Vuxenutbildning för personer med funktionsnedsättning*. Linköpings universitet.
- EU-kommissionen (2013). *Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources*.
- Findahl, O., Davidsson, P. (2015). *Svenskarna och internet. 2015 års undersökning av svenska folkets internetvanor*. iis.se.
- Folkbildningsrådet (2009). *Folkrörelseanknytningar och marknadsrelationer. Studieförbunden och deras grundarorganisationer, medlemsorganisationer och samverkansorganisationer*. Folkbildningsrådet utvärderar No 3 2009.
- Folkbildningsrådet (2011). *Folkhögskoledeltagarundersökning 2010. Folkbildning för alla?* Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2011.
- Folkbildningsrådet (2012). *Tradition, resurs eller nödvändighet? Om relationer mellan folkhögskolor och deras huvudmän*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2012.
- Folkbildningsrådet (2013). *Att vara folkhögskollärare – förutsättningar, kompetensbehov och tidsanvändning*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2013.
- Folkbildningsrådet (2013). *”Dom har inte hört av sig”. Folkhögskolor, studieförbund och regionala kompetensplattformar*.
- Folkbildningsrådet (2013). *Folkbildningens arbete med flexibelt lärande och digital delaktighet*.
- Folkbildningsrådet, med flera (2013). *Folkbildningens Vägval & Vilja*.
- Folkbildningsrådet (2013). *Kulturprogrammets betydelse för lokalsamhället*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2013.
- Folkbildningsrådet (2013). *Statsbidrag till studieförbund 2014. Villkor, kriterier och fördelning* Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2013-12-11, dnr 268, 2013, 092.
- Folkbildningsrådet (2013). *Uppföljning av grundbidraget till studieförbunden*. Styrelsen 2013-11-04.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkeldeltagare efter 65 – livskvalitet och aktivt medborgarskap*. Folkbildningsrådet utvärderar No 3 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Cirkelledare – folkbildningens fotfolk och drivkraft*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Folkbildning och regionala kulturplaner*.

- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för deltagarna*. Folkbildningsrådet utvärderar No 2 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Kulturprogrammets betydelse för kulturutövarna*. Utvärdering 3 av studieförbundens kulturprogram. Folkbildningsrådet utvärderar No 4 2014.
- Folkbildningsrådet (2014). *Rådslag 2014 om digital utveckling i folkbildningen – resultat och konsekvenser*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Folkbildningen och Europeiska socialfonden – En kartläggning av folkhögskolornas och studieförbundens förutsättningar att genomföra ESF-projekt*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Jämställdhet inom folkbildningen. Rapport till regeringen 2015*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Kommunernas och landstingens/regionernas bidrag till studieförbunden – 2014*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Mer engagemang? – Folkbildningen i det svenska civilsamhället. En rapport från Folkbildningsrådet*.
- Folkbildningsrådet (2015). *Statsbidrag till studieförbund 2017. Villkor och fördelningskriterier*. Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 16 december 2015. Dnr 18, 2015, 092.
- Folkbildningsrådet (2015). *Steg vidare – undersökning bland folkhögskolornas deltagare 2013*. Folkbildningsrådet utvärderar No 1 2015.
- Folkbildningsrådet (2016). *Etableringskurs på folkhögskola – Kvalitativ uppföljning hösten 2015*.
- Folkbildningsrådet (2016). *Kulturens Bildningsverksamhet – Ett nytt studieförbunds väg in i folkbildningen*. Folkbildningsrådet utvärderar No1 2016.
- Folkbildningsrådet (2016). *Statsbidrag till folkhögskolor 2017. Villkor och fördelningskriterier*. Remissförslag fastställt av Folkbildningsrådets styrelse 2016-01-27. Dnr 49, 2016, 091.
- Folkbildningsrådet (2016). *Studiemotiverande folkhögskolekurs 2015*. Dnr 6, 2016, 091.
- Folkbildningsrådet (2016). *Återrapportering Etableringskurs på folkhögskola 2015*. Dnr 7, 2016, 091.
- Myndigheten för kulturanalys (2016). *Kulturvanor*. Rapport 2016:1.
- Nylander, E. et al (2014). *Olika tillsammans. En kartläggning av folkhögskolors lärmiljö för deltagare med funktionsnedsättning*. Linköpings universitet, institutionen för beteendevetenskap och lärande.
- Prop. 2009/10:3. *Tid för kultur*.
- Regeringskansliet (2015). *En nationell strategi för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015-2020*.
- Riksdagens kulturutskott (2015). *Är samverkan modellen? En uppföljning och utvärdering av Kultursamverkansmodellen*. 2015/16: RFR4.
- Specialpedagogiska skolmyndigheten. *Årsredovisning 2011*.
- Statistiska Centralbyrån (2013). *Den internationella undersökningen av vuxnas färdigheter. Tema utbildning*. Rapport 2013:2.
- Svensk författningssamling 2015:218. *Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen*

Svensk författningssamling 2015:521. *Förordning (2015:521) om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare.*

Universitetskanslersämbetet (2015). *Universitet & högskolor Årsrapport 2015*. Rapportnummer 2015:8.

Folkbildningsrådets årsredovisning för 2015

Organisationsnummer 802015-8690

Förvaltningsberättelse

Information om verksamheten

Folkbildningsrådets syfte och ändamål

Folkbildningsrådet är en ideell förening med *Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation* (RIO), *Studieförbunden i samverkan*⁶⁸ (Studieförbunden) och *Sveriges Kommuner och Landsting* (SKL) som medlemmar. Folkbildningsrådet har enligt stadgarna till uppgift att för medlemmarnas räkning fullgöra det som regering och riksdag kräver för att statsbidrag ska utgå till den verksamhet som bedrivs av folkhögskolor och studieförbund.

Folkbildningsrådets verksamhet

Folkbildningsrådet svarar för de uppgifter som medlemmarna uppdragit åt Folkbildningsrådet att handlägga. Uppdragen regleras via stadgar samt av styrelsen fastställda styr- och policydokument såsom arbetsformer, arbetsordning, villkor och kriterier, anvisningar, riktlinjer och måldokument.

Folkbildningsrådet har av riksdag och regering anförtrotts myndighetsuppdrag och ska företräda staten i förhållande till folkbildningen. Folkbildningsrådet ansvarar för att besluta om vilka studieförbund, folkhögskolor och studerandeorganisationer inom folkhögskolan som ska få statsbidrag, samt att sedan fördela statsbidrag mellan dessa, i enlighet med Förordningen om statsbidrag (2015:218).

Folkbildningsrådet ska också följa upp och utvärdera om folkbildningsverksamheten uppfyller villkor för statsbidrag, samt att redovisa detta i enlighet med regeringens riktlinjer. Folkbildningsrådet ska redovisa hur statsbidraget bidragit till att folkbildningens syften uppnåtts, men också återkalla statsbidrag i de fall verksamhet inte är förenlig med statens syften för statsbidrag.

Folkbildningsrådet har utöver sina ordinarie myndighets- och medlemsuppdrag ytterligare fem myndighetsuppdrag: Främja folkbildningens arbete med digital delaktighet och flexibelt lärande. Fördele medel avseende mänskliga rättigheter inom folkbildningen. Fördela medel till folkhögskolor för studiemotiverande insatser för arbetslösa ungdomar

⁶⁸ Namnbyte 1 januari 2016, tidigare namn *Folkbildningsförbundet*.

som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskola samt till folkhögskoleutbildning till nyanlända invandrare inom ramen för etableringsreformen. Fördela medel till studieförbunden för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande.

Folkbildningsrådets verksamhet regleras av styrdokument och riktlinjer från riksdag, regering och medlemsorganisationerna. Folkbildningspropositionen 2013/14:172 och Förordning om myndigheters årsredovisning ingår i styrdokumentet.

Folkbildningsrådet har vidare fått i uppdrag av staten att fördela anslaget 14:3 Särskilda insatser inom folkbildningen enligt förordning 2015:521. Anslaget avser studieförbundens insatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare. Via Kulturdepartementets anslag 6:1 Allmänna val och demokrati har medel erhållits för åtgärder kring mänskliga rättigheter på nationell nivå.

Folkbildningsrådet har av Arbetsförmedlingen fått i uppdrag att fördela bidrag för arbetsmarknadsinsatser vid folkhögskolor i form av studiemotiverande utbildningsinsatser för arbetslösa och etableringsinsatser för nyanlända invandrare. Uppdraget är reglerat i två samarbetsavtal.

Genom sitt myndighetsuppdrag svarar Folkbildningsrådet för folkbildningspolitisk bevakning i ett svenskt, nordiskt och internationellt perspektiv.

Vidare har Folkbildningsrådet i uppgift att informera riksdagen, regeringen, myndigheter, andra organisationer, folkbildningens anordnare samt allmänheten om folkbildningens verksamhet och utveckling. Dessutom ska Folkbildningsrådet upprätthålla kontinuerliga kontakter med andra samhällssektorer av betydelse för folkbildningen.

Enligt regeringens riktlinjer till Folkbildningsrådet ska styrelsen varje år lämna årsredovisning med samlad bedömning och budgetunderlag till regeringen. I årsredovisningen lämnas verksamhets- och deltagarstatistik.

I återrapportering ingår redovisning av de särskilda uppdragen digital delaktighet, stärka kunskaper om mänskliga rättigheter i samhället, studiemotiverande folkhögskolekurs och etableringskurs vid folkhögskola.

Vidare har rapporten *Jämställdhet inom folkbildningen* lämnats till Utbildningsdepartementet i mars 2015.

Folkbildningsrådet har lämnat 11 remissyttranden samt varit representerat i 12 olika organ (föreningar, styrelser, myndighetsgrupper etc).

Resultat och ställning

Kommentarer till resultatutvecklingen

Folkbildningsrådet ska inom budgetramen på ett effektivt sätt genomföra verksamheten enligt plan. Budgetramen motsvaras av resultatet före Folkbildningsrådets kostnader, det vill säga 41 650 tkr.

Större delen av verksamheten är finansierad via folkbildningsanslaget. Det är 29 600 tkr för myndighetsuppdraget och 8 500 tkr för det särskilda myndighetsuppdraget Digital delaktighet. Folkbildningsrådets medlemmar fastställde uttagen vid representantskapets

höstsammanträde 2014. Folkbildningsrådet får därutöver 3 500 tkr för arbetsmarknadsinsatserna och 50 tkr för arbetet med de mänskliga rättigheterna. Totalt motsvarar dessa poster 41 650 tkr i intäkter.

Intäkter för försäljning av tjänster och uthyrning av lokaler balanseras mot personal- och lokalkostnader i samma omfattning.

Det ekonomiska utfallet 2015 är 4 033 tkr. Överskottet kan härledas till att styrelsens förfogandemedel (700 tkr) och medel för jurist- och specialkompetens (600 tkr) inte behövt användas. Vidare har utvärderingsprojekt förskjutits i tid eller varit mindre kostnadskrävande (1 900 tkr). Uppdragen studiemotiverande insatser för arbetslösa och etableringsskurser för nyanlända innebär att fasta kanslikostnader kan fördelas på fler uppdrag, en besparing med cirka 800 tkr.

Från Arbetsförmedlingen har Folkbildningsrådet fått uppdraget att fördela bidrag till folkhögskolor som genomfört utbildningsinsatserna studiemotiverande insatser för arbetslösa och etableringsskurser för nyanlända. Totalt har 180 158 tkr fördelats i bidrag till folkhögskolorna. Arbetsförmedlingen har enligt avtal ersatt Folkbildningsrådet för administration och uppföljning av verksamheten med 3,5 mkr. Genomförd verksamhet 2015 redovisas till Arbetsförmedlingen i april 2016 och medel finns reserverade för slutreglering av bidrag för deltagares resor.

Kostnader för kansli och administrativ personal har belastat uppdragen från Arbetsförmedlingen i relation till verksamhetens omfattning.

Flerårsöversikt: Kostnaderna för Folkbildningsrådets myndighets och medlemsuppdrag samt resultatet av verksamheten och finansnetto de senaste fem åren:

BELOPP (MKR)	2015	2014	2013	2012	2011
Folkbildningsrådets myndighetsuppdrag	28,1	28,8	32,9	28,6	26,4
Digital delaktighet	9,2	7,7	8,5	8,1	8,5
Arbetsmarknadsinsatser (uppföljning o adm.)	3,0	2,8	2,5	1,4	1,1
Folkbildningsnätet (drift och utveckling) (1)	-	4,4	6,4	6,7	7,6
Folkhögskolornas informationstjänst (1)	-	4,5	7,2	7,4	7,7
Mentorprojekt inom folkhögskolan	-	0,1	0,2	0,4	0,5
Folkbildning – Learning for Active Citizenship	-	-	-	-	1,5
Resultat verksamhet	4,2	2,1	-3,8	0,4	0,8
Finansnetto	-0,2	0,1	0,2	0,3	0,3

(1) 2014 omfattas halva verksamhetsåret (1 januari–30 juni). Verksamheten är därefter överförd till Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

Eget kapital

Det egna kapitalet är indelat i balanserat kapital, resultatutjämningsreserv, ändamålsbestämda medel och årets resultat. Folkbildningsrådet avsätter vid behov överskottsmedel till resultatutjämningsreserven, som används för att kapa budgettoppar.

2014 års verksamhet redovisade ett överskott med 2 185 tkr. Representantskapets vårsammanträde 2015 disponerade på styrelsens förslag, utöver överskottet, ändamålsbestämda 3 326 tkr samt resultatutjämningsreserven 4 288 tkr, d v s totalt 9 799 tkr.

På styrelsens förslag beslöt representantskapet att förstärka resultatutjämningsreserven med 712 tkr. Vidare avsattes 2 487 tkr för budgeterad men inte slutförd verksamhet: Digital delaktighet (1 687 tkr), regeringsuppdrag jämställdhetsinsatser (300 tkr) och arbetsmarknadsinsatserna vid folkhögskolor (500 tkr). Resterande medel fördelades med 1 138 tkr till folkhögskolor och med 1 174 tkr till studieförbund.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Folkbildningsrådets huvuduppgift är att fördela de statliga bidragen till studieförbund och folkhögskolor samt till studerandeorganisationer inom folkhögskolan. Pris- och löneomräkningen för folkbildningsanslaget 2015 var 0,57 procent (19,8 mkr). Föregående år var omräkningen 2,35 procent (79,4 mkr).

Inom folkbildningsanslaget var 45 mkr destinerade för en utökning av folkhögskolans allmänna kurs med 750 årsplatser. För 2014 disponerades 60 mkr samt kvarvarande 14 mkr från 2013 för 1 000 + 200 årsplatser.

Folkbildningsrådet rekviderar kvartalsvis det statliga folkbildningsanslaget via Kammarkollegiet och överför bidragen till studieförbunden samma dag de disponeras. Utbetalningen till folkhögskolorna sker någon eller några dagar senare. Detta har tidigare generat ränteintäkter som kunnat tillföras folkhögskolornas verksamhet. Årets låga räntenivåer gav inga ränteintäkter att fördela.

80 mkr (100,2 mkr 2014) har redovisats för utbildningsinsatser vid folkhögskolor för arbetslösa. Arbetsförmedlingen har anvisat 3 500 deltagare att jämföra med tillgängliga 6 000 platser.

Sedan 2014 har Folkbildningsrådet på uppdrag av Arbetsförmedlingen fördelat bidrag till folkhögskolorna för etableringskurser för nyanlända invandrare. För 2015 disponerades 120 mkr för verksamhet omfattande 2 400 deltagare. Totalt har Arbetsförmedlingen anvisat 2 054 deltagare, vilket motsvarar 103,7 mkr (55 mkr 2014). I genomsnitt är de totala bidragsutbetalningarna 915 mkr per kvartal (896 mkr år 2014).

Statsbidragsmottagare – beslut under året

- Stiftelsen Sveriges Katolska Folkhögskola (S:ta Elisabets folkhögskola) och Föreningen Holma folkhögskola i Skåne (Holma folkhögskola) har beviljats statsbidrag från 1 januari 2016.
- S:t Ignatios folkhögskola har beviljats statsbidrag från 1 juli 2016. Fortsatt försöksverksamhet under första halvåret 2016.
- Föreningen Örebro folkhögskola får överta statsbidraget för Örebro folkhögskola från samfundet Evangeliska frikyrkan från 1 januari 2016.
- Föreningen Interkulturella Folkhögskolan får överta Agnesbergs folkhögskolas statsbidrag från Västra Götalandsregionen från 1 januari 2016. Skolan byter namn till Interkulturella folkhögskolan.
- Den judiska utbildningsstiftelsen Paideia får under 2016 starta försöksverksamhet i samarbete med Kista Folkhögskola.

För sjätte året har Folkbildningsrådet i enlighet med förordningen lämnat bidrag till studerandeorganisationer inom folkhögskolan. Sveriges Förenade Studentkårer har erhållit 250 tkr för insatser riktade till lokala elevorganisationer och deltagare vid folkhögskolor.

En bidragsmottagare har varit föremål för särskild granskning under 2015. Resultatet av granskningen innebär att Studieförbundet ska återbetala 9 034 tkr av de bidrag man erhöll 2013 och 2014 samt att underlagen för fördelning 2015 och 2016 nedjusteras. Återtagna medel fördelas till studieförbunden i relation till fastställda bidrag för 2015.

Förvaltning och organisation

Folkbildningsrådets beslutande organ utgörs av representantskapet och styrelsen. Representantskapet, som är Folkbildningsrådets högsta beslutande organ, består av tio ombud för Studieförbunden, fem ombud för SKL och fem ombud för RIO. Representantskapet behandlar styrelsens och revisorernas berättelser och beslutar om ansvarsfrihet samt fastställer Folkbildningsrådets uttag ur folkbildningsanslaget för finansieringen av Folkbildningsrådets verksamhet. Representantskapet väljer vartannat år ordförande samt utser styrelse och revisorer.

Styrelsen består av ordförande jämte åtta ordinarie ledamöter samt en personalrepresentant. Sju styrelsesammanträden har genomförts under året. För den nationella utvärderingen finns en expertgrupp.

Medlemmarna nominerar vardera en revisor, varav en ska vara auktoriserad.

Medlemmarnas inflytande och styrning av Folkbildningsrådet sker genom beslut och uppdrag fattade av representantskapet. Överläggningar med ordföranden i Folkbildningsrådets medlemsorganisationer genomförs kring frågor som är av mer övergripande och principiell karaktär.

För verkställande av styrelsens beslut finns ett kansli som är organiserat och kompetensinriktat utifrån de krav som verksamhetsplanen, regeringens riktlinjer och övriga beslut ställer. Kansliets arbete leds av en generalsekreterare. Under 2015 hade kansliet 20 årsanställda inom myndighetsuppdraget (20 anställda 2014). Fyra av dessa tjänster svarar för service och administration.

Det särskilda myndighetsuppdraget digital delaktighet har haft 0,6 årsanställd och uppdragen från Arbetsförmedlingen omfattar två årsanställda (projektledare och assistent).

Totalt innebär det 22 årsanställda omräknat till heltid 2015. Med hänsyn till att Folkbildningsrådets medlemsuppdrag under första halvåret 2014 motsvarade tre årsanställda, var totalt 25 anställda under 2014. Men exklusive medlemsuppdrag var det 22 årsanställda även 2014.

Dispositionsförslag

Resultatet av 2015 års verksamhet innebär ett överskott efter finansnetto med 4 033 tkr

Styrelsen föreslår att till representantskapets förfogande ställa (tkr):

Årets resultat	4 033
Ändamålsbestämda medel under eget kapital *	2 487
IT-medel **	1 837

Summa	8 357

* Digital delaktighet 1 687 tkr, utvärdering av jämställdhetsinsatser 300 tkr samt 500 tkr för uppföljning av arbetsmarknadsinsatserna vid folkhögskolor. Digital delaktighet och jämställdhetsinsatser är slutredovisade 2015 och är inte föremål för fortsatt ändamålsavsättning. Medlen för arbetsmarknadsinsatser föreslås överföras till folkhögskolorna.

** Medel avseende slutredovisade IT-projekt och där inga åtaganden finns mot leverantör eller annan part. Verksamheten har avsett både folkhögskolor och studieförbund.

Styrelsens föreslår att 8 357 tkr disponeras enligt följande:

- 1 050 tkr ändamålsavsätts för under 2015 budgeterade och ej slutförda utvärderingsprojekt Cirkeldeltagare 2015 och Metautvärdering samt projektet Uppföljningsstudier. Dessa är förskjutna i tid och reglerade i avtal med andra parter.
- Av resterande 7 307 tkr är 500 tkr relaterade till folkhögskoleverksamhet. Det innebär att 6 807 tkr avsätts till folkhögskole- och studieförbundsverksamhet med 3 349 tkr respektive 3 458 tkr enligt fördelningsnyckeln.
- Av folkhögskolornas 3 849 tkr avsätts 1 500 tkr till Folkbildningsrådet för finansiering av uppdraget från RIO och SKL att samordna folkhögskolornas ansökningar om anslutning till SeQF under 2016 och 2017. Resterande 2 349 tkr fördelas till folkhögskolorna.
- Fördela 3 458 tkr till studieförbunden.

Sammanfattning av styrelsens förslag (tkr)

TILL REPRESENTANTSKAPETS FÖRFOGANDE:

Årets resultat	4 033
Ändamålsbestämda medel under eget kapital	2 487
IT-medel	1 837
Summa	8 357

FÖRSLAG TILL DISPOSITION:	IB	DISP	UB
Upplösning av ändamålsmedel			
Digital delaktighet	1 687	-1 687	0
Utvärdering av jämställdhetsinsatser	300	-300	0
Uppföljning av SMF- och etableringsinsatser	500	-500	0
Avsättning ändamålsmedel			
Utvärderingsprojekt		800	800
Uppföljningsstudier		250	250
Folkbildningsrådet för SeQF 2016-2017		1 500	1 500
Fördelning till			
Folkhögskolor		2 349	2 349
Studieförbund		3 458	3 458
Summa	2 487	5 870	8 357

Bokslut för räkenskapsåret 2015-01-01 - - 2015-12-31

Organisationsnummer 802015-8690

Resultaträkning (tkr)

	NOT	2015	2014
Transfereringar			
Statens anslag till folkbildningen	1	3 516 700	3 473 739
Övriga statliga anslag	2	184 658	156 987
Summa anslag		3 701 358	3 630 726
Statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund	3	-3 478 600	-3 430 889
Övriga bidrag	2	-181 108	-153 137
Summa bidrag		-3 659 708	-3 584 026
Resultat före Folkbildningsrådets kostnader	4	41 650	46 700
Folkbildningsrådets kostnader			
Myndighetsuppdrag	5	-25 173	-26 498
Särskilda uppdrag	6	-12 254	-10 416
Medlemsuppdrag	7	0	-7 723
Resultat före finansnetto		4 223	2 063
Finansnetto	8	-190	122
Årets resultat		4 033	2 185

Balansräkning (tkr)

	NOT	2015-12-31	2014-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Maskiner och inventarier	9	367	486
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar	10	687	4 498
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	11	1 542	1 486
Kortfristiga placeringar		48 686	-
Kassa och bank		98 037	63 405
Summa tillgångar		149 319	69 875
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Balanserat kapital	12	5 000	5 000
Resultatutjämningsreserv		5 000	4 288
Ändamålsbestämda medel		2 487	3 326
Årets resultat		4 033	2 185
		16 520	14 799
Avsättningar	13	416	416
Kortfristiga skulder			
Skulder avseende statsanslag	14	126 456	46 526
Skulder avseende IT-anslag	15	698	698
Räntemedel	16	-	489
Leverantörsskulder		1 928	3 496
Övriga kortfristiga skulder		473	1 605
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	17	2 828	1 846
Summa eget kapital och skulder		149 319	69 875
Ställda panter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

Noter

Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen. Det innebär bl a att reserveringar och avsättningar för verksamhet som är budgeterad men ej slutförd sker i samband med disposition av överskottsmedel. Sådan avsättning sker till ändamålsbestämda medel under det egna kapitalet genom representantskapets beslut.

NOT 1 - Statens anslag till folkbildningen	2015	2014
Bidrag till folkbildningen (14:1 ap.1) ¹	3 416 700	3 460 055
Bidrag till folkhögskolans allmänna kurs (14:1 ap.6)	45 000	-
Från 2013 överförda medel till folkhögskolans allmänna kurs 2014	-	13 684
Särskilda insatser inom folkbildningen för asylsökande (14:3 ap.1) ²	105 000	-
Reduktion av 14:3 ap.1 för överföring till 2016 ³	-50 000	-
	3 516 700	3 473 739

(1) Posten 2014 inkluderar 60 000 tkr för utökning av folkhögskolans allmänna kurs med 1 000 årsplatser.

Vidare var i posten för 2014 villkorat att 30 000 tkr ska användas för läsfrämjande verksamhet.

(2) Avser 750 årsplatser vid folkhögskolans allmänna kurs 2015.

(3) Överförs till 2016 för förväntade kostnader avseende särskilda insatser för asylsökanden.

NOT 2 - Övriga statliga anslag	2015	2014
Anslag		
Regeringen, insatser för mänskliga rättigheter	1 000	1 000
Regeringen, studie om jämställdhet i folkbildningen	-	300
Arbetsförmedlingen, utbildningsinsatser vid folkhögskolor för arbetslösa ¹	79 958	100 237
Arbetsförmedlingen, etableringskurser vid folkhögskolor ²	103 700	55 450
	184 658	156 987
Bidrag		
Insatser för mänskliga rättigheter	950	950
Utbildningsinsatser vid folkhögskolor för arbetslösa	77 458	97 737
Etableringskurser vid folkhögskolor	102 700	54 450
	181 108	153 137

(1) 3 577 deltagare x 21 tkr, bidrag för resor med 3 055 tkr samt 2 500 tkr för finansiering av Folkbildningsrådets kostnader.

(2) 2 061 deltagare x 50 tkr samt 1 000 tkr för finansiering av Folkbildningsrådets kostnader.

NOT 3 - Statsbidrag till folkhögskolor och studieförbund	2015	2014
Allmänt bidrag, folkhögskolor ¹	1 662 168	1 648 893
Medel för utökning av folkhögskolans Allmänna kurs ²	45 000	60 000
Medel för påbörjad men ej avslutad verksamhet Extra platser Allmän kurs 2013	-	13 684
Allmänt bidrag, studerandeorganisationer inom folkhögskolor	250	250
Allmänt bidrag, studieförbund	1 716 182	1 708 062
Bidrag för särskilda insatser för asylsökanden, studieförbund	55 000	-
	3 478 600	3 430 889

(1) Inklusive folkhögskolornas specifika medlems/myndighetsuppdrag till Folkbildningsrådet är bidraget 1 654 024 tkr för 2014.

(2) Utökningen omfattar 750 platser 2015 respektive 1 000 platser 2014.

NOT 4 - Resultat före Folkbildningsrådets kostnader	2015	2014
Uttag ur folkbildningsbidraget för finansiering av:		
Folkbildningsrådets myndighetsuppdrag	29 600	27 600
Digital delaktighet ¹	8 500	7 800
Folkbildningsnätet ²	-	2 319
Uttag ur övriga anslag för finansiering av:		
Folkbildningsrådets kostnader för utbildningsinsatser för arbetslösa och etableringskurser	3 500	3 500
Folkbildningsrådets administration av insatser för mänskliga rättigheter	50	50
Medel för studie om jämställdhet i folkbildningen	-	300
Uttag ur folkhögskolornas andel av folkbildningsbidraget för finansiering av:		
Folkhögskolornas informationstjänst ²	-	3 650
Folkbildningsnätet ²	-	481
Studeranderättsliga frågor ³	-	1 000
	41 650	46 700

(1) För Digital delaktighet fick folkhögskolor och studieförbund 2014 en bidragsökning med 700 tkr för utveckling av Folkbildningsnätet. Jämförtalet för 2014 är 8 500 tkr.

(2) Verksamheterna överfördes till RIO 1 juli 2014.

(3) Myndighetsuppdrag, verksamheten finansieras från 2015 genom uttag ur folkbildningsbidraget.

NOT 5 - Folkbildningsrådet - myndighetsuppdrag	2015	2014
Intäkter		
Sålda tjänster	2 877	2 134
Upplösning reserverade medel	-	144
	2 877	2 278
Kostnader		
Beslutande och beredande organ och till styrelsen föfogande	4 299	4 490
Folkbildningspolitik och omvärldsbevakning	2 580	2 477
Kommunikation	2 959	2 985
Bidragsfördelning	3 281	3 515
Etik- o gränsdragningsfrågor	2 120	2 103
Skolform o studeranderätt	1 312	1 073
Verksamhetsuppföljning och kvalitetsarbete	5 808	5 441
Nationell utvärdering	3 031	5 802
Kostnad för sålda tjänster o lokaler	2 660	890
	28 050	28 776
Kostnader - intäkter	25 173	26 498
För konferensverksamhet vidarefakturerade kostnader ingår	503	362

NOT 6 - Folkbildningsrådet - särskilda uppdrag, kostnader	2015	2014
Digital delaktighet inom folkbildningen		
Bidrag lokal och regional utveckling samt utvärdering	7 906	4 189
Fortbildning, nätverk och kunskapsbildning	577	2 062
Stöd till utveckling av Folkbildningsnätet	-	700
Kansli (beredning och uppföljning)	759	703
	9 242	7 654
För konferensverksamhet vidarefakturerade kostnader ingår		5
Studiemotiverande utbildningsinsatser för arbetslösa och etableringskurser vid folkhögskolor		
Kostnader för administration och uppföljning	3 012	2 762
	3 012	2 762
Summa särskilda uppdrag	12 254	10 416

NOT 7 - Medlemsuppdrag, kostnader	2015	2 014
Verksamheten inom Folkhögskolornas informationstjänst och Folkbildningsnätet överfördes till RIO 1 juli 2014. Folkbildningsrådets kostnader för första halvåret 2014:		
Folkbildningsnätet	-	3 572
Folkhögskolornas informationstjänst	-	4 151
	-	7 723

NOT 8 - Finansnetto	2015	2014
Räntor	1	611
Fördelade räntemedel till		
Folkhögskolans verksamhet	-	-489
Studieförbundens verksamhet	-	-
Nedskrivning av investeringsfond	-191	-
	-190	122

Inga räntemedel att fördela 2015. För 2014 har räntemedlen beräknats utifrån respektive verksamhets genomsnittliga innesående anslag varje månad. Investeringsfonden är en räntefond som placerar i svenska räntebärande värdepapper. Den har haft en stabil men låg värdeökning genom åren. Ökningen har bedömts som säker och bokförts som intäkt. Senaste årets minusränta har delvis urholkat värdeökningen och fonden har därför skrivits ned till anskaffningsvärdet.

NOT 9 - Maskiner och inventarier	2015	2014
Ingående anskaffningsvärde	2 045	2 393
Utrangerat under året	-	-949
Inköp under året	115	601
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 160	2 045
Ingående avskrivningar	-1 559	-2 042
Utrangerat under året	-	935
Årets avskrivningar	-234	-452
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	-1 793	-1 559
Utgående värde	367	486

Maskiner och inventarier avskrivs på tre år. Fordon avskrivs på fem år.

NOT 10 - Kortfristiga fordringar	2015	2014
(upptagna till det belopp som efter individuell prövning förväntas bli betalt)	2015	2014
Kundfordringar samt övriga mindre fordringar	419	1 611
Folkhögskolor, SMF- och Etableringsmedel	259	595
Folkhögskolor, återtag statsbidrag 2014	9	2 292
	687	4 498
Not 11 - Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2015	2014
Hyror lokaler och maskiner	825	775
Telefonabonnemang, datalicenser och serverutrymme	399	313
Premie- och årsavgifter	309	243
Övriga förutbetalda kostnader	9	155
	1 542	1 486

NOT 11 – Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	2015	2014
Hyror lokaler och maskiner	825	775
Telefonabonnemang, datalicenser och serverutrymme	399	313
Premie- och årsavgifter	309	243
Övriga förutbetalda kostnader	9	155
	1 542	1 486

NOT 12 – Eget kapital. Tabellen är en sammanfattning av representantskapets beslut vid sammanträdet våren 2015.

	ÄNDAMÅLS- BESTÄMDA MEDEL	RESULTAT- UTJÄMNINGS- MEDEL	BALANSERAT KAPITAL	ÅRETS RESULTAT	SUMMA BALANSERAT KAPITAL
Ingående balans 1 jan	3 326	4 288	5 000	2 185	14 799
Beslut av representantskapet	-839	712	0	-2 185	-2 312
Årets resultat				4 033	4 033
Utgående balans 31 dec	2 487	5 000	5 000	4 033	16 520

Ändamålsbestämda medlen är avsatta för Digital delaktighet 1 687 tkr, utvärdering av jämställdhetsinsatser 300 tkr samt uppföljning av SMF- och Etableringsinsatser 500 tkr. Beslutet inkluderar även en fördelning av 1 138 tkr till folkhögskolor och 1 174 tkr till studieförbund.

NOT 13 - Avsättningar av SPP-allokerade medel	2015	2014
Ingående värde	416	416
Använda medel	-	-
Utgående värde	416	416

Reserverade medel för kompetensutveckling och pensionslösningar för kanslipersonal.

NOT 14 - Skulder avseende statsanslag	2015	2014
Ej fördelat, folkhögskolor och studieförbund	2 245	1 199
Arbetsmarknadsmedel och medel för asylsökande	122 872	40 722
Studeranderätt och folkhögskoleverksamhet	9	3 276
Jämställdhets- och EU-insatser	190	190
Digital delaktighet	1 140	1 140
	126 456	46 527

NOT 15 - Skulder avseende IT-anslag	2015	2014
Ingående värde	698	3 634
Använda medel	-	-2 936
Utgående värde	698	698

NOT 16 - Räntemedel	2015	2014
Ingående saldo 1 jan	489	984
Under verksamhetsåret reserverade ränteintäkter	-	489
Under verksamhetsåret fördelade räntor	-489	-984
Utgående saldo 31 dec	-	489

NOT 17 - Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	2015	2014
Löner, sociala avgifter och löneskatter	1 015	952
Avtalade statistikbearbetningar, utvärderings- och IT-uppdrag	984	635
Bidrag Regional fortbildning, EU-insatser och Flexibelt lärande	-	94
Beräknat upparbetat revisionsarvode	100	100
Övriga diverse upplupna kostnader	729	65
	2 828	1 846

Personaluppgifter	2015	2014
Medeltal antal anställda inom myndighets-, medlems- och övriga uppdrag		
Kvinnor	15	16
Män	7	9
	22	25
Löner och arvoden		
Arvoden till ordinarie och adjungerade styrelseledamöter	299	275
Arvoden till ledamöter i expert- och övriga grupper	160	199
Lön/arvode till uppdragstagare	266	351
Lön anställda	11 444	12 411
	12 169	13 236
Sociala avgifter enligt lag	3 628	4 189
Pensionskostnader för anställda	1 900	1 868
Löneskatt	583	521

Pensionspremier betalas inte för förtroendevalda.

Arbetstid och sjukfrånvaro

Sammanlagd ordinarie arbetstid är 42 917 timmar. Föregående år var ordinarie arbetstid 49 019 timmar (korrigerad). Den sammanlagda sjukfrånvaron under året är 1 417 timmar. Föregående år var sjukfrånvaron 1 042 timmar. Sjukfrånvaron i relation till totalt antal arbetade timmar är 3,3 procent. Motsvarande värden föregående år var 2,1 procent. Arbets-

tidsuppgifterna för 2015 är inte jämförbara med 2014 då medlemsuppdragen Folkhögskolornas informationstjänst och Folkbildningsnätet överfördes till Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation den 1 juli 2014, vilket motsvarar cirka 3 heltidstjänster. Jämförtalet för 2014 är således 22 tjänster.

Anställningsvillkor

Generalsekreterarens anställningsvillkor följer avtal om allmänna bestämmelser för tjänstemän upprättat mellan Unionen och Arbetsgivaralliansen med undantag av arbetsgivarens uppsägningstid, som är 24 månader.

Stockholm den 22 februari 2016

Catharina Håkansson Boman
ordförande

Nisha Besara

Kristina Båth Sågänger

Carola Gunnarsson

Lena Hallengren

Ulf Melin

Lars Nordström

Andreas Norlén

Johan Söderman

Tomas Östlund
personalrepresentant

Britten Månsson-Wallin
generalsekreterare

Vår revisionsberättelse har avgivits den 22 februari 2016

Anders Larsson

Kristina Mårtensson

Mats Blomgren
Auktoriserad revisor

Revisionsberättelse

Till representantskapet i Folkbildningsrådet, org.nr 802015-8690

Rapport om årsredovisningen

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Folkbildningsrådet för år 2015.

Styrelsens ansvar för årsredovisningen

Det är styrelsen som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och för den interna kontroll som styrelsen bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorernas ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen på grundval av vår revision. Granskningen har utförts enligt god revisionssed. För den auktoriserade revisorn innebär detta att denna utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att den auktoriserade revisorn följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur föreningen upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i föreningens interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av föreningens finansiella

ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att representantskapet fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning för Folkbildningsrådet för år 2015.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen.

Revisorernas ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i föreningen för att kunna bedöma om någon styrelseledamot har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Uttalande

Vi tillstyrker att representantskapet beviljar styrelsens ledamöter ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 22 februari 2016

Kristina Mårtensson

Anders Larsson

Mats Blomgren
Auktoriserad revisor

Bilagor

Fördelning av statsbidrag till de 157 folkhögskolorna (kr)

FOLKHÖGSKOLA	BAS	UTVECKL O PROFIL	VOLYM	EXTRA PLATS	SPRÅK- SCHABLON	SPRÅK SCHABLON EXTRA PLATS	FÖR- STÄRK- NING	SUMMA
Agnesberg	670 000	300 000	6 160 000	161 700	620 000	4 800	373 500	8 290 000
Albins	670 000	300 000	6 160 000	1 155 000	118 000	28 500	0	8 431 500
Alma	670 000	300 000	6 347 900	460 500	125 800	3 000	617 000	8 524 200
Arbetarrör. i Göteborg	670 000	300 000	7 342 700	1 547 700	49 500	3 500	948 500	10 861 900
Arbetarrör. i Viskadalen	670 000	300 000	11 161 900	557 500	81 500	5 500	908 700	13 685 100
Axevalla	670 000	300 000	7 593 700	126 300	224 800	12 500	608 300	9 535 600
Bergslagen	670 000	300 000	6 468 000	318 800	61 500	0	303 200	8 121 500
Billströmska	670 000	300 000	7 603 000	218 700	70 300	2 500	646 300	9 510 800
Birka	670 000	300 000	10 843 100	0	60 500	0	520 500	12 394 100
Birkagården	670 000	300 000	13 358 000	552 900	35 800	0	916 100	15 832 800
Biskops-Arnö Nordens	670 000	300 000	9 200 000	15 400	0	0	327 700	10 513 100
Blekinge	670 000	300 000	7 980 300	0	106 500	0	448 700	9 505 500
Bollnäs	670 000	300 000	11 565 400	117 000	61 500	0	395 800	13 109 700
Bona	670 000	300 000	7 527 500	157 100	198 300	0	802 400	9 655 300
Borås 1	335 000	150 000	1 540 000	0	204 800	0	0	2 229 800
Bosön	670 000	300 000	11 078 800	0	30 000	0	125 700	12 204 500
Botkyrka	670 000	300 000	6 160 000	1 219 700	623 000	90 000	307 100	9 369 800
Braheskolan	670 000	300 000	12 450 900	149 400	179 300	0	708 200	14 457 800
Bromma	670 000	300 000	11 366 700	0	40 500	0	606 300	12 983 500
Brunnsvik	670 000	300 000	11 449 900	0	183 500	0	295 700	12 899 100
Bäckedal	670 000	300 000	6 160 000	0	45 300	0	0	7 175 300
Dalkarlså	670 000	300 000	6 160 000	329 600	179 800	33 000	434 300	8 106 700
Dalsland	670 000	300 000	7 951 000	740 700	323 800	0	908 200	10 893 700
Edelvik	670 000	300 000	6 190 800	0	16 000	0	804 300	7 981 100
Eskilstuna	670 000	300 000	10 535 100	666 800	599 500	11 500	560 400	13 343 300
Eslöv	670 000	300 000	10 023 900	1 207 400	157 300	8 300	1 301 400	13 668 300
Fellingsbro	670 000	300 000	11 289 700	0	332 000	0	3 312 600	15 904 300
Finska i Göteborg	670 000	300 000	7 133 300	346 500	913 800	5 500	859 200	10 228 300
Fhsk i Angered	670 000	300 000	6 160 000	571 300	540 300	51 500	881 600	9 174 700
Fornby	670 000	300 000	9 284 700	679 100	326 300	9 800	1 446 400	12 716 300
Forsa	670 000	300 000	8 142 000	0	44 800	0	685 800	9 842 600
Framnäs	670 000	300 000	10 689 100	163 200	0	0	1 973 700	13 796 000
Fridhem	670 000	300 000	13 277 900	0	126 000	0	731 400	15 105 300
Fristad	670 000	300 000	9 062 900	0	333 500	0	3 039 100	13 405 500
Fryshuset 1	335 000	150 000	1 540 000	0	124 000	0	37 000	2 186 000
Furuboda	670 000	300 000	6 160 000	725 300	14 000	12 000	4 568 800	12 450 100
Färnebo	670 000	300 000	6 160 000	418 900	143 300	2 800	266 600	7 961 600
Gamleby	670 000	300 000	8 950 500	317 200	81 800	2 500	1 695 900	12 017 900
Geijerskolan	670 000	300 000	9 478 700	0	113 500	0	135 000	10 697 200
Glimåkra	670 000	300 000	10 225 600	643 700	307 500	3 300	1 623 200	13 773 300

FOLKHÖGSKOLA	BAS	UTVECKL O PROFIL	VOLYM	EXTRA PLATS	SPRÅK- SCHABLON	SPRÅK SCHABLON EXTRA PLATS	FÖR- STÄRK- NING	SUMMA
Glokala	670 000	300 000	6 160 000	870 100	252 000	34 300	479 300	8 765 700
Gotland	670 000	300 000	9 364 700	534 400	16 000	0	390 900	11 276 000
Grebbestad	670 000	300 000	6 160 000	150 900	11 300	0	513 200	7 805 400
Grimslöv	670 000	300 000	7 395 100	203 300	66 800	0	208 500	8 843 700
Göteborg	670 000	300 000	13 937 000	831 600	600 800	2 500	3 074 000	19 415 900
Hagaberg	670 000	300 000	10 160 900	1 094 900	119 000	30 000	2 769 000	15 143 800
Helliden	670 000	300 000	7 204 100	0	8 800	0	345 300	8 528 200
Helsjön	670 000	300 000	7 253 400	0	17 800	0	354 200	8 595 400
Hjo	670 000	300 000	8 662 500	512 800	101 000	43 800	1 581 700	11 871 800
Hjälmared	670 000	300 000	9 070 600	0	129 000	0	736 800	10 906 400
Hola	670 000	300 000	7 903 300	0	19 500	0	1 200 100	10 092 900
Hvilan	670 000	300 000	10 732 300	770 000	201 300	14 800	568 100	13 256 500
Hyllie Park	670 000	300 000	6 160 000	471 200	119 300	0	144 700	7 865 200
Hällefors	670 000	300 000	6 160 000	770 000	248 500	23 500	135 700	8 307 700
Härnösand	670 000	300 000	12 606 400	7 700	86 300	800	3 077 400	16 748 600
Hästsporten	670 000	300 000	6 431 000	0	21 300	0	63 900	7 486 200
Högalid	670 000	300 000	7 921 800	0	222 300	0	2 111 000	11 225 100
Ingesund	670 000	300 000	9 024 400	0	288 000	0	1 274 400	11 556 800
Jakobsberg	670 000	300 000	12 330 800	0	164 300	0	331 800	13 796 900
June	670 000	300 000	10 709 200	335 700	298 800	3 300	261 200	12 578 200
Jämshög	670 000	300 000	8 842 700	0	86 500	0	1 417 100	11 316 300
Kaggeholm	670 000	300 000	12 182 900	0	14 800	0	702 300	13 870 000
Kalix	670 000	300 000	9 720 500	0	2 800	0	219 700	10 913 000
Karlskoga	670 000	300 000	12 164 500	663 700	407 300	1 300	755 800	14 962 600
Katrineberg	670 000	300 000	11 388 300	0	54 800	0	1 735 900	14 149 000
Kista	670 000	300 000	6 218 500	626 800	502 300	32 500	1 126 800	9 476 900
Klarälvdalen	670 000	300 000	7 975 700	0	184 000	0	1 220 000	10 349 700
Kristinehamn	670 000	300 000	9 942 200	154 000	181 800	0	2 645 600	13 893 600
Kvarnby	670 000	300 000	8 085 000	799 300	287 000	18 500	1 062 800	11 222 600
Kvinnofhsk	670 000	300 000	9 159 900	141 700	469 500	0	1 650 800	12 391 900
Kyrkerud	670 000	300 000	6 160 000	0	5 500	0	465 400	7 600 900
Kävesta	670 000	300 000	8 249 800	0	146 800	0	539 400	9 906 000
Leksand	670 000	300 000	8 818 000	218 700	28 800	0	0	10 035 500
Liljeholmen	670 000	300 000	12 977 600	491 300	35 300	0	270 600	14 744 800
Lillsved	670 000	300 000	9 809 800	0	0	0	509 700	11 289 500
Litorina	670 000	300 000	6 160 000	0	250 000	0	95 400	7 475 400
Ljungskile	670 000	300 000	14 747 000	371 100	136 800	3 000	1 070 100	17 298 000
Lunnevad	670 000	300 000	8 665 600	358 800	0	0	910 600	10 905 000
Långholmen	670 000	300 000	8 602 400	0	599 000	0	621 200	10 792 600
Löftadalen	670 000	300 000	7 555 200	50 800	19 800	0	2 754 300	11 350 100
Malmfälten	670 000	300 000	10 173 200	0	351 300	0	196 300	11 690 800
Malmö	670 000	300 000	7 268 800	499 000	168 800	2 800	680 600	9 590 000
Malung	670 000	300 000	6 642 000	234 100	46 500	17 300	600 100	8 510 000
Mariannelund	670 000	300 000	7 894 000	474 300	356 800	47 000	596 500	10 338 600
Marieborg	670 000	300 000	13 013 000	2 086 700	894 000	170 300	1 030 000	18 164 000
Markaryd	670 000	300 000	7 715 400	0	19 800	0	172 900	8 878 100
Medlefors	670 000	300 000	12 705 000	434 300	147 800	2 800	1 363 300	15 623 200
Mellansel	670 000	300 000	8 416 100	0	24 300	0	1 861 800	11 272 200
Mo Gård	670 000	300 000	6 160 000	0	403 800	0	4 031 400	11 565 200
Molkom	670 000	300 000	10 124 000	0	357 800	0	1 822 800	13 274 600
Mora	670 000	300 000	9 874 500	605 200	286 300	38 500	171 500	11 946 000
Mullsjö	670 000	300 000	10 907 800	0	239 500	0	938 300	13 055 600

FOLKHÖGSKOLA	BAS	UTVECKL O PROFIL	VOLYM	EXTRA PLATS	SPRÅK- SCHABLON	SPRÅK SCHABLON EXTRA PLATS	FÖR- STÄRK- NING	SUMMA
Munka	670 000	300 000	11 466 800	100 100	197 300	0	848 500	13 582 700
Nordiska	670 000	300 000	11 830 300	0	13 500	0	1 027 700	13 841 500
Nyköping	670 000	300 000	7 219 500	360 400	308 500	2 500	358 800	9 219 700
Oskarshamn	670 000	300 000	8 784 200	110 900	22 500	0	900 200	10 787 800
PRO	670 000	300 000	6 377 100	0	0	0	169 500	7 516 600
Runö	670 000	300 000	11 958 100	0	674 000	0	0	13 602 100
Röda Korset	670 000	300 000	7 238 000	0	654 000	0	0	8 862 000
S:t Ignatius 2	100 000	0	770 000	0	102 300	0	0	972 300
S:t Sigfrid	670 000	300 000	10 333 400	49 300	319 800	2 800	340 700	12 016 000
S:ta Birgitta	670 000	300 000	6 160 000	0	314 300	0	0	7 444 300
S:ta Maria	670 000	300 000	6 160 000	478 900	813 000	47 800	0	8 469 700
Scouterna	670 000	300 000	6 412 600	67 800	0	0	0	7 450 400
Sigtuna	670 000	300 000	10 539 800	0	236 500	0	1 211 400	12 957 700
Sjövik	670 000	300 000	10 390 400	365 000	73 300	24 800	2 996 300	14 819 800
Skarpnäck	670 000	300 000	6 637 400	0	210 500	0	1 209 100	9 027 000
Skeppsholmen	670 000	300 000	6 312 500	774 600	40 000	5 800	310 300	8 413 200
Skurup	670 000	300 000	12 758 900	554 400	190 300	0	524 400	14 998 000
Solvik	670 000	300 000	7 886 300	0	23 000	0	3 011 900	11 891 200
Sommenbygden	670 000	300 000	6 160 000	0	33 000	0	373 000	7 536 000
Stadsmissionen	670 000	300 000	7 339 600	779 200	423 500	29 500	1 616 800	11 158 600
Stensund	670 000	300 000	8 844 200	0	61 300	0	266 000	10 141 500
Storuman	670 000	300 000	7 633 800	0	15 000	0	277 400	8 896 200
Strömbäck	670 000	300 000	9 688 100	0	31 000	0	1 584 000	12 273 100
Sundbyberg	670 000	300 000	10 606 000	879 300	673 300	7 000	900 000	14 035 600
Sunderby	670 000	300 000	12 591 000	0	38 800	0	1 693 800	15 293 600
Sundsgårdens	670 000	300 000	14 089 500	631 400	156 500	13 800	3 199 900	19 061 100
Sverigefinska	670 000	300 000	8 219 000	64 700	55 000	0	820 200	10 128 900
Södra	670 000	300 000	13 424 200	495 900	90 500	8 300	1 350 500	16 339 400
Vätterbygden								
Södertörn	670 000	300 000	6 160 000	328 000	154 500	16 500	25 200	7 654 200
Södra	670 000	300 000	6 541 900	442 000	311 000	21 300	1 110 800	9 397 000
Stockholm								
Sörängen	670 000	300 000	8 754 900	0	206 000	0	865 200	10 796 100
Tollare	670 000	300 000	11 630 100	0	35 300	0	318 100	12 953 500
Tornedalen	670 000	300 000	6 160 000	20 000	118 000	0	1 043 400	8 311 400
Tärna	670 000	300 000	7 609 100	0	0	0	77 200	8 656 300
Vadstena	670 000	300 000	9 349 300	0	22 800	0	656 200	10 998 300
Valjeviken	670 000	300 000	6 160 000	703 800	57 300	0	2 772 300	10 663 400
Valla	670 000	300 000	11 132 700	129 400	218 800	0	714 800	13 165 700
Vara	670 000	300 000	7 667 700	800 800	97 800	0	764 000	10 300 300
Wendelsberg	670 000	300 000	11 924 200	83 200	47 500	0	1 154 800	14 179 700
Wik	670 000	300 000	9 544 900	0	0	0	237 300	10 752 200
Vimmerby	670 000	300 000	9 042 900	261 800	198 300	0	1 740 000	12 213 000
Vindeln	670 000	300 000	8 169 700	554 400	75 800	29 500	2 074 900	11 874 300
Vårdinge By	670 000	300 000	6 160 000	100 100	42 000	7 800	77 300	7 357 200
Väddö	670 000	300 000	7 376 600	304 900	158 000	2 800	107 600	8 919 900
Värnamo	670 000	300 000	8 465 400	0	28 800	0	1 632 000	11 096 200
Västanvik	670 000	300 000	5 254 500	0	0	0	1 921 700	8 146 200
Västerberg	670 000	300 000	9 874 500	429 700	135 300	11 000	489 100	11 909 600
Västerås	670 000	300 000	6 160 000	1 193 500	104 000	6 300	469 300	8 903 100
Ågesta	670 000	300 000	8 380 700	548 200	160 500	0	1 654 800	11 714 200
Ålsta	670 000	300 000	9 050 600	497 400	156 800	0	2 480 200	13 155 000

FOLKHÖGSKOLA	BAS	UTVECKL O PROFIL	VOLYM	EXTRA PLATS	SPRÅK- SCHABLON	SPRÅK SCHABLON EXTRA PLATS	FÖR- STÄRK- NING	SUMMA
Åredalen	670 000	300 000	8 593 200	104 700	10 300	4 300	222 000	9 904 500
Åsa	670 000	300 000	10 204 000	491 300	536 000	0	636 400	12 837 700
Ädelfors	670 000	300 000	15 541 700	0	477 500	0	3 498 500	20 487 700
Älvsby	670 000	300 000	7 218 000	0	59 300	0	837 300	9 084 600
Öland	670 000	300 000	9 469 500	92 400	11 800	0	1 196 700	11 740 400
Önnestad	670 000	300 000	13 287 100	0	146 500	0	167 200	14 570 800
Örebro	670 000	300 000	6 160 000	385 000	199 300	8 500	286 300	8 009 100
Örnsköldsvik	670 000	300 000	6 377 100	0	125 000	0	865 800	8 337 900
Österlen	670 000	300 000	11 266 600	478 900	310 800	0	1 976 600	15 002 900
Östra Grevie	670 000	300 000	16 761 400	759 200	1 409 500	13 800	0	19 913 900
Summa	100 600 000	45 000 000	1 344 878 900	42 750 400	28 884 400	1 041 600	145 048 200	1 708 203 500
Bidrag till studerandeorganisation (Sveriges förenade studentkårer/SFS Vux)								250 000
Fortbildningsinsatser för rektorer och regional samordning av insatser för folkhögskolepersonal								940 000
Återtagna medel från 2014 som tillförts 2015 års förstärkningsbidrag								-1 975 500
Folkhögskolornas andel av folkbildningsanslaget 2015								1 707 418 000
För 750 extra platser vid folkhögskolans allmänna kurs disponerades totalt 45 000 000 kr. Dessa är fördelade med volym-bidrag 42 750 400 kr, språkschablon 1 041 600 kr och med 1 208 000 kr som ingår i förstärkningsbidraget.								
Enligt not 3 har 1 662 168 000 kr fördelats i form av allmänt bidrag till folkhögskolorna. Beloppet härleds till följande poster:								
Bas								100 600 000
Utvecklings- o profil								45 000 000
Volym								1 344 878 900
Språkschablon								28 884 400
Förstärkning								145 048 200
Personalfortbildning								940 000
Avgår förstärkning för extra platser								-1 208 000
Återtagna medel från 2014								-1 975 500
								1 662 168 000

(1) Borås folkhögskola och Fryshusets folkhögskola blev statsbidragsmottagare från 1 juli 2015.

(2) Försöksverksamhet som ingår under Botkyrka folkhögskola (räknas inte som egen folkhögskola).

Fördelning av statsbidrag till de 10 studieförbunden (kr)

STUDIEFÖRBUND	GRUND	FÖRSTÄRKNING UTRIKES FÖDDA	FÖRSTÄRKNING FUNKTIONS- NEDSATTA	VERKSAMHET	SUMMA
Arbetarnas Bildningsförbund	362 959 600	9 556 400	17 345 200	85 904 700	475 765 900
Studieförbundet Bilda	83 042 400	2 030 400	3 464 300	23 242 500	111 779 600
Folkuniversitetet	83 441 800	1 882 800	2 232 800	20 952 100	108 509 500
Ibn Rushd studieförbund	11 987 700	2 120 500	47 300	3 716 200	17 871 700
Kulturens Bildningsverksamhet	10 924 800	93 100	22 200	3 934 100	14 974 200
Studieförbundet Medborgarskolan	105 920 300	4 718 800	1 119 500	29 743 400	141 502 000
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	82 266 600	6 192 900	3 732 100	22 556 000	114 747 600
Sensus Studieförbund	126 140 700	1 766 400	4 679 300	30 584 500	163 170 900
Studieförbundet	170 430 200	3 453 700	3 748 900	51 742 400	229 375 200
Studieförbundet Vuxenskolan	250 022 400	2 508 600	32 255 800	53 698 600	338 485 400
	1 287 136 500	34 323 600	68 647 400	326 074 500	1 716 182 000

(1) Folkbildningsrådet har på uppdrag av studieförbunden genomfört en administrativ avgiftsoverföring med 9,8 mkr från statsbidragsutbetalningarna till intresseorganisationen Studieförbunden i samverkan. Respektive studieförbund betalar en avgift i relation till sin andel av statsbidraget. Vidare har en överföring gjorts med 5,4 mkr från de 9 studieförbund som samverkar i det gemensamma dataarbetet.

Fördelning av statsbidrag för särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande till de 10 studieförbunden (kr)

STUDIEFÖRBUND	BELOPP (KR)
Arbetarnas Bildningsförbund	22 511 222
Studieförbundet Bilda	3 844 534
Folkuniversitetet	6 327 155
Ibn Rushd studieförbund	1 422 904
Kulturens Bildningsverksamhet	162 783
Studieförbundet Medborgarskolan	2 086 313
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	6 361 023
Sensus Studieförbund	2 266 645
Studieförbundet	2 625 083
Studieförbundet Vuxenskolan	7 392 339
Totalt	55 000 000

Disposition av 2014 års ränte-, resultat och övriga medel (kr)

2014 års bidragstransfereringar avseende folkhögskolor har genererat ränteintäkter med 489 000 kr, som fördelades med 3 281 kr per folkhögskola. Folkhögskolornas resultatmedel 2014 var totalt 1 138 000 kr, som fördelades med 7 637 kr per folkhögskola. Vidare fördelades tidigare avsatta och inte använda 941 000 kr avseende skolformer och studeranderätt med 6 317 kr per folkhögskola. Studieförbundens resultatmedel för 2014 var totalt 1 174 000 kr, vilka fördelades i relation till de fastställda bidragen för 2014 enligt följande:

STUDIEFÖRBUND	RESULTATMEDEL (KR)
Arbetarnas Bildningsförbund	324 200
Studieförbundet Bilda	76 300
Folkuniversitetet	74 600
Ibn Rushd studieförbund	11 900
Kulturens Bildningsverksamhet	10 500
Studieförbundet Medborgarskolan	98 000
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	78 000
Sensus Studieförbund	110 700
Studiefrämjandet	159 200
Studieförbundet Vuxenskolan	230 600
Summa	1 174 000

Återtagna statsbidrag

Under 2015 har totalt 9 200 kronor i statsbidrag återtagits från folkhögskoleverksamheten avseende 2014. Medlen tillförs folkhögskolornas förstärkningsbidrag 2015.

Under 2015 har totalt 9 035 900 kr i statsbidrag återtagits från studieförbundsverksamhet avseende 2013 och 2014. Medlen tillförs folkhögskolornas förstärkningsbidrag 2015. Medlen fördelades i relation till de fastställda bidragen för 2015 enligt följande:

STUDIEFÖRBUND	BELOPP (KR)
Arbetarnas Bildningsförbund	2 505 000
Studieförbundet Bilda	588 500
Folkuniversitetet	571 300
Ibn Rushd studieförbund	94 100
Kulturens Bildningsverksamhet	78 800
Studieförbundet Medborgarskolan	745 000
Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet	604 200
Sensus Studieförbund	859 100
Studiefrämjandet	1 207 700
Studieförbundet Vuxenskolan	1 782 200
Summa	9 035 900

Fördelning av projektmedel

BIDRAGSMOTTAGARE	BELOPP
Alma folkhögskola	90 000
Folkhögskolan Hvilan	120 000
Gamleby folkhögskola	67 000
Jakobsbergs folkhögskola	143 000
Sunderby folkhögskola	230 000
Södra Stockholms folkhögskola	140 000
Kulturens Bildningsverksamhet	100 000
Sensus Studieförbund	60 000
Summa	950 000

Folkbildningsrådet har fått använda 50 000 kr för administrativa kostnader i enlighet med regeringens regleringsbrev.

Fördelning av medel för digital utveckling inom folkbildningen (kr)

Studieförbunden i samverkan och Rörsefolkhögskolornas intresseorganisation har fått i uppdrag att samordna studieförbundens respektive folkhögskolornas digitala utvecklingsarbete under 2015. För detta ändamål disponerades 7 700 000 kr inom Folkbildningsrådets budget för digital delaktighet inom folkbildningen.

Insatserna är återrapporterade och båda organisationerna har redovisat användningen av 3 850 000 kr vardera.

Studiemotiverande folkhögskolekurser (SMF) vid 109 folkhögskolor och etableringskurs vid 91 folkhögskolor

FOLKHÖGSKOLA	SMF ANTAL DELTAGARE	SMF BIDRAG (KR)	ETABLERING ANTAL DELTAGARE	ETABLERING BIDRAG (KR)
Albins	98	2 058 000	30	1 500 000
Alma	52	1 092 000	43	2 150 000
Arbetarrör. i Göteborg	173	3 633 000	0	0
Bergslagen	75	1 575 000	31	1 550 000
Birka	4	84 000	12	600 000
Birkagården	57	1 197 000	39	1 950 000
Blekinge	22	462 000	21	1 050 000
Bollnäs	72	1 512 000	37	1 850 000
Bona	18	378 000	14	700 000
Botkyrka	31	651 000	15	750 000
Brunnsvik	47	987 000	19	950 000
Bäckedal	0	0	7	350 000
Dalkarlså	22	462 000	29	1 450 000
Dalsland	70	1 470 000	0	0
Eskilstuna	54	1 134 000	13	650 000
Eslöv	94	1 974 000	30	1 500 000
Fellingsbro	12	252 000	0	0
Finska i Göteborg	34	714 000	30	1 500 000
Fhsk i Angered	13	273 000	27	1 350 000
Fornby	54	1 134 000	28	1 400 000
Forsa	23	483 000	11	550 000
Framnäs	5	105 000	18	900 000
Fridhem	19	399 000	31	1 550 000
Fristad	32	672 000	43	2 150 000
Fryshuset	5	105 000	0	0
Furuboda	210	4 410 000	21	1 050 000
Färnebo	33	693 000	16	800 000
Gamleby	15	315 000	14	700 000
Glimåkra	6	126 000	43	2 150 000
Glokala	30	630 000	56	2 800 000
Gotland	2	42 000	14	700 000
Grebbestad	0	0	16	800 000
Grimslöv	11	231 000	14	700 000

FOLKHÖGSKOLA	SMF ANTAL DELTAGARE	SMF BIDRAG (KR)	ETABLERING ANTAL DELTAGARE	ETABLERING BIDRAG (KR)
Göteborg	40	840 000	27	1 350 000
Hagaberg	42	882 000	29	1 450 000
Helsjön	3	63 000	0	0
Hjälpared	46	966 000	10	500 000
Hola	0	0	19	950 000
Hvilan	87	1 827 000	29	1 450 000
Hyllie Park	13	273 000	42	2 100 000
Hällefors	48	1 008 000	31	1 550 000
Härnösand	9	189 000	17	850 000
Hästporten	0	0	38	1 900 000
Högalid	10	210 000	12	600 000
Ingesund	21	441 000	13	650 000
Jakobsberg	22	462 000	25	1 250 000
June	12	252 000	12	600 000
Jämshög	18	378 000	9	450 000
Kalix	15	315 000	0	0
Karlskoga	65	1 365 000	29	1 450 000
Katrineberg	32	672 000	10	500 000
Kista	35	735 000	33	1 650 000
Klarälvdalen	6	126 000	0	0
Kristinehamn	36	756 000	0	0
Kvarnby	4	84 000	57	2 850 000
Kvinnofhsk	19	399 000	18	900 000
Kyrkerud	6	126 000	13	650 000
Kävesta	12	252 000	0	0
Leksand	19	399 000	15	750 000
Liljeholmen	17	357 000	0	0
Litorina	33	693 000	36	1 800 000
Ljungskile	16	336 000	0	0
Lunnevad	6	126 000	0	0
Långholmen	0	0	0	0
Löftadalen	19	399 000	14	700 000
Malmfälten	0	0	0	0
Malmö	48	1 008 000	32	1 600 000
Malung	4	84 000	0	0
Mariannelund	0	0	27	1 350 000
Marieborg	87	1 827 000	69	3 450 000
Markaryd	0	0	0	0
Medlefors	24	504 000	21	1 050 000
Mo Gård	7	147 000	4	200 000
Molkom	57	1 197 000	0	0
Mora	6	126 000	2	100 000
Mullsjö	1	21 000	6	300 000
Munka	1	21 000	0	0
Nordiska	18	378 000	0	0
Nyköping	21	441 000	21	1 050 000
Oskarshamn	10	210 000	28	1 400 000
Runö	4	84 000	0	0
Röda Korset	4	84 000	0	0
S:ta Maria	10	210 000	23	1 150 000
Sigtuna	22	462 000	0	0
Sjövik	16	336 000	31	1 550 000
Skarpnäck	6	126 000	4	200 000

FOLKHÖGSKOLA	SMF ANTAL DELTAGARE	SMF BIDRAG (KR)	ETABLERING ANTAL DELTAGARE	ETABLERING BIDRAG (KR)
Skeppsholmen	24	504 000	0	0
Skurup	4	84 000	0	0
Solvik	6	126 000	0	0
Stadsmissionen	46	966 000	0	0
Stensund	0	0	5	250 000
Storuman	3	63 000	0	0
Strömbäck	1	21 000	0	0
Sundbyberg	60	1 260 000	15	750 000
Sunderby	52	1 092 000	15	750 000
Sundsgårdens	121	2 541 000	31	1 550 000
Sverigefinska	18	378 000	12	600 000
Södra Vätterbygden	15	315 000	7	350 000
Södertörn	89	1 869 000	0	0
Södra Stockholm	0	0	10	500 000
Sörängen	9	189 000	0	0
Tornedalen	0	0	3	150 000
Tärna	31	651 000	17	850 000
Valla	15	315 000	0	0
Vara	24	504 000	13	650 000
Wendelsberg	4	84 000	0	0
Wik	29	609 000	3	150 000
Vimmerby	8	168 000	28	1 400 000
Vindeln	18	378 000	4	200 000
Väddö	59	1 239 000	37	1 850 000
Värnamo	1	21 000	25	1 250 000
Västerberg	30	630 000	18	900 000
Västerås	229	4 809 000	54	2 700 000
Ålsta	21	441 000	18	900 000
Åredalen	0	0	18	900 000
Åsa	50	1 050 000	12	600 000
Älvsby	3	63 000	26	1 300 000
Öland	3	63 000	8	400 000
Önnestad	1	21 000	30	1 500 000
Örebro	0	0	28	1 400 000
Örnsköldsvik	0	0	25	1 250 000
Österlen	38	798 000	31	1 550 000
Östra Grevie	81	1 701 000	33	1 650 000
Summa (1)	3 543	74 403 000	2 054	102 700 000
Bidrag för reskostnader (2)		3 055 211		
Folkbildningsrådets administration o uppföljn		2 500 000		1 000 000
Totalt		79 958 211		103 700 000

(1) SMF 3 543 delat x 21 000 kr. Etablering 2 054 delat x 50 000 kr.

(2) Bidrag för reskostnader per 18 februari 2016 (slutredovisas i april 2016).

Rådgivande grupper

Prövningsgrupp

Birgitta Lanér, ordförande

Gösta Hassel

Michel Wlodarczyk

Elisabet Andersson, sekreterare

Etik- och gränsdragningsfrågor, folkhögskola

Signild Håkansson, ordförande

Karl-Johan Adolfsson, till och med 2015-06-30

Tomas Aronsson, till och med 2015-06-30

Peter Carlsson

AnnaMaria Hedlund, från och med 2015-07-01

Bertil Holmberg

Lars Igeland

Gunilla Larsson, från och med 2015-07-01

Elina Linna, till och med 2015-06-30

Elaine Lindblom

Eva Nikell, från och med 2015-07-01

Krister Ramström

Lisa Rosander

Robert Uitto, från och med 2015-07-01

Monica Widman-Lundmark, till och med 2015-06-30

Benton Wolgers, sekreterare

Etik- och gränsdragningsfrågor, studieförbund

Elisabet Andersson, ordförande

Ewa Lantz, ABF

Ann-Mari Lindgren, Folkuniversitetet

Dzenana Vitkovic, Ibn Rushd

Robin Lund, Kulturens

Jan Lundeen, Medborgarskolan

Ann Borres-Back, NBV

Cecilia Bergström, Sensus

Helena Örnliiden, Studieförbundet

Torvald Åkesson, Studieförbundet Bilda

Eva Ekengren, Studieförbundet Vuxenskolan

Helen Lindgren, sekreterare

Expertgrupp för Nationell utvärdering

Anne Marie Brodén, ordförande

Cecilia Bjursell

Kerstin Enlund

Mats Hallberg

Lars Svedberg

Henrik Nordvall

Eva Önneshj

Eva Åström, sekreterare

Folkhögskolornas studeranderättsliga råd

Anna Medin, ordförande

Agnes Fockström-Haubitz, ledamot

Lars Gejpel, ledamot

Susanne Grundström, ledamot

Maria Staake, ledamot

Anders Aronsson, ersättare

Nils-Erik Eriksson, ersättare

Beata Sjöstedt, ersättare

Anna Sundborg, ordförandes ersättare

Jim Sörberg, ersättare

Styr- och policydokument**Från Folkbildningsrådet och medlemmarna:**

Folkbildningsrådets stadgar

Representantskapets riktlinjer till Folkbildningsrådet

Arbetsordning för Folkbildningsrådet

Statsbidragsvillkor för folkhögskolor och studieförbund

Riktlinjer för prövning av statsbidrag till folkhögskola

Riktlinjer för prövning av statsbidrag till studieförbund

Statsbidrag till folkhögskola 2015 - kriterier och fördelningsprinciper

Statsbidrag till studieförbund 2015 - villkor, kriterier och fördelning

Riktlinjer för utredning och granskning samt återkrav och avveckling av statsbidrag

Riktlinjer för studieomdömen inom folkhögskolan

Från staten

Regeringens riktlinjer år 2015

Regleringsbrev för anslaget 14:1 Bidrag till folkbildningen

Regleringsbrev för anslaget 14:3 Särskilda folkbildningsinsatser

Kulturutskottets betänkande 2014/15 KrU1 och riksdagens beslut 2014-12-18

Allas kunskap Allas bildning. Folkbildningsproposition 2013/14:172
Förordning om statsbidrag till folkbildningen (2015:218)
Förordning om statsbidrag till särskilda folkbildningsinsatser för asylsökande och vissa nyanlända invandrare (2015:521)
Förordning om myndigheters årsredovisning (SFS 1986:233, § 4)
Lag (1996:1059) om statsbudget
Förvaltningslag (SFS 1986:233, § 4)

Remissyttranden

Kvalitet i utbildning för elever med vissa funktionsnedsättningar (U2013:02/20015/6)
Översyn folkhögskolläroexamen (U2015/453/UC)
Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52)
Översyn utbildning till kontakttolk (MYH 2015/493)
Avskaffande av systemet med etableringslotsar (Ds 2015:26)
Ändring av föreskrifter och allmänna råd om beviljning av studiemedel (CSN)
Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55)
SÖK – statsbidrag för ökad kvalitet (SOU 2015:45)
Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:50)
Stärkt yrkesskola – ett lyft för kunskap (Ds 2015:41)
Får vi det bättre (SOU 2015:56)

Representation, medlems- och partnerskap

Folkbildningsrådet har varit representerat i följande organ:

Föreningen för folkbildningsforskning
Landsbygdsnätverket
MIMER vid Linköpings universitet
Nationellt forum för validering vid Myndigheten för yrkeshögskolan
Partnerskap Ideell Arena
Referensgrupp för officiell statistik inom kulturområdet vid
Myndigheten för kulturanalys
Referensgrupp kopplad till jämställdhetsutredningen
Referensgrupp samt arbetsgrupp kring EQF/NQF vid Myndigheten för yrkeshögskolan
Rådet för folkbildningsfrågor vid Linköpings universitet
Styrelsen för Längmanska kulturfonden
Utbildningsdepartementet EU-programråd
Utbildningsdepartementets referensgrupp för EU-frågor

